

Notulen Statenvergadering van 24 juni 2022

INHOUDSOPGAVE
Notulen 24 juni 2022

	Presentielijst	Pagina 5
10	Heropening en mededelingen voorzitter	Pagina 6
11	BEHANDELSTUKKEN	Pagina 6
11.1	Debat inzake aangekondigde stikstofplannen	Pagina 6
11.2	G-22-016 Statenvoorstel inzake N280 Leudal - definitief PIP en MER, brief GS van 26-4-2022 (GS DOC-00254346)	Pagina 65
11.3	2e Gewijzigd G-22-021 Statenvoorstel inzake Brightlands - visie en rol provincie Limburg, brief GS van 16-6-2022 (GS DOC-00286307)	Pagina 87
12	Moties vreemd aan de orde van de dag	Pagina 114
13	Sluiting	Pagina 115

**Presentielijst van de leden van Provinciale Staten van Limburg voor de vergadering van
24 juni 2022**

Voorzitter

Roemer, mr. E.G.M.

Statengriffier

Pregled, mr. A.O.J.

Leden

Partij

Aanwezig:

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.
Baneke, P.D.
Berghorst, mevrouw mr. A.
Bastiaans, L.H.
Bijnen, H.M. van
Bosch, M.Th.
Caldenberg, M. van
Claassen, drs. R.A.B.
Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.
Driessen, R.B.
Ernst, R.A.M.M.
Franssen, R.J.H.
Frische, drs. G.H.C.
Heldens, ing. T.M.
Hermans, L.J.
Ijpelaar, W.A.J.
Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.
Jetten, mevrouw T.G.M.
Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.
Kerseboom, mevrouw dr. S.
Kuntzelaers, J.J.M.
Linden, H.M.V. van der
Lodewijks, drs. A.J.V.C.
Loomans, ir. P.J.M.
Meziani, A.
Mertens, mevrouw mr. K.G.M.
Megens, B.J.M.H.
Nijskens, H.L.M.
Palmen, BBA, mevrouw E.C.C.
Plusquin, mevrouw P.S.M.L.
Reuser, J.A.A.M.
Schuuring, mevrouw E.A.
Smeets, B.B.P.M.
Straus, mevrouw drs. K.C.J.
Thewissen, drs. M.W.
Vaessen, L.A.P.
Vincken, drs. N.J.H.M.
Valk, MCDM, ing. R.E. van der
Voncken-Janssen, mevrouw ing. I.D.A.M.
Wageningen, ir. J. van
Werrij-Wetzels, LLM, mevrouw M.
Westhoff, ir. R.J.H.
Wolters Gregório, J.

CDA
GroenLinks
PvdA
VVD
PVV
PVV
SP
PVV
CDA
Forum voor Democratie
PVV
LOKAAL-LIMBURG
CDA
VVD
PVV
CDA
D66
GroenLinks
PVV
Forum voor Democratie
PvdA
LOKAAL-LIMBURG
VVD
Partij voor de Dieren
CDA
GroenLinks
PVV
VVD
CDA
Partij voor de Dieren
SVL
PvdA
SVL
VVD
SVL
D66
SVL
SP
CDA
D66
CDA
Forum voor Democratie
SP

Afwezig

Claessens-Schepers, mevrouw Y.M.

SP

Fischer-Otten, mevrouw A.M.J.N.
Geraats, J.M.L.
Westen, bc O.D.

50PLUS
CDA
GroenLinks

Overige aanwezigen

Bij agendapunt 11.1:

De heer Faassen, aanwezig namens de Limburgse Land- en Tuinbouwbond

De heer Ten Kate, aanwezig namens het Limburgs Agrarisch Jongeren Kontakt

Het College van Gedeputeerde Staten

Gaans-Gijbels, M.W.A. van

Gabriëls, G.J.W.

Remkes, J.W.

Roefs, mevrouw C.W.J.M.

Roest, A.G.M.

Satijn, S.H.M.

Toorenborg, mevrouw M.M. van

Notulist

Het Notuleercentrum

10 Heropening en mededelingen voorzitter

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en heet u allen wederom van harte welkom. We zijn gisteren geëindigd met de beraadslagingen van agendapunt 8.1 over de jaarstukken en 8.2 over de eerste afwijkingenrapportage. En alvorens wij overgaan tot de beraadslaging van de volgende behandelstukken gaan we eerst over tot stemming over die twee agendapunten: agendapunt 8.1 jaarstukken 2021 en agendapunt 8.2 de afwijkingenrapportage 2022. Daarvoor wil ik u verzoeken om uw plaatsen zodanig in te nemen dat u kunt gaan stemmen. Ik geloof dat er nog één fractie bezig is om de gelederen sluitend te krijgen. Wij gaan over tot de stemmingen. Als eerste ga ik in stemming brengen G-22-013 Jaarstukken 2021. Dan kijk ik even bij de stemverklaring. Ik vraag zo ook even aan de griffier hoeveel mensen aanwezig zijn in de zaal. 38. De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Een late stemverklaring namens de PVV. Wij zullen tegenstemmen gezien de beantwoording van het College gisteravond. Er is toch een aantal omissies dat in de jaarstukken staat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even of er nog meer behoefte is aan een stemverklaring. Dat is niet het geval. 39 mensen aanwezig nu. Mijnheer Vaessen heeft ook getekend, waardoor we nu op 39 zijn. We moeten de administratie uiteraard goed op orde hebben, dank u wel voor de ondersteuning. We zijn met 40 mensen aanwezig, de stemming is nu geopend. Hij was eigenlijk al geopend, maar dat had ik nog niet gezegd. Inmiddels hebben 40 mensen hun stem uitgebracht, dus ik sluit de stemming. Het voorstel van de jaarstukken is met 32 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. Dan breng ik in de stemming de G-22-019 Eerste afwijkingenrapportage 2022 GS van 11-05-2022. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht, ik sluit de stemming. Dit voorstel is met 32 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen.

11 BEHANDELSTUKKEN

11.1 Debat inzake aangekondigde stikstofplannen

De voorzitter: Dan starten wij vandaag met een debat naar aanleiding van het verzoek van de fracties van CDA, VVD, en LOKAAL-LIMBURG aangaande de door het kabinet aangekondigde stikstofplannen ten aanzien van agrariërs. Wat betreft dit agendapunt, Debat inzake stikstof, zal dit onderwerp worden besproken in twee termijnen. De volgorde van sprekers zal conform het spreektijdenoverzicht plaatsvinden. En zoals gisteren al was aangekondigd, beginnen we met twee sprekers. De heer Faassen zal inspreken namens de Limburgse Land- en Tuinbouwbond en daarna de heer Ten Kate namens het Limburgs Agrarisch Jongeren Kontakt. Ik nodig de heer Faassen uit om in te spreken via het spreekgestoelte en vraag de bode deze personen ... Dat gebeurt inmiddels al. U heeft maximaal vijf minuten spreektijd. Welkom in deze zaal.

De heer Faassen, aanwezig namens de Limburgse Land- en Tuinbouwbond: Goedemorgen. Ja, dank. Met microfoon, beter. Goed. Geachte Statenleden, u zult mij inmiddels wel kennen. Ik ben Léon Faassen, voorzitter van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond. Ik ben hier omdat u vandaag een heel belangrijk onderwerp op de agenda heeft staan: de brief van minister Van der Wal over de richtinggevende stikstofdoelen en het Nationaal Programma Landelijk Gebied, onderwerpen die van heel groot belang zijn voor ons Limburgse buitengebied, voor onze boeren en tuinders die daar wonen en werken, maar zeker ook voor onze burgers. Laat me duidelijk zijn: de LLTB heeft altijd goed overleg gevoerd met de Provincie en met de andere partners in Limburg. Wij zijn altijd bereid mee te bewegen, maar het dictaat van de minister dat nu voorligt maakt dat meebewegen onmogelijk. Vooral de zones met de richtinggevende reductiedoelstellingen zijn ingeslagen als een bom. Dit plan is voor

ons buitengebied, voor ons mooie landschap met zijn boeren en burgers, niet haalbaar en leidt tot een sociaal-economische ramp. Een sociaal-economische ramp omdat hele gebieden worden geconfronteerd met irreële stikstofopgaven. Kijk naar heel Zuid-Limburg, kijk naar de Maasduinen en omgeving en kijk naar het gebied rond de Roer, de Swalm en De Meinweg. Die gebieden kleuren nu donkergroen met opgaves van 70% tot 95%. In die gebieden zit geen grootschalige en vaak zelfs geen enkele varkenshouderij of pluimveehouderij. In deze gebieden zitten graasdieren, en veel van die graasdierhouderijen werken al met natuur en landschap. Vee wordt op verzoek van de terreinbeheerders ingezet om hun gronden te begrazen. Er wordt gewerkt met kruidenrijk grasland en velen doen al aan agrarisch natuurbeheer. Deze bedrijven kunnen de reductiepercentages nooit halen. Wat is dan het gevolg? Deze veehouderijen verdwijnen, en daarmee verdwijnt ook de sociale structuur van de kleine kernen. De landbouw, vaak een van de laatste werkgevers op het land, verdwijnt uit het gebied, net als de laatste winkel in het dorp, een boerderijwinkel, verdwijnt. De loods waar de carnavalswagen wordt gebouwd verdwijnt. Kunt u zich het Zuid-Limburgse heuvellandschap voorstellen zonder koeien in de wei? Dat is toch niet het landschap dat wij willen zien? Welke toerist komt daar nog op bezoek? En dus wordt ook de toeristische sector zwaar getroffen. Winst voor de natuur is er ook niet, want net rond Natura 2000-gebieden willen we grasland, dat is een-op-een verbonden met rundvee, paarden en schapen. Grasland biedt immers goede kansen voor biodiversiteit, heeft geen negatieve invloed op grondwaterkwaliteit, biedt de mogelijkheid van hoge grondwaterstanden en remt in Zuid-Limburg de erosie. Rundvee en grasland, daar zit dus een belangrijk deel van de oplossing voor de uitdagingen van Natura 2000 in de gunstige staat van instandhouding te houden. Dat is het doel. Een oplossing die je met dit beleid volledig onderuithaalt. Om nog even terug te komen op de economie, weet u dat de gemeenten in Midden-Limburg hebben berekend dat van elke euro € 0,20 wordt verdiend door de agrarische sector? Dit heeft te maken met de land- en tuinbouw, maar daar niet alleen mee. In de rest van Limburg zal dat niet anders zijn. Dit beleid strooit zand in de economische motor met alle gevolgen voor de werkgelegenheid die daarbij horen. We hebben het over vele tienduizenden arbeidsplaatsen in de primaire sector, maar ook in de toeleverende en verwerkende bedrijven, transport, dienstverlening en advisering. In de beperkte tijd die ik nu ter beschikking heb kan ik helaas niet alle punten behandelen, daarom verwijs ik u naar de onderbouwing die we naar de Staten hebben gestuurd. Daarin staat onder meer dat het stikstofprobleem integraal moet worden benaderd, en dat alle bronnen moeten worden meegenomen. Tot slot wil ik u nog wijzen op het LLTB-kompas 2030, daarin hebben we aangegeven dat we de maatschappelijke opgave begrijpen en dat we daar al aan werken, óók voor stikstof. Al in 2009 hebben we met Provincie Brabant en met Provincie Limburg een convenant afgesloten over de vergaande stikstofreductie. Dat convenant was de basis voor de provinciale Omgevingsverordening waarin bijvoorbeeld voor de varkenshouderij reducties op bedrijfsniveau tot 85% zijn afgesproken. Dat kan volgens ons nog steeds de basis zijn voor de aanpak in Limburg. Overigens was het perspectief voor de blijvende bedrijven een voorwaarde van het convenant, een perspectief dat nu volledig ontbreekt. Er is op 10 juni door minister Staghout daarover een brief gestuurd, het perspectief ben ik echter alleen in de titel tegengekomen en helaas nergens in de inhoud. Gister werd het in de Kamer betiteld als 'broddelwerk', ik herhaal het hier nog maar eens. Afrondend, we willen samen met de Provincie en alle partners in het buitengebied via een gebiedsgerichte aanpak de problematiek verder oppakken. We willen samen met u kijken of we de reductie van 50% uit de <onverstaanbaar> voor Limburg kunnen halen, hoever we komen en wat nog kan, maar dan moet dit dictaat van minister Van der Wal, met deze zonering, van tafel. Ik roep uw Staten op dat ook de minister te laten weten en op dit punt aan te sluiten bij andere Provincies zoals Overijssel, Zeeland, Friesland en Gelderland. Ik dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Faassen. Ik kijk even of er behoefte is aan een toelichtende vraag. Dat is niet het geval. Dank u wel voor uw inbreng.

De heer Faassen: Ja. Dank voor uw aandacht.

De voorzitter: Dan heeft ik nu het woord aan de heer Ten Kate.

De heer Ten Kate, aanwezig namens het Limburgs Agrarisch Jongeren Kontakt: Geachte Statenleden, ik ben Mark ten Kate, voorzitter van het Limburgs Agrarisch Jongeren Kontakt en daarnaast trotse jonge boer. Maar voor hoelang nog? Graag vertel ik jullie wat de impact op mij en alle andere jonge boeren en boerinnen was toen op 10 juni de stikstofplannen naar buiten kwamen. We wisten dat er wat aankwam, maar dat de impact zó groot is en de ambities zó hoog zijn dat hadden wij niet verwacht. De week dat de plannen naar buiten kwamen gingen mijn ouders op vakantie. Een verdiende vakantie, want voor ons boeren is dat niet vanzelfsprekend. We staan dag en nacht klaar voor onze dieren en akkers, want een boerderij laat je niet zomaar achter: het gaat 24 uur per dag en 7 dagen in de week door. Voor hen was het dus eindelijk eens tijd om tot rust te komen en een week voor mij om te ervaren hoe het is om de boerderij alleen te runnen. Want voor mij komt met de dag de keuze dichterbij om wel of geen boer te worden. Mijn ouders waren nog niet het erf af of de eerste uitdaging diende zich al aan. Een koe die vaststaat, regen die maar niet wil stoppen waardoor je zeiknat wordt, een koe die in je laars schijt. Je denkt het toch: wat een lekker begin van de week. Maar ook al zit het tegen, je gaat door, want je doet dit werk graag. En toen kwam de beruchte vrijdag 10 juni. Vol angst en spanning heb ik de reductiekaarten bekeken om te zien dat we als landbouw een gigantische en onmogelijke opgave krijgen. Met buikpijn keek ik over Limburg heen en bedacht ik wat de impact was op mij, maar ook voor alle andere jonge boeren en boerinnen. Dat zet je aan het denken: waarom zou ik nog boer worden? Wat heeft het voor zin? Want al vanaf mijn zestiende zet ik mij dag in dag uit in voor de boerderij. Is die inzet dan allemaal voor niks geweest? Zijn de plannen voor de toekomst dan zinloos? Plannen om nog duurzamer te worden? Plannen om de dieren en akkers nog beter te verzorgen? We hebben al zo veel stappen gezet. We proberen het elke dag beter te doen, maar nog doen we het blijkbaar fout. Ik ben ook wel gek om ervoor te kiezen om nog boer te worden. En dan is het zaterdag, the day after. Na een slapeloze nacht sta ik dan toch weer om 07.00 uur in de stal. Koeien voeren en verzorgen, boxen schoonmaken: de hele rits aan werkzaamheden om alles zo goed mogelijk te doen voor mijn koeien. Ik denk terug aan de afgelopen dagen, de tegenslagen, de uitdagingen en problemen die je als boer moet oplossen, en dan vraag ik me af: is dit het waard om dit mijn hele leven te blijven doen? Het besef komt binnen dat ik wel boer wil worden. Het is een prachtige manier van leven: hard werken, lange dagen, in de regen en de zon en de kou en de hitte, maar het geeft elke keer een voldaan gevoel als je aan het eind van de dag moe op de bank zit wetende dat je weer goed voor de dieren en het land gezorgd hebt. De passie die ik hier laat zien zie ik ook bij alle jonge boeren en boerinnen in Limburg, en dat zijn er niet veel meer. Nog maar 30% van de bedrijven heeft op dit moment een bedrijfsopvolger klaarstaan. Als ik de jongens en meiden hoor die er steeds meer aan twifelen om een bedrijf over te nemen of er zelfs vanaf zien, dan zie je dat we in Limburg nog een andere grote uitdaging hebben. De grootste uitdaging die we als sector hebben is het feit dat er steeds minder boeren en boerinnen klaarstaan om het bedrijf door te zetten. Deze plannen hebben ervoor gezorgd dat er steeds meer jonge boeren en boerinnen een tekoopbord in de tuin hebben gezet. Ook voor mijn boerderij staat nu een bord: te koop. Elke dag komen er bedrijven bij die je allemaal kunt zien op de website van het NJK. Want zo voelt het voor ons, dat met deze doelen we ons bedrijf net zo goed te koop kunnen zetten. Deze borden staan er nu nog symbolisch, maar voor hoelang nog? Als volgende generatie boeren snappen we ook wel dat er uitdagingen zijn die we aan zullen moeten pakken, maar dan zal deze uitdaging wel met ons samen aangepakt moeten worden en niet over ons heen gestort worden met de mededeling: je hebt nog één jaar om met een plan te komen, anders bepalen wij het voor je. Je zult op dit moment maar een boer zijn en een zoon of dochter hebben rondlopen van een jaar of 12. Je ziet de passie en de liefde voor de boerderij erin zitten, maar het kind is nog te jong om te zeggen: ik wil boer worden. Je moet in een jaar tijd beslissen of je jouw zoon of dochter nog wel boer wilt laten worden. Stel je

eens voor hoeveel stress, onzekerheid en wanhoop dat gevoel met zich meebrengt. Wij willen het gesprek aangaan over een toekomstperspectief, maar dan moet er van tevoren wel een perspectief geboden kunnen worden. En met deze opgaves en het tempo waarin de opgaves gehaald moeten worden is er heel weinig ruimte om überhaupt na te denken over perspectief. Alle bedrijven worden nu op één hoop gegooid en moeten generiek binnen een paar jaar aan de doelstellingen voldoen, maar het maakt nogal wat uit of je net een bedrijf hebt overgenomen, op het punt staat om een bedrijf over te nemen of dit over een aantal jaren van plan bent, of dat je toch al hebt besloten om het bedrijf te stoppen. Elk bedrijf zit in een andere fase en dat maakt heel veel uit in de stappen die je als bedrijf op zo'n korte termijn kunt nemen. Wat wij nodig hebben zijn realistische doelen met een mindere focus op de KDW en de zonering, want juist deze eenzijdige blik op de stikstofdoelstelling zorg voor onmogelijke reductieopgaves in het landelijk gebied. Wij willen meedenken en meepraten over realistische doelen met een realistisch tijdspad om deze doelen te behalen, waarbij wij zelf mogen kiezen of we onze boerderij doorontwikkelen op een manier die past bij ons en het gebied, want dat is de enige manier om samen met de boeren ervoor te zorgen dat er nog een mooie agrarische sector overblijft en dat er een mooie natuur ontstaat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Ten Kate. Ik kijk even of er behoefte is aan een toelichtende vraag, dat is niet het geval. Dank u wel voor uw bijdrage vandaag. Dan starten we nu met de beraadslaging en conform de afspraken geef ik als eerste het woord aan mevrouw Voncken namens de fractie van het CDA. Ga uw gang.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dank u wel. Voorzitter, de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied van minister Van der Wal is ingeslagen als een bom. Ook in onze fractie sloeg de bom in en we zijn geconfronteerd met het opstappen van collega Johan Geraats, onze landbouwwoordvoerder. Hij heeft uitgesproken geen verantwoordelijkheid meer te willen dragen voor deze Haagsche plannen en met hem denken veel boeren hetzelfde over de betreffende brief. Ook de brief van minister Staghouver biedt in onze optiek geen concreet en reëel perspectief. Want wat is dan dat perspectief voor de boeren? Om maar meteen onze visie te geven: € 25 miljard gemeenschapsgeld uitgeven voor de aanpak van stikstof terwijl je vooraf weet dat de voorgestelde kritische depositiewaarde niet haalbaar is, vinden wij waanzin. Kijkend naar de kaart bij het NPLG zien we dat er zones ingetekend zijn met reductiedoelen die niet haalbaar zijn. Wij vragen u wat het toekomstbeeld is. Is het gedaan met de koe in de wei en de bufferzones rondom de Natura 2000-gebieden? Dat kan toch nooit de bedoeling zijn? Koeien horen in de wei, en zeker in de gebieden die grenzen aan de natuurgebieden.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Ik moest er heel even aan denken dat we als PVV-fractie ruim een jaar geleden al in de eerste termijn een motie hebben ingediend. In dit geval is uw motie al bekend, want hij was al in het nieuws, dus hoe is het mogelijk? Nog voordat we de vergadering hebben is de motie al bekend. U heeft het over de stikstofreductie, maar ik wil u eraan herinneren dat u bij Statenvoorstel G-21-048 voor stikstofreductie en natuurverbetering heeft gestemd.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Wij zijn absoluut niet tegen stikstofreductie.

De voorzitter: Mevrouw Voncken, even om de beurt. Ik wil even zeker weten dat de vraag gesteld is.

De heer Claassen (PVV): Maar ik merk wel dat u er nu een punt van maakt, dus ik zou graag dan willen begrijpen van het CDA, en daar zal ik dadelijk in mijn eerste termijn ook nog op terugkomen, hoe zich dat nu rijmt. Wat wil het CDA nu?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dat is heel eenvoudig. Wij willen realistische, haalbare plannen, en daar willen wij volop aan meewerken.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, u hoort misschien al het geroezemoes achter mij. U wilt haalbare plannen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja.

De heer Claassen (PVV): Had u daar niet beter over na kunnen denken toen u voor dit Statenvoorstel stemde?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Bedoelt u dan het Statenvoorstel Aanpak Stikstof? Of wat bedoelt u?

De heer Claassen (PVV): Stikstof reduceren en natuurverbetering.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja.

De heer Claassen (PVV): Ja. Dan had u toch op uw boerenklompen kunnen aanvoelen dat dat mis zou gaan? Of niet?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Nee, omdat wij er nog steeds van uitgaan, en ook na het debat dat ik gisteren beluisterd heb, dat het wel degelijk zodanig bijgesteld kan worden dat het haalbaar is. Als dat het uitgangpunt is, vindt het kabinet ons aan zijn zijde.

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dan denk ik dat u hier voor de bühne aan het praten bent, want op basis van wat wij gisteren gehoord hebben gaat er niks veranderen en gaat het CDA landelijk niks veranderen en gaat de VVD landelijk niks veranderen onder druk van D66. Dus ik vraag me echt af wat u hier nu staat te doen. De stoep schoon te vegen richting de provinciale verkiezingen met uw verhaal? Probeert u me nu eens duidelijk te maken wat uw beleid dan zou moeten zijn en of dat realiseerbaar is richting Den Haag.

De voorzitter: Laten we in ieder geval proberen om het via de voorzitter te houden, want ik sta hier geen stoep te vegen, ik probeer de Statenvergadering voor te zitten. Mevrouw Voncken, u ...

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dank u wel voorzitter, ik heb ook geen bezem bij me. Nee, het gaat er vooral ... Wij willen op inhoud ... En gisteren in het debat in de Kamer zijn er ook heel veel goede moties ingediend die vragen om bijstelling van de plannen. Dinsdag is de stemming, mevrouw

Kerseboom is daar dan bij, dus ik ben benieuwd wat de uitkomst wordt. Maar er zijn in ieder geval goede voorstellen gedaan om ook daadwerkelijk tot bijstelling van de plannen te komen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kerseboom.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, mevrouw Voncken heeft het over de bijstelling van de plannen, maar we weten dat de doelen vaststaan. Dan kunnen we wel de plannen vaststellen, maar dan ben ik toch verbijsterd dat een partij als het CDA, voor wie onteigening van boeren altijd een absoluut taboe is geweest, hier nu gewoon voor uitstel van executie staat te pleiten. Want het bijstellen van de plannen gaat nog steeds naar hetzelfde doel, en dat is een enorme stikstofreductie die boeren de nek om gaat draaien. Bent u het met mij eens dat uw pleidooi hier vandaag gewoon een uitstel van executie is?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Het is geen uitstel van executie omdat we ook weten dat een behoorlijke reductie ... Als het reële opgaves zijn, en dan hebben we het niet over doelstellingen waarvan je weet dat de bijdrage vanuit het buitenland al zodanig is dat het niet meer haalbaar is, daar hebben we het dan niet over, dát moet bijgesteld worden. Dan denken wij – en onze boeren zijn er ook toe bereid en wij hebben het al in onze provinciale verordening staan – dat de stalreductie met 85% verminderd moet zijn voor 2030, en dat gaat onverminderd door, en dat heeft een hele grote bijdrage.

De voorzitter: Mevrouw Kerseboom.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, dan moet ik toch vaststellen dat dit toch echt uitstel van executie is en ik sluit me aan bij de woorden van de PVV dat dit puur voor de Bühne is.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb geen vraag gehoord, dus ik geef het woord aan de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Mijn vraag aan het CDA is: hoe groot is de ambitie van het CDA om die doelen te halen?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Het CDA wil zo maximaal mogelijk wat kan. In alle redelijkheid hè, want stikstof is niet het enige, laat dat duidelijk zijn. Wij hebben ook van mijnheer Van Opbergen van Werkgroep Behoud de Peel gehoord, hij zegt: 'Voor ons levert water een veel belangrijkere bijdrage aan natuurherstel in bijvoorbeeld de Peelvenen dan stikstof.' Het moet dus een integraal plan worden, waar we kijken naar waterdoelen, klimaatdoelen en naar stikstofdoelen.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Begrijp ik mevrouw Voncken dan goed dat als wij vandaag hier de deur uitgaan dat wij nog steeds met een ambitie naar buiten gaan om stikstof te reduceren, maar dat dat wel hand in hand moet gaan met de agrarische sector?

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja.

De heer Van Caldenberg (SP): Oké.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin heeft ook nog een vraag.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Ja, ik was ook bij die bijeenkomst met de heer Van Opbergen, en het is natuurlijk wel zo dat de heer Van Opbergen heeft gezegd dat er een forse afname van de dieren aantallen nodig is in de Peel en daarbij inderdaad dat die waterstanden heel belangrijk zijn. Bent u dat met mij eens? Heeft u dat ook gehoord in die bijeenkomst?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dat heb ik ook gehoord, het is en-en.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dan ga ik verder. Voorzitter, wij vinden het volstrekt logisch dat boeren zich ernstig miskend voelen. We verwachten dat door de plannen op deze wijze te lanceren er weinig bereidheid zal zijn om nog een bijdrage te leveren aan het gezamenlijk aanpakken of uitwerken van deze plannen, zeker ook omdat de indruk gewekt wordt dat boeren de schuld zijn van alle problemen en ook omdat elk perspectief volledig ontbreekt. Want ook al is er begrip voor de noodzaak van emissiereductie en transitie van ons landbouwsysteem, als elk zicht op hoe dat realistisch kan bij het individuele bedrijf ontbreekt gaat het spook van stoppen in het hoofd zitten. Misschien kunnen onze Gedeputeerden ons uitleggen welk perspectief er nog wenkt voor onze Limburgse boeren.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, ik ben het met mevrouw Voncken eens dat boeren niet de schuld zijn van de problemen die we hebben. Maar ik vroeg me af: wie dan wel?

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dat zijn wij allemaal.

De heer Van Caldenberg (SP): Allemaal?

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Gezamenlijk.

De voorzitter: Graag even via de voorzitter. Ik snap het enthousiasme. De heer Van Caldenberg, maak even uw vraag af.

De heer Van Caldenberg (SP): Nee, dat was gewoon echt eerst de vraag en daar zei u: allemaal. Oké. Maar is dan het antwoord van het CDA dat ook het transport, en ook de industrie, en ook de luchtvaart moet gaan bijdragen?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, allemaal. En ook wij burgers.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): En ook wij burgers. Oké.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Een week geleden waren we te gast bij een stel jonge ondernemers met een bedrijf op een steenworp afstand van de Mariapeel. Ze zijn op dit moment bezig luchtwassers te plaatsen op hun hele bedrijf. Terecht maken deze twintigers zich heel grote zorgen, want als je gedaan hebt wat je kunt om de uitstoot te reduceren en desondanks niet weet of jouw bedrijf sluiting boven het hoofd hangt omdat je alsnog dezelfde reductie moet leveren als anderen, dan is dat niet te doen. Wij vragen ons College dan ook om zo snel mogelijk duidelijkheid te geven aan de voorlopers die wel al geïnvesteerd hebben in oplossingen en feitelijk al bijdragen aan reductiedoelstellingen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. De minister heeft volgens mij al jaren geleden erkend dat die luchtwassers niet werken, dus bent u nog steeds van mening dat dat een bijdrage kan leveren aan die reductie terwijl echt al bekend is dat die luchtwassers niet doen wat ze beloofd hebben? En dat er daar toch in feite meer vergund is dan eigenlijk nodig was?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Niet alle luchtwassers doen wat ze beloven, dat is waar. Dat is ook uit de metingen gebleken. Wij zijn ook groot voorstander van metingen, want er zijn natuurlijk ook heel veel luchtwassers die wel doen wat ze beloven. De focus ligt wel heel eenzijdig op de systemen die niet brengen wat bedoeld is.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, de minister heeft erkend dat de luchtwassers echt niet doen wat ze beloven. Maar goed. Dus ik zou u willen vragen om daar in uw betoog ook rekening mee te houden.

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja. De transitie in de landbouw heeft ook grote gevolgen voor het landschap, de economie en de sociale cohesie op ons platteland. De insprekers begonnen daar ook al over. Het wordt wel benoemd in de plannen, maar nergens geconcretiseerd. Voor al onze burgers die wonen, werken, recreëren en leven op ons platteland is echter ook hier perspectief nodig. Gaan GS dat integraal meenemen in de gebiedsplannen? Voorzitter, de voorgestelde aanpak is niet alleen onhaalbaar, maar levert bovendien geen oplossingen. Er kunnen nog steeds geen vergunningen verleend worden. Ondanks beloftes daarover is er nog steeds geen oplossing voor de PAS-melders. Bouwprojecten kunnen nog niet opgestart worden en de beoogde natuurkwaliteit wordt niet bereikt. Dat neemt niet weg dat er wel degelijk een veel te hoge stikstofconcentratie is en dat er een integrale aanpak nodig is. Niet alleen op stikstof, maar ook op klimaat en hydrologie. Omdat we dat vinden, hebben we op 28 februari ook ingestemd met het Aanvalsplan Stikstof en Natuurverbetering. Algemeen is ons beeld dat er in onze provincie voortvarend gewerkt wordt aan de invulling van stikstofreductie. In ons buitengebied treffen we volop prachtige natuur, hoogstaande agrarische bedrijvigheid en levendige dorpen, daar werken we samen aan met natuurliefhebbers, boeren en actieve dorpsbewoners. We koesteren deze levendigheid en het behoud ervan staat voor ons voorop. We realiseren ons echter terdege dat er een opgave ligt om het beter te doen. Onze

manier van leven en werken heeft een negatieve invloed op de natuurkwaliteit en de biodiversiteit, en dat vraagt aanpassing van ons allemaal. Voorzitter, ik zie al dat ik niet veel tijd meer heb, maar wel nog heel veel punten, dus ik ga even wat stukken tekst overslaan om in ieder geval de punten die we belangrijk vinden nog even te kunnen maken. Voorzitter, wij willen graag dat er ruimte komt voor maatwerk. We vragen aan GS om uit te spreken dat we niet zullen gaan werken aan onhaalbare doelstellingen. Wij vragen aan GS om bij het kabinet voldoende ruimte te bepleiten om op gebiedsniveau af te wijken als blijkt dat dat noodzakelijk is.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, dank u wel voorzitter. Even een kleine opmerking, voorzitter, want stikstofconcentratie en stikstofdepositie worden door elkaar gehaald in uw betoog. Misschien nog een keer over nadenken. Maar mijn vraag is: u gaat een heleboel vragen. U gaat wat vragen aan het College. En als het College dat nu niet doet, en als het College het wel doet maar uw landelijke partij zegt bekijk het allemaal maar, wat gaat u dan doen? Wat gaat u als fractie dan doen? Daar ben ik wel benieuwd naar. Want welke consequenties heeft dat vragen?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): De consequentie van het vragen is dat wij eerst het antwoord afwachten alvorens wij onze mind opmaken.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, maar als u daar niet over nagedacht heeft ... Volgens mij heeft u er wel over nagedacht namelijk, want ik vermoed een beetje dat dat een reden is waarom er een collega van u is opgestapt, maar ik ben wel benieuwd of u er wel over nagedacht heeft wat de consequentie is van wat u hier vraagt. Het is fijn om dingen te vragen, maar er moet ook iets tegenover staan. Dat hoor ik niet en ik ben ook bang dat ik daar vandaag niks van zal gaan horen.

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Het eerlijke verhaal is dat wij ook GS de ruimte moeten geven om de vragen die er zijn te beantwoorden en afhankelijk van die antwoorden kijken wij verder.

De voorzitter: Dank u wel. U bent inderdaad nagenoeg aan het einde, dus wilt u er echt een eind aan maken?

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Nou, er zijn nog een paar punten die ik wil maken, namelijk: in Limburg hebben we in onze verordening al een grote reductieopgave, is die meegenomen in de plannen van de minister? Kunt u daar een antwoord op geven hoe dat zit? Dan hebben we nog een punt wat betreft de vrijwillige stoppers. De kwestie is dat er in Limburg al 43 potentiële bedrijven zijn die willen stoppen en toch wordt dat vanuit Den Haag nog gedwarsboomd. Gisteren in het debat is het ook aan de orde geweest. Wij vragen ons af, en wij vragen dat aan Gedeputeerde Gabriëls, om ons daar inzicht in te geven. En als laatste punt, want we hebben in de motie in feite al een samenvatting van onze inbreng ... Maar als laatste punt, en dat vinden wij heel belangrijk, wij vragen ons namelijk af of het uitvoeren van de plannen, en dan hebben we het over provinciebreed opstellen van gebiedsplannen binnen een jaar, überhaupt haalbaar is? Zijn die gebiedsplannen al opgestart? En zo ja, hoever zijn die dan? Hoe ziet u het? En denkt u dat hier volgend jaar per 1 juli de gebiedsplannen liggen die invulling geven aan dit beleid? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens namens de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, de VVD roept hier altijd: de lijnen naar Den Haag zijn kort, maar die lijnen gaan twee richtingen op. We hebben de afgelopen periode vooral ons best gedaan om de Kamerfractie te benaderen, te beïnvloeden en te bewegen om afstand te nemen van wat voorligt. We hebben gisteren kunnen zien dat dat maar deels heeft plaatsgevonden. Toen op 10 juni de berichtgeving naar buiten kwam is de meeste aandacht uitgegaan naar het beruchte kaartje ... Vorige week op de Statendag is ook uitgesproken: een infographic zegt meer dan duizend woorden. En waar gaat nu de hele discussie in de Kamer over? Over het kaartje, terwijl het kaartje duidelijker is dan welk verhaal dan ook. Als wij het kaartje weggelaten en wij houden de gegevens, de onderliggende inhoud die tot het kaartje geleid heeft in stand, dan komt het kaartje terug als een boemerang. Voorzitter, ik heb een motie ingediend. Het is een beetje een rare vorm om met een motie beginnen. Op advies van een van de GS-leden hebben we hem vooral kort gehouden. De toelichting zit dus in het verhaal. De motie luidt: afstand nemen van de Startnotitie NPLG. Dat is het beruchte verhaal van mevrouw Van der Wal. Aan de slag te gaan met gebiedsgerichte aanpak zoals vastgelegd in ons eigen Aanvalsplan Stikstof. VVD heeft daartegen gestemd, maar om andere redenen dan de inhoudelijke stikstofaanpak. En boeren die willen stoppen met toepassing van het hele instrumentarium nog dit jaar zekerheid geven. Want ook dat is het geval, ook boeren bellen ons op van oei, oei, oei, als jij nu de plannen tegenhoudt ... Wij willen eigenlijk best wel stoppen, wij willen bijdragen aan het probleem door te stoppen. Maar er zijn ook heel veel boeren die, en die stonden met name in Stroe, en dat waren niet alleen boeren, het waren ook de toeleverende bedrijven, het waren ook de afnemers het was de hele plattelandseconomie die in Stroe stond. Zoals nu het verhaal is neergelegd, de minister blijft het zeggen, ook de Kamerleden blijven het zeggen, wij vragen van iedereen een gelijke bijdrage in de oplossing. En ik heb daar gezegd: dat doen wij niet. Wij halen in Nederland 39 miljoen kilo ammoniak bij boeren weg en het doel is om een groot deel van de ammoniak die we weghalen te gebruiken voor nieuwe vergunningen. Vergunningen voor woningbouw. Hoezo 'de woningbouw draagt gelijkmatig bij'? Om nieuwe vergunningen te maken voor infrastructuur. Hoezo 'mobiliteit draagt gelijkwaardig bij'? Om nieuwe vergunningen te geven voor industrie. Hoezo 'industrie draagt gelijkwaardig bij'? Om nieuwe vergunningen te geven voor natuurverbetering, want ook daar zijn stikstofvergunningen bij. Hoezo 'de natuur draagt gelijkwaardig bij'? Nee, de landbouw levert 50%, in Limburg zelfs 52%, van haar ammoniakemissie in om die doelen die nu on hold staan mogelijk te maken.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, bijna heel Nederland heeft zijn vertrouwen in kabinet Rutte al verloren en nu komen we er ook achter dat 51% van de VVD-achterban dat eigenlijk ook heeft. Heeft de heer Nijskens nog het vertrouwen dat wij de oplossing voor de problemen die wij in Limburg hebben van het kabinet Rutte kunnen verwachten?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat is een grote vraag. Op het gebied van stikstof probeer ik in ieder geval daar richting aan te geven met deze motie. Want ook het plan dat Limburg zelf heeft liggen is niet niks voor de boerensector. Ook dat is niet niks. Maar als je de sector zo tegen de haren instrijkt, wie gaat er dan nog aan tafel zitten voor de gebiedsgerichte aanpak? En dan kan het vanuit de Kamer inderdaad wel over 'pruttelende Provincies' gaan, ik geef het het Rijk te doen. Begin maar eens 15.000 boeren uit te kopen via onteigening, dan zitten we in 2050 nog niet op een reductie van stikstof.

De voorzitter: De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, dat is een interessant antwoord, maar niet op mijn vraag. Namelijk: heeft de heer Nijskens nog het vertrouwen dat de oplossingen van dit probleem uit het kabinet gaan komen? Het kabinet van Rutte dat voor een heleboel andere problemen in de Nederlandse samenleving ook geen oplossingen biedt.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, het is een gelaagde vraag die u stelt. Het kabinet zal een oplossing bieden voor dit probleem. Of dat een oplossing is die ons zint, dat is een heel andere vraag. Want het kabinet voelt zich genoodzaakt om te doen wat ze doet, maar dat wil niet zeggen dat wij het ermee eens zijn.

De voorzitter: Tot slot, de heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Hoeveel vertrouwen heeft u er dan nog in dat het kabinet dat daadwerkelijk gaat doen? Iets in de richting van wat mensen in de Stroe vroegen en wat 51% van de VVD-achterban vindt, hoeveel vertrouwen heeft u daarin, mijnheer Nijskens?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Het vertrouwen in het kabinet op dit vlak is danig bekoeld, zo zal ik het formuleren. Het staat niet voor niks als eerste dictumpunt in dit verhaal. We hebben ook de minister horen zeggen: 'Het is richtinggevend.' En dan nogmaals, als het kaartje richtinggevend is, maar de gegevens die leiden tot het kaartje niet veranderen, dan is het kaartje veel meer dan richtinggevend.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja, toch een vraag die ik u ga stellen. 18 februari is er een Statenvoorstel geweest, Stikstof Reduceren en Natuurverbetering, u heeft daar als fractie tegengestemd, net als onze fractie. Hulde. Maar hoe verhoudt zich dat nu tot die motie? Want wat wilt u nu precies? De motie zegt: aan de slag gaan met gebiedsgerichte aanpak zoals vastgesteld in dat Aanvalsplan Stikstof. Dat Aanvalsplan Stikstof leidt niet tot de oplossing die we eigenlijk hiermee voor ogen hadden.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik weet niet wat ... Wat hadden wij voor ogen met wat u zegt dat hier niet inzit?

De heer Claassen (PVV): Goed, u heeft net als de PVV-fractie en Forum voor Democratie, die waren toen met zijn tweeën aanwezig, tegen dit Statenvoorstel gestemd, het Statenvoorstel Stikstofreductie en Natuurbescherming.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dat klopt. Maar wij hebben tegengestemd, en dat zei ik net in mijn betoog ook, niet vanwege de doelen in de stikstofaanpak, maar vanwege het amendement

Onteigening. Dat klinkt nu heel raar, maar in mijn laatste dictum staat ook: "Boeren die willen stoppen met toepassing van het hele instrumentarium nog dit jaar zekerheid bieden." Op het moment dat je het onteigeningsinstrumentarium inzet voor iemand die vrijwillig wil stoppen, dan krijg je een 'heel andere vergoedingensystematiek voor diegene die wil stoppen. Ik geef u een voorbeeld. Een varkensboer met 5.000 stikstofrechten voor varkens heeft 2.500 varkensrechten en hij huurt er 2.500 bij. Als hij via de vrijwillige opkoop wil meedoen dan zegt de opkoper dat kan niet, want wij kunnen niet de gehele 5.000 rechten opkopen omdat die 2.500 geleased zijn. Als hij naar de bank gaat en zegt ik wil mijn bedrijf verkopen en ik wil geld lenen om die 2.500 huurrechten aan te kopen dan zegt de bank: jij krijgt dat geld niet, want wij weten niet of het Rijk jou opkoopt. Terwijl, op het moment dat een onteigeningsinstrumentarium in gang was gezet dat niet geldt. Dan kan wel én 5.000 kilo stikstofrechten gekocht worden én 2.500 kilo varkensrechten. Dat is aan geen mens uit te leggen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Nee, want ik begrijp er ook helemaal geen snars van. Dus bedankt voor uw betoog en een heleboel mooie cijfers over onteigening, maar dan wil ik nog steeds begrijpen, als dat uw verhaal is afgezet tegen het dictum. Want wat is dan ... Stoppen met toepassen van het hele instrumentarium, nog dit jaar zekerheid bieden. Wat is dan die zekerheid? Volgens mij is de enige zekerheid die boeren willen hebben dat ze hun werk kunnen blijven doen.

De heer Nijskens (VVD): Nee, dat is niet zo.

De heer Claassen (PVV): Is dat niet zo dat boeren met zekerheid hun werk willen blijven doen?

De voorzitter: Even om de beurt alstublieft. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nee, dat heb ik ook in mijn betoog gezegd: er zijn boeren die willen stoppen. Die zijn er. Die zijn er veel. We hebben net gehoord van de inspreker: hij wil door, en hem moet je begeleiden om door te gaan. Maar er zijn ook boeren die willen stoppen en die dragen bij aan een oplossing. Als je die boeren die stoppen snel bedient, snel zekerheid geeft en niet met een flauwekulverhaal naar de bank stuurt voor een lening die hij niet krijgt voor een aankoop van iets wat hij weer door moet verkopen aan het Rijk, dat is niet uit te leggen. Als de eerste opkoopregeling al mislukt, wie gaat er nog in overleg met de overheid om zijn bedrijf aan te bieden?

De voorzitter: Tot slot, de heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Voorzitter, het is mij duidelijk: uit uw betoog kan ik niks anders concluderen. VVD is voorstander van het uitkopen van de boeren, dat er zo snel mogelijk zo min mogelijk boeren zijn en dat de VVD kan gaan starten met bouwen.

De heer Nijskens (VVD): Nee, dat is niet de juiste uitleg. Ik snap dat u dat natuurlijk zo doet, dat mag u ook zelf weten of u dat zo doet. Mijn insteek is: het is de vrijwilligheid. Er zijn boeren die willen stoppen, om wat voor reden dan ook, maar er zijn ook boeren die willen doorgaan. Als jij hier stappen wilt zetten, de snelste stap is een boer begeleiden om de weg te gaan die hij wil.

De voorzitter: Dank u wel. Ik dacht dat mevrouw Mertens als eerste stond.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Ik wil graag wat meer duidelijkheid over hetgeen er in de motie staat. Want u zegt ja, we willen graag aan de slag gaan met de gebiedsgerichte aanpak, dat juichen we toe, maar waarom wilt u dan zo graag afstand nemen van de

Startnotitie? Want die Startnotitie is toch gewoon een uitwerking van de eerdere doelen die we gesteld hebben en op basis waarvan we het Aanvalsplan hebben opgesteld? Kunt u me dat wat meer uitleggen?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik kan dat uitleggen. Eigenlijk zat dat ook best wel goed in het verhaal van de sprekers. De Startnotitie en het beruchte kaartje leggen percentages op een gebied. Die percentages, als je ze gaat uitrekenen – ik heb het voor Meinweg en Roerdalen al gedaan – leiden tot minder dan 12% reductie van de depositie. Want uiteindelijk gaat het om depositie en niet om emissie. Als je dan op die manier met de botte bijl gaat hakken, en dan kom je dus in de richting waarvan de heer Claassen mij verwijt waar ik voor ben, dan leidt het én niet tot een oplossing van eventueel een probleem – nog los van hoe groot dat ik het probleem zelf acht maar daar zijn we gelukkig niet over in discussie – en het leidt tot weerstand en tot afbraak van het platteland, wat ook net het CDA aangaf. Zij had dan het voorbeeld van een jonge boer die nu investeert, hij mag van geluk spreken dat hij het niet een week voor 1 januari 2018 heeft gedaan. Want dan heeft hij zijn reductie gerealiseerd in 2017, en hij krijgt nu een reductie van 70% of 95% voor zijn kiezen. Dat is niet uit te leggen, en dat is ook niet met maatwerk op te lossen als je vasthoudt aan 39 miljoen kilo ammoniakreductie. Die 39 miljoen kilo aan ammoniakreductie moet eruit of het kabinet moet moedig zijn en zeggen van wij zeggen wel dat we voor de landbouw zijn, maar wij halen 39 miljoen ammoniak weg bij de landbouw om andere sectoren in de benen te houden. En dat is wat er gebeurt. Dat is waarom die boeren zich geschoffeed voelen en daarom zijn ze met hun trekkers naar Stroe gegaan. Daarom zijn ook die toeleveranciers en die afnemers meegegaan. Want als je de veeteelt decimeert dan heb je ook geen mest voor de akkerbouw. Als de akkerbouw aan 95% reductie moet doen, kunnen zij geen kunstmest meer strooien. Want ze hebben maar een heel kleine uitstoot, maar 95% van een heel klein beetje, dan hou je evengoed helemaal niks over. Het is veel complexer dan wordt voorgesteld. Zelfs de natuur heeft zelf emissies van ammoniak, daarom is er niet 100% neergeschreven en staat er 95%.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Nee, het antwoord is helder. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, mevrouw Jenneskens, Ga uw gang.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik hoor de heer Nijskens namens de VVD nu al een aantal keren pleiten voor andere sectoren. De boeren voelen zich geschoffeed omdat zij moeten reduceren om andere sectoren de ruimte te bieden. Het probleem bij de heer Nijskens vind ik altijd dat alles wat hij zegt heel redelijk klinkt en tegelijkertijd is het een kwestie van de keuzes die ook de VVD heeft gemaakt, ook hier in dit huis. Hier in Limburg hebben we het onder andere over het vliegveld. Gisteren in het debat in de Tweede Kamer gaf de VVD aan dat de luchtvaart, wat in ieder geval Lelystad Airport betreft, gelijk is met andere sectoren. Dus dat we gelijke monniken willen, gelijke kappen. Ik hoor u hier pleiten voor eigenlijk datzelfde, namelijk niet alleen de boeren, ook de andere sectoren. Ook de bouw, ook de mobiliteit et cetera. Eigenlijk is mijn vraag: wat betekent dat dan nu voor de keuzes die de VVD zelf heeft gemaakt ten aanzien van een vliegveld? Want u kiest daarvoor dan toch uiteindelijk ook om stikstofruimte op een andere manier in te zetten, niet voor die boeren?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dat is een complex verhaal zoals u het neerlegt, en deels klopt het. Maar waar het om gaat in dit geval is dat er wordt gesproken van gelijkwaardige bijdrage van alle

sectoren. Dat gaat niet gebeuren. Als je schrijft 'gelijkwaardig', dan moet je dat ook doen, en dus wat is het voorstel in het eerste dictum? Neem daar afstand van. Want het is niet gelijkwaardig. Wij gaan aan de slag in de landbouw, wij vragen van de landbouw een offer in reductie. Dat hebben wij in de Limburgse besluiten genomen. Daar hebben wij niet voorgestemd om andere redenen, maar bij die doelen van de Limburgers leggen wij ons neer. Maar ga er niet op in wanneer het Rijk zegt 'gelijkwaardige bijdrage' en die gelijkwaardige bijdrage gaat er niet komen. Die gaat er niet komen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, de heer Remkes had daar een heel goed advies over en dat was korter dan ik me uitdruk want dat is: niet alles kan.

De heer Nijskens (VVD): Precies.

Mevrouw Jenneskens (D66): Volgens mij zijn we ook in de situatie dat we ook weten dat niks doen niet meer kan. De VVD stelt nu voor: verwerp het maar allemaal en misschien hoeft het wel allemaal niet. Tegelijkertijd neemt u wel het besluit om die ruimte te gaan benutten in Limburg, met een besluit waar gigantische budgetconsequenties aanzitten. Dus mijn vraag is: wat wil de VVD dan? Moeten we de natuurdoelen dan maar afschaffen? Wat is dan de keuze van de VVD hierin?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): De keuze van de VVD is een heel stuk vrijwilligheid. Het is het vrijspelen van stikstofruimte en die komt van de landbouw, dat realiseren wij ons ook, voor andere doelen die wij ook belangrijk vinden. En communiceer dat helder. Wees daar eerlijk over. Remkes zegt niet alles kan, ook een VVD'er. Dat weten wij. Maar als jij met dit verhaal, voor de hele provincie 52%, dan stelt 95% in de Meinweg nog niet eens zo veel voor voor de landbouw vergeleken met 52% in het veehouderijgebied. Dat raakt daar iedere stal. Als je dan zegt gelijkwaardige bijdrage, die is er niet. Als je vervolgens kijkt naar de Peel, werd net als voorbeeld genoemd, daar krijgt men al dertig, veertig, vijftig jaar lang een stikstofdepositie volgens alle modellen die zes keer de kritische depositiewaarde is en het leeft nog steeds. Het is nog steeds een prachtig gebied. Ik heb Van Opbergen, toen hij daar op de stoel zat, na het inspreken gezegd: uw Peel gedijt langer onder een stikstofdeken dan onder een droogte. En we hebben net gehoord dat Van Opbergen dat heeft gezegd in de veldexcursie. De Peel is zo lek als een mandje, en daar kun je alle stikstof weghalen, maar als het water onder de Peel uitzakt gaat het kapot.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, we halen er heel veel dingen bij, maar ik wil heel even terug naar hier. Mijn vraag aan de VVD is heel concreet: als u nu meent wat u zegt, dat het gelijkwaardiger moet en dat we naar alles moeten durven kijken en daarmee de boeren schofferen, blijft uw keuze dan om te investeren in de luchtvaart, in dat vliegveld? Want we hebben een gigantische opgave in heel Limburg, die wordt meer gevuld op sommige plekken, vooral rondom de Peel bijvoorbeeld, in Noord- en Midden-Limburg en op sommige plekken in Zuid-Limburg. Blijft dan de keuze van de VVD om die kostbare ruimte die wij hebben in te zetten voor de luchtvaart? Heeft u spijt van dat besluit?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Een deel van die kostbare ruimte wordt ingezet voor de luchtvaart en die blijft ingezet. Ik zeg juist: kabinet, laat de kreet 'gelijkwaardige bijdrage' los, want dat is niet waar en dat gaat niet gebeuren. Wees zo reëel om toe te geven dat die gelijkwaardige bijdrage niet geleverd wordt. Wat wij in Limburg in gang hebben gezet en wat hopelijk in de gebiedsoverleggen – als de boeren überhaupt nog aan tafel willen – enige vorm van gestalte geeft, dat leidt tot een betere staat van instandhouding. Het is niet goed, als je tenminste de kritische depositiewaarde als enige indicator van goed hanteert, maar het is beter. En de Europese Commissie vraagt niet meer dan een betere staat van instandhouding en dat is veel makkelijker als je vanuit slecht begint.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kerseboom.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Ja voorzitter, het is natuurlijk best wel een pijnlijke tijd voor de VVD, stemmers lopen weg, leden lopen weg, want op landelijk niveau voert de VVD gewoon D66-beleid uit en dat is heel pijnlijk voor heel veel leden van de VVD, denk ik. U heeft het heel vaak herhaald: boeren willen stoppen. Ik was eigenlijk benieuwd of de heer Nijskens het dan met mij eens is dat juist dit D66-beleid, ondersteund door de VVD op landelijk niveau, een van de grote redenen is dat boeren, en vooral jonge boeren, heel weinig toekomstperspectief hebben op dit moment. Want zouden zo veel boeren nog steeds willen stoppen als we niet dit desastreuze stikstofbeleid zouden hebben?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Het is niet alleen stikstof, het is veel meer. Stikstof is een van de onderdelen. Ik ben het zelfs met u eens dat dat invloed heeft. We weten allemaal hoe het politiek werkt. We hebben gezien hoelang de kabinetsformatie geduurd heeft. Er ligt een regeerakkoord, maar ik heb dat niet ondertekend.

De voorzitter: Mevrouw Kerseboom.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Ja, dan ben ik eigenlijk benieuwd of dan de heer Nijskens daar conclusies uit gaat trekken. U heeft het niet ondertekend, u zegt u ondersteunt dit beleid niet, welke conclusies trekt u daar dan uit?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, het is eigenlijk een flauwe vraag. Ik ondersteun zoveel onderdelen van zoveel beleid niet. Dat dat op dit punt zo gefocust is, komt natuurlijk omdat we er nu vandaag over spreken. Ik kan stoppen, net als de heer Geraats, maar ik kan ook hier gaan staan pleiten en een eerlijk verhaal houden. Wij hebben een opgave. Ik denk dat de opgave die voorgespiegeld is veel groter is dan nodig is. Er wordt gewezen op Europese regels waar Nederland nota bene zelf vooraan liep om het allemaal zo streng te krijgen, en die Europese regels bieden veel meer ruimte. Wij zijn drie jaar lang niet in staat geweest om de wet op een of andere manier te veranderen of aan te passen zodat vergunningverlening wel aan de gang kon blijven. Zodat we konden laten zien: de staat van instandhouding van natuur verbetert. Het is niet gelukt. En ook met die plannen van Van der Wal, dat is mijn grote zorg. Er staat: '74% procent van de oppervlakte komt onder de KDW.' En dan denk ik: als je dan in een gebied met die 26% zit en iemand wil een vergunning met uitstoot op die 26%, krijgt hij dan een vergunning als iemand naar de rechter gaat? Ja, dat is nog boven de kritische depositiewaarde. Welke garantie kan het kabinet geven wanneer een rechter besluit dat die vergunning wordt verleend?

De voorzitter: Mevrouw Kerseboom had toch nog behoefte aan een tweede vervolgvraag.

Mevrouw Kerseboom (Forum voor Democratie): Ja, want ik dacht, ik doe nog even heel snel een vervolgvraag, voorzitter. Want ik hoorde van de heer Nijskens natuurlijk, we moeten ook naar Brussel kijken want daar is meer ruimte. Ik ben bereid om een motie in te dienen in de tweede termijn, dat we GS oproepen om in te zetten in Den Haag om terug te gaan naar Brussel. Ik heb heel benieuwd dan of de VVD dat ook kan ondersteunen.

De heer Nijskens (VVD): Ja, natuurlijk. Ik ken natuurlijk de inhoud van die motie niet. We hebben gisteren in het kabinetsdebat ook gehoord: we zijn in Brussel geweest. Maar dan zijn ze niet goed in Brussel geweest, ze moeten beter hun best doen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. De heer Nijskens begon daar net in zijn antwoord ook al even over, maar misschien explicieter: ik hoor u heel veel zeggen over precieze getallen en de verdeling waar u het mee oneens bent. Kunt u zich nog wel vinden in de algemene doelen die gesteld zijn? Want die 74% staat natuurlijk ook in de Stikstofwet, maar ook bijvoorbeeld de generieke reductiedoelstellingen, is dat iets waar u zich wel in kan vinden maar dat het gaat over de invulling? Of gaat het bij u ook nog verder dan dat?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja ik kan niet precies goed inschatten wat die 74% precies betekent. Wij hebben al onderschreven dat wij enige reductie willen omdat wij weten: de vergunde capaciteit is vol. Je moet dus bewegen aan die ene kant om iets anders in beweging te krijgen, maar dan nog blijft die zorg. Wat gebeurt er als bij die 26% waar het nog niet gehaald wordt iemand zijn vingertje opsteekt bij de rechter, daar zitten we nog tien mol boven de kritische depositiewaarde? De vergunningaanvrager kan niet aantonen dat zijn vergunning géén effect heeft. Hij kan het aannemelijk maken, maar dat is in de stikstof niet meer voldoende. Hij kan niet bewijzen dat zijn stikstofmollen geen negatief effect hebben. Dat betekent dus dat er nog een laag bovenop die 39 miljoen kilo ammoniak komt. En hoe ziet Nederland er dan uit? Dat zijn van die dingen van ... Ja, ik begrijp dat niet.

De voorzitter: Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Dit klinkt weer heel erg alsof het over de invulling gaat en het hoe, maar van het feit dat er reductie plaats moet vinden en dat er gewerkt moet worden aan een gunstige staat van instandhouding hoor ik u zeggen dat u dat wel erkent ook.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dat hoort u goed, maar dan ... Het hoe. Dan zou je je al neerleggen bij het wat. En als het wat de 74% is, dan zet ik daar vraagtekens bij. Als het wat de 52% reductie van ammoniak uit de landbouw in Limburg is, dan zet ik daar vraagtekens bij. Bij het hoe wil ik heel graag meedenken, vandaar ook het tweede dictumpunt gebiedsgerichte aanpak. Laat eens zien hoever je komt. En ik denk ook wel dat de minister dat wil, maar als je die 74% laat staan, dan red je dat niet, denk ik.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg.

De heer van Caldenberg (SP): Voorzitter, als de VVD begint over gelijkwaardigheid en eerlijke verdeling dan heb ik als SP'er geleerd dat je altijd moet opletten.

De heer Nijskens (VVD): Heel goed.

De heer van Caldenberg (SP): Want meestal gaat het dan fout. En dat is ook hier het geval, want de VVD zegt: wij nemen het op voor de boeren, maar de boeren vragen juist om die eerlijke verdeling en dan zegt de heer Nijskens van de VVD: nee, schrap dat er nu maar gewoon uit want het gaat niet gebeuren.

De heer Nijskens (VVD): Precies.

De heer van Caldenberg (SP): Dat is het verhaal dat de VVD zegt. Maar bent u dan niet de boeren van de regen in de drup aan het helpen, mijnheer Nijskens, door te zeggen wij handhaven voor de industrie, wij handhaven voor transport en wij handhaven voor de luchtvaart? En dan straks tegen de boeren zeggen: ja, die anderen wilden niet helpen, los het zelf maar op. Is dat niet gewoon het eerlijke verhaal van de VVD dat ze moeten vertellen?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nee voorzitter, dat is deels het eerlijke verhaal dat verteld moet worden. Ik heb gezegd: als jij zegt ... Daar vindt u mij aan uw zijde. Als je opschrijft gelijkwaardig en je zegt er niet bij wat gelijkwaardig is, en als je weet dat de stikstofruimte in Limburg vrijgespeeld wordt, niet om binnen de andere sectoren gelijkwaardig te zijn maar om die juist te laten groeien, dan kun je niet spreken van gelijkwaardigheid. U zegt dat ik de boeren van de regen in de drup help. Nee, ik zeg: help de boeren snel die vrijwillig willen stoppen, boeren die vrijwillig willen aanpassen en, dat komt uit de gebiedsgerichte overleggen, help ze snel. Dan creëer je ruimte en die ruimte kun je wel gelijkwaardig verdelen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg.

De heer van Caldenberg (SP): Voorzitter, als ik dit soort verhalen iedere keer hoor dan denk ik: dan gaan we de techniek in en dat is heel erg leuk, maar dat verstaat niemand buiten. Maar onder de streep zegt de VVD eigenlijk: wij gaan gewoon vrolijk op de oude voet verder. We pruttelen hier een beetje en vervolgens gaan we gewoon verder met ons beleid zonder dat we ook maar enige keuzes hoeven te maken. Maar dat is precies de reden waarom we hier staan, omdat er geen keuzes gemaakt worden omdat de VVD zegt: laten we maar met alles doorgaan.

De heer Nijskens (VVD): Over welke keuze heeft u het?

De heer van Caldenberg (SP): Wij hebben hier keuzes ... Die wij hier kunnen maken, mijnheer Nijskens. Over het vliegveld. Wij kunnen hier keuzes maken over transport, wij kunnen hier keuzes maken over de industrie, en steeds zegt de VVD: nee, daar moeten wij ons niet mee bemoeien, moeten wij niks aan doen, gaat niet gebeuren

.

De voorzitter: En uw vraag?

De heer van Caldenberg (SP): De vraag is: waarom komt de VVD iedere keer als hoeder van de boeren naar voren terwijl ze de boeren eigenlijk steeds verder het putje induwen?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik sta hier juist om dat niet te doen en blijkbaar is mijn betoog niet duidelijk geweest. Mijn betoog is: we hebben een lijn ingezet; de stoppers die zelf willen stoppen gaan we versneld helpen; we gaan de mensen die hun stallen vrijwillig willen aanpassen versneld helpen. Maar wij gaan niet zeggen: u zult en u moet 70% reduceren in de zones. Wij zeggen niet: u moet en u zult 95% binnen de Natura 2000-gebieden ... Heb ik het nog niet eens over het NNN-netwerk gehad dat er zomaar in één keer in is gefietst. Op het moment dat, als de Kamer daarmee instemt, het NNN-netwerk dezelfde status krijgt als de Natura 2000, dan zijn we nog veel verder van huis dan dat we nu al zijn.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, ik wil nog heel even terugkomen op het amendement waar u het net over had. U heeft tegen het amendement gestemd omdat?

De heer Nijskens (VVD): Wij hebben tegengestemd omdat dat, één, een Rijksbevoegdheid is, en twee, je moet nooit een instrument uit je koffer laten halen.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ik kreeg net de indruk dat u zei vanwege dat dwingende karakter dat erin zat dat boeren van hun land af moesten. U zei dat dat dwingende karakter in dit amendement de VVD niet kon bekoren. Maar als ik even het amendement erbij pak dan is het dictum veranderd naar precies dat wat u in uw eerste termijn aan het vertellen was in reactie op mijn interruptie. Dat het gaat over het ondersteunen van de uitkoop, dat er geen dwingend karakter mag zijn en dat we ons daar vooral niet te veel mee moeten bemoeien. Ik sla hem een beetje plat, maar dat is wat in het dictum staat. Edoch heeft de VVD toen tegen het amendement gestemd. Dat is allemaal prima, maar nu staat u precies dit te verkondigen wat hier staat.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik weet niet precies wat daar bij u staat wat ik sta te verkondigen.

De heer Claassen (PVV): Ik kan het voorlezen als u dat goedvindt.

De voorzitter: Om de beurt alstublieft. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ik geloof dat de heer Claassen het even wil voorlezen.

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Claassen (PVV): Dus er wordt een wijziging aangebracht op de Aanpak Stikstofreductie en Natuurverbetering met de wijziging dat de zin 'Om dat doelbereik dwingend gaat handelen' te vervangen door 'Dwingend handelen, waaronder onteigening van de Provincie, wordt uitgesloten.' Dus het dwingend handelen wordt uitgesloten. En dan wordt vervangen 'Gelet op ... handelen' te vervangen door 'Ondanks het wettelijk verplichte doelbereik wordt dwingend handelen waaronder onteigening uitgesloten.' Dus onteigening en niet dwingend. Maar u zegt dat u daar voorstander van bent.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u voorzitter. Ik heb in ieder geval nog goed voor ogen wat in het amendement stond. Ik ging eraan twijfelen zoals u het bracht. Wat ik zeg: wij kunnen geen rijksinstrument uit een rijkskoffer halen, en wij kunnen zelfs niet zeggen dat wij dat in Limburg nooit gaan toepassen. Wij kunnen wel pleiten om naar analogie van dat rijksinstrument dat bij vrijwillige opkoop te gebruiken. En daar heb ik nu het voorbeeld van gegeven dat u niet begreep en wat heel Nederland niet begrijpt dat het zo werkt.

De voorzitter: Ogenblikje, mijnheer Claassen. U krijgt zo het woord. De heer Nijskens maakt even zijn antwoord af.

De heer Nijskens (VVD): Dat was het voorbeeld met die leaserechten, die eigen rechten, die opkoop en die lening.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Dat zal allemaal wel, mijnheer Nijskens. Niemand snapt wat de VVD nu precies wil, het roept heel veel onduidelijkheid op. Wat de VVD wel wil, tot slot voorzitter, is dat als de Gedeputeerde daar vandaag niet luistert, dat uw fractie, bij monde van Teun Heldens, hem naar huis gaat sturen. Is dat wat de fractievoorzitter van mijnheer Heldens dan ook steunt?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, wij sturen iedere portefeuillehouder weg die niet doet wat Provinciale Staten wil, dat is gewoon de techniek zoals het gaat, en voor alles is een meerderheid nodig.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, ik moet eigenlijk eerlijk zeggen dat ik het een beetje onsmakelijk vindt, dat wijzen met vingers en dit soort opmerkingen. Dat gezegd hebbende, heb ik een vraag. En ik vind trouwens ook dat de VVD verantwoordelijkheid heeft. Behalve dat de Staten het hoogste orgaan zijn heeft u ook een verantwoordelijkheid voor de continuïteit van het bestuur. Maar los daarvan, inspanningsverplichting of resultaatverplichting? De minister is tamelijk hard, die pleit voor resultaatverplichting, die doelen moeten gehaald worden. Ik hoor de heer Nijskens allerlei dingen zeggen. Is de provinciale VVD-fractie voor een resultaatverplichting en heldere doelen die ook herhaald moeten worden of zegt u: we hoeven eigenlijk geen doelen, we maken ze boterzacht, we doen een inspanningsverplichting en we lopen het risico dat we al onze wettelijke taken, normen en wat dan ook niet halen en het land weer op slot zetten?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, de VVD-fractie, in ieder geval de provinciale, ik mag weer niet voor de Tweede Kamer spreken, is voor heldere doelen. Het doel waar wij naar streven is een verbeterde staat van instandhouding van de natuur. Punt.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, mijn vraag was: inspanningsverplichting of resultaatverplichting?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, de resultaatverplichting is dat het verbetert, en de inspanningsverplichting is dat het zo goed mogelijk lukt. Het zou overal moeten verbeteren.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens, tot slot.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik ben net zoals de heer Nijskens een liberaal, en als er één grondbeginsel in het liberalisme is dan is het dat de regel van de wet leidend is en dat je die volgt. Je kunt dingen niet volgen op het moment dat ze niet zijn vastgelegd. De minister is hard, ze is duidelijk en ze zegt: dit zijn de doelen en ze moeten gehaald worden. Mijn vraag aan de heer Nijskens is: deelt u de opvatting van de minister dat er harde doelen zijn en dat die gehaald moeten worden? Of zegt u die doelen moeten helemaal van tafel en kijk maar wat je doet? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Wat ik hier zeg is dat de doelen zoals ze nu geformuleerd zijn van tafel moeten, en die zijn ook niet nodig. Die leiden ook niet tot die 74%. In het Roerdal: 5% van de veehouderijammoniak moet weg. Daar zitten we nu al onder de KDW. Daar wordt dus de veehouderij weggehaald om ruimte te bieden voor die andere sectoren die niet gelijkwaardig hoeven bij te dragen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Zoals het vliegveld waar de VVD voor heeft gestemd.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Jenneskens.

De heer Nijskens (VVD): Inderdaad.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Nijskens (VVD): Volgens mij zijn de minuten allang om.

De voorzitter: De interruptietijd telt gelukkig niet mee.

De heer Nijskens (VVD): Volgens mij is het hele verhaal wel aan bod gekomen dankzij alle interrupties. Ik hoop dat het duidelijk was.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Linden namens de fractie van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel voorzitter. Voorzitter, op 7 juni kwamen Statenleden uit Brabant en Limburg bij elkaar in de Peel op uitnodiging van de Zuidelijke Rekenkamer. Daar werd het rapport 'Dwaallichten boven de Peel' gepresenteerd met als subtitel: 'Naar een nieuw Evenwicht'. Een nieuw evenwicht. Op zich is dit rapport al een Statendebat waard, zeker gelet op de stevige conclusies zoals 'ruimtelijk beleid en natuurdoelstellingen – dus ook stikstofreductie – zijn onvoldoende verenigbaar' en 'Brabant en Limburg zullen keuzes moeten maken in afweging van belangen om te komen tot een eenduidig, ruimtelijk kader.' Na afloop van een interactieve discussie gaf de Rekenkamer het advies aan Brabant en Limburg: ze zouden samen een

gebiedsgerichte aanpak moeten opstellen en deze bij de verantwoordelijke minister presenteren onder het motto 'Dit is wat mogelijk is, maar alle verschillende beleidsuitgangspunten volgen die voorgeschreven zijn is onmogelijk.' De confronterende conclusie voor alle in het gebied actieve belangenbehartigers, uiteenlopend van werkgroep Behoud de Peel tot ZLTO Brabant en een LLTB, waren behoorlijk confronterend. Maar de intentie was er om ten minste het overleg over de conclusies en de aanbevelingen te openen. En toen kwam 10 juni. In Den Haag had de regering gesproken: de stikstofreductie wordt aangepakt en dat betekent dat er gebieden in Nederland zijn waar de boeren totaal worden weggevaagd en ook in Limburg zal dat gebeuren. Dus niets overleg, waar 7 juni nog regionaal naar werd gestreefd, maar botte sanering, en dat zonder enige compassie voor personen, families en plattelandsgemeenten die hier enorm onder zullen gaan lijden. Nee, stevig de knoet erop. Uitspraken als 'we tolereren geen pruttelende Provincies, want daar zullen we als landelijke overheid nog sterker op ingrijpen' dat was het parool. Voorzitter, allerhande gedachtes en scenario's komen dan op, zoals: wil men in Den Haag wel werken aan een oplossing voor de boeren? Die volgens LOKAAL-LIMBURG geheel ten onrechte alle schuld van deze stikstofuitstoot krijgen. Aangaande dit probleem zijn meerdere schuldigen aan te wijzen. De vermeende stikstofproblematiek wordt gebruikt om een deel van de Nederlandse bevolking, de boeren, van hun rechtmatig eigendom, de grond die ze beboeren, te beroven. Vandaar voorzitter dat we gemeend hebben een brief naar het College te moeten sturen waarin we aangeven de gehele gang van zaken rondom het doorgeschoten stikstofbeleid af te keuren en het College oproepen tot de best mogelijke oplossing waarbij het punt voedselzekerheid een belangrijk onderdeel is. Voorzitter, het probleem los je niet op zonder probleemanalyse, en in deze casus zal zo'n analyse zeer omvangrijk zijn, maar volgens ons een paar kernpunten eruit. De oorzaak van het probleem is de wijze waarop Nederland invulling heeft gegeven aan EU-regelingen aangaande habitat, vogelrichtlijnen en Natura 2000. Door zeer minutieus, en volgens LOKAAL-LIMBURG ondoordacht zaken vast te stellen, voor Europarlementariër Esther de Lange reden de stelling in te nemen dat minister-president Rutte persoonlijk aan de slag moet om deze blunder van tafel te krijgen in Brussel. Immers, de individuele landen zijn verantwoordelijk voor het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen, maar de maatregelen en de beheersplannen zijn niet verplicht. Wat de doorrekening van de gevolgen van al deze eng geformuleerde voornemens zijn zullen we nooit weten als we niet proberen de onbedoelde consequenties waar men mee geconfronteerd werd boven tafel te krijgen, onbedoelde consequenties waarvan in eerste instantie werd geprobeerd die te verzachten. Denk aan de PAS, waar ook de PvdA nog een stevige deelname aan heeft gegeven om die te bereiken. Kortom, in het Haagsche heeft men fors wat steken laten vallen, en nu op deze – en ik zeg het maar rondit – lompe wijze zijn gelijk binnen te harken ten koste van de boeren, maar eigenlijk van een fors deel van het platteland is stuitend. Wat dan wel te doen voorzitter? Immers, als Provincies hebben we nog kansen, althans, zo laat men het overkomen, om dit desastreuze plan uit Den Haag aan te passen. Als men de uitvoering over de schutting kiepert bij de Provincie dan moet men ook niet raar opkijken dat de Provincies zelf willen meesturen bij de oplossing van het probleem. Refererend aan die stevige uitspraak over pruttelende Provincies, vrij vertaald: ze hebben maar te doen wat we zeggen, daar heeft LOKAAL-LIMBURG zagezegd lak aan, want de tijd van 'Befehl ist Befehl' ligt meer dan 75 jaar achter ons. Wat dan te doen, voorzitter? Laten we dicht bij huis beginnen. De LLTB heeft op 17 juni met een kernachtige publicatie en in haar ledenbijeenkomst van 20 juni genaamd 'Stikstof en NPLG-Rijksdocument' al een stevige voorzet gegeven naar een oplossing. Melkveehouders in Zuid-Limburg hebben een visie aangaande graasdieren, melkvee, gepresenteerd waarin wordt ingegaan op de stikstofproblematiek in relatie met de beekdalen in het Heuvelland, waar het meeste graasland aanwezig is. Binnen het overleg aangaande de Peelvenen tussen Brabant en Limburg wordt gewerkt aan een oplossing. Aan de Limburgse kant vooral door de gemeente Horst aan de Maas met een gebiedsgerichte aanpak. Veel Provincies, zoals Friesland, Overijssel, Gelderland en Zeeland geven aan dat wat in Den Haag voorgesteld is onhaalbaar is. Brabant, met wie wij samen een interventie in de Peelvenen moeten doen, houdt vast aan de Brabantse Ontwikkelingsaanpak Stikstof. Laten wij doorgaan, voorzitter, met de Limburgse aanpak

Stikstofreductie en Natuurherstel. Maar voorzitter, dat is niet alleen de oplossing. Wat door de instanties hierboven wordt aangereikt heeft in Den Haag geen schijn van kans als niet wordt erkend dat er een fout is gemaakt bij de aanvang van dit verhaal, namelijk dat de doelstellingen veel te ambitieus zijn geformuleerd en dat dat nu onrealistische doelen oplevert. En dat voor een land als Nederland dat qua formaat, de maatschappelijke invulling en de ligging ten opzichte van andere landen met een fors industrieel karakter deze nooit kan waarmaken. Daarvoor zal Rutte, al dan niet met schaamrood op de kaken, naar Brussel moeten om die fout te herstellen, ook het braafste jongetje van de klas maakt fouten. Hij kan dus aan de slag.

De voorzitter: Komt u tot een einde van uw betoog?

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, nog een klein stukje. Verder, voorzitter, zal ook de NOx, stikstof, betrokken moeten worden bij dit verhaal. Industrie, verkeer, maar ook zeker de luchtvaart. Het schijnt zelfs zo te zijn dat de rekenmethode in Nederland, van alleen maar de eerste 900 meter berekenen voor de stikstofuitstoot, zelfs nog strijdig is met EU-richtlijnen. Dus voorzitter, wat moeten we doen? Chemelot en ROCKWOOL, door de Staatkundig Gereformeerde Partij genoemd in het Kamerdebat, zouden ook nog wel even mogen worden bekeken. Dat betekent, voorzitter, dat we een aantal acties moeten ondernemen. De meeste staan in de motie van het CDA, want wij dienen die ook mee in, en dat betekent dus dat het College aan de slag moet. Maar wat verlangen wij dan van het College? Niet alleen dat ze daar hard gaan werken aan het beoogde doel, namelijk wat er nu ligt van tafel, maar ook – en daar hebben we een motie voor ingediend, die mag uitgereikt worden en ik zal het dictum oplezen – ‘dat het proces van onderhandelingen met de regering aangaande de stikstofproblematiek zo in te richten dat er regelmatig, maar zeker na iedere onderhandelingsronde, ten minste met PS, maar als informatie niet vertrouwelijk is, ook de belanghebbenden worden geïnformeerd.’ En waarom voorzitter? Problemen los je op door de mensen die erbij betrokken zijn te betrekken en niet door iets te formuleren en ze er daarna mee te confronteren. Daarom vinden wij het belangrijk dat het College dus ook haar werk in Den Haag verantwoordt naar PS en de belanghebbenden. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van der Linden. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Palmen namens de Fractie Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Je zal maar boer zijn. Je zal maar boer zijn in Nederland. Je werkt 60 tot 80 uur per week, bij weer en wind, bij dag en dauw. En wanneer Nederlanders met vakantie naar warme oorden vliegen, ploeter jij op het land. Je staat midden in de nacht op om een haspel te verplaatsen of om een koe te helpen met kalven. Je bent waarschijnlijk boer omdat jouw vader dat ook was, en je opa, en wellicht ook je overgrootvader. Al generaties lang werk je met de elementen van de natuur aan voedselvoorziening, want je houdt van de natuur. Je hebt de natuur nodig. Je volg ook al jarenlang trouw het overheidsbeleid, ook al ben je het er niet altijd mee eens en doet het pijn. Soms zie je duizenden dieren geruimd worden vanwege een ziekte en dan huilt je hart. Maar je gaat dapper verder. Je investeert omdat het moet en omdat het beter is voor de omgeving, voor de dieren en voor jouw land. Je merkt wel dat je steeds verder wordt afgeknepen. Limitering aan beregening, bemesting, gewasbescherming, antibioticagebruik, de kikkerpoelen op jouw land, de vogelnesten, de dassen, maar je ziet wel in dat het beter is, en leuker ook, dus doe je mee. Daar word jij als boer ook beter van. Je accepteert ook dat er soms demonstranten in jouw stal binnendringen, dat er stiekem gefilmd wordt en je de dag erna op internet staat. Dit terwijl je zelf bij protesten als relboer wordt aangemerkt. Je bent meegegaan in de PAS-wetgeving, want je vertrouwt wederom op de overheid. En toen er reuring kwam over deze wet ging je toch maar eens nadenken over hoe het anders moet, maar je weet eerlijk gezegd niet meer hoe. De investeringen van de afgelopen jaren hebben jou lamgeslagen, veel van je gevraagd. Je wordt afgeknepen door de

ketenhandel, de supermarkten die allemaal uitstekend voedsel willen voor weinig geld. Dat vroeg ook de overheid van jou: efficiënt produceren, goed eten, met zo min mogelijk belasting voor de omgeving, zo laag mogelijke kosten en zo min mogelijk middelen. Maar nu weet je het niet meer, want wat je ook doet: het is kennelijk nooit genoeg. De baksteen die op 10 juni 2022 in het water viel gaf de genadeslag. Je zal maar boer zijn in Nederland. Voorzitter, dit is gewoon een realistisch beeld van de gemiddelde boer in Nederland. Wanhoop, verdriet en niet meer weten hoe. Ze ontkennen de problemen niet, willen er graag aan werken net als ik, want dat het anders moet ziet iedereen. De manier waarop is echter een ander verhaal. Onhaalbare normen, zelfs niet haalbaar wanneer Nederland totaal leegloopt. Het verplaatsen van de boeren naar het buitenland levert niets op, want de grootste stikstofwolk komt van buiten en niet van Nederland zelf. We zijn qua productie het meest efficiënte land ter wereld met de laagste milieu-impact. We zijn toonaangevend. Hoe zal dat gaan wanneer de boer verdwijnt naar andere oorden? Hoe gaat het daar dan met dierenwelzijn? Met gewasbescherming, watermanagement en HR? En hoe gaan we dat voedsel transporteren naar Nederland? Helpt dat de stikstofcrisis? Voorzitter, zoals ik het zie wordt de boer geofferd voor het zwabber- en wanbeleid van onze overheid, en ik zeg het maar even: ik ben het spuugzat. Dat Randstad-denken, de groot-groter-grootst mentaliteit, het alles willen en de maakbaarheid van de samenleving zonder enige langetermijnvisie. Ook dit is gewoon paniekvoetbal. Dat men in Den Haag denkt dat je de map van Nederland op tafel kunt leggen en dan eens gaat inkleuren hoe men dat wil, en als het niet past dan maakt men dat nietsontziend passend. Jaren is er gewaarschuwd tegen een disproportioneel opgepompte economie waarin men alles wilde wat niet kon, maar daar trok geen kabinet zich wat van aan. Nu moet het enige dat in de basis nodig is, onze voedselvoorziening, samen met de natuur weer terug naar de oertijd. Voorzitter, ik heb veel behoefte aan gezond verstand en aan integraal beleid. Aan een win-winsituatie waarin we elkaar helpen in plaats van elkaar de tent uitvechten. Dit betekent dat de boer gaat veranderen, maar dat kan hij niet alleen, dat vraagt ook iets van de keten eromheen: de consument, maar ook de natuur. Er zijn oplossingen en tal van organisaties die zich gemeld hebben deze kar te trekken tegen een kwart van het budget en zonder uitkoop. Gaat u dus alstublieft hiermee aan de slag, College. Het beleid dat voorligt is ondoordacht en onuitvoerbaar, en ik doe dan ook een harde oproep om naar Den Haag te treden en duidelijk te maken dat dit plan van tafel moet. Ik verwacht een realistisch plan met gezond verstand en niet alles willen. De natuur moet in gunstige staat van instandhouding zijn en verdient dat ook. Maar de natuur evalueert met ons mee. En ook voor de natuur geldt: niet alles kan. Dat er slechts € 1 miljard gereserveerd is voor innovatie en € 13,8 miljard voor uitkoop zegt al wel een beetje welke kant het kabinet op koerst. Dat is een contradictie en dat kan niet. De Provincie een opdracht meegeven, maar afstevenen op uitkoop en afwaardering. Voorzitter, ik probeer uiteraard ook mee te denken in oplossingen, want alleen kritiek uiten, daar ben ik niet van, en gezien de tijd kom ik daar in de tweede termijn met concrete voorstellen op terug. Ik rond af en vraag enkel aan de Gedeputeerde: hoe ziet u de eerder geschetste contradictie van enerzijds stellend dat er perspectief moet zijn voor de boer, maar tegelijkertijd de normen en de budgetten zo indelen dat het gewoonweg niet kan? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Palmen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens de fractie van D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter: 'Was er toen geluisterd, dan zou er een halt moeten zijn toegeroepen aan de groei van de intensieve veehouderij. Dat lag heel slecht, dat kon eenvoudig niet in de ogen van veel mensen en in de landbouw, maar daar ligt de verklaring voor al die merkwaardige zaken die zich klaarblijkelijk hebben afgespeeld.' Dit is een quote van professor Henkes in het NRC Handelsblad van 20 juni 1990, een halfjaar voor mijn geboorte. En voorzitter, dat is een quote die gaat over een rapport uit 1970. Méér dan vijftig jaar geleden lagen er de eerste wetenschappelijke rapporten die lieten zien dat dit onhoudbaar was. Voorzitter, eigenlijk vat dat samen waar we vandaag staan. We hebben te lang onze ogen gesloten voor iets dat we heel goed aan konden zien komen en

dat zorgt voor het probleem van vandaag. Ik begrijp dus best dat je als boer boos bent omdat je continu hebt geprobeerd om je aan te passen aan telkens die veranderende regels en vanuit de beste wil van de wereld hebt gezocht naar hoe het wel kan. Daar heeft de overheid, daar hebben wij, daar heeft iedereen steken laten vallen. En voorzitter, de heer Remkes omschreef het heel kort en krachtig: niet alles kan. Ik denk dat we daar vandaag ook aan toe moeten voegen: niks doen kan ook niet meer. We staan stil. Onze vergunningen stokken, we kunnen eigenlijk niet verder. En we willen wel verder. We willen huizen bouwen voor Limburgers, we willen fietspaden aanleggen, we willen snellere treinverbindingen en sommige van ons willen zelfs een vliegveld. We willen wonen, werken en winnen. Voorzitter, het probleem ontkennen, het stikstofhysterie noemen, dat doet het goed op Twitter of op je eigen YouTube kanaal. Het punt is alleen: we lossen er geen fluit mee op. Voorzitter, wat D66 betreft moeten we nu handelen, in het belang van Limburg, in het belang van alle Limburgers en ook in het belang van de agrarische sector. Want het zoveelste juridische geitenpaadje aanleggen zorgt ervoor dat we Limburg op stilstand houden. Dat is onacceptabel. Voor D66 zijn er drie dingen belangrijk. Het eerste is het starten van het gesprek en het faciliteren van de dialoog. Onze vraag aan het College is: bent u voldoende toegerust op de gigantische taak die hier voor u ligt? Wat is er nodig voor u? Wat is er nodig bij gemeenten? Heeft het Rijk u daarin al voldoende perspectief geboden? Het tweede dat belangrijk is voor D66 is dat iedereen die een aandeel heeft in dit probleem, ook de banken, ook de veevoerbakkers, iedereen, ook medeverantwoordelijk wordt voor die oplossing. Het kan en mag niet alleen bij de boeren worden gelegd, we moeten breed kijken maar we moeten ook kijken, met de hele sector en de economie, waar we mee verder komen. Het derde punt dat ik het College graag mee zou willen geven is: zoek de ruimte om tot echte oplossingen te komen. De heer Nijskens zei het al: we staan er al heel slecht voor, dus we kunnen het makkelijk beter doen. Het is een heel serieuze crisis en we hopen dat u de ruimte zoekt om echt die toekomstbestendige plannen te maken en niet nog vijftig jaar door te modderen op dat geitenpad.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Dank u voorzitter. Twee dingen. Niet alles kan is gezegd, en iedereen moet meewerken. Bent u dan ook bereid om de minister-president terug naar Den Haag te sturen en te zeggen ga daar maar eens heronderhandelen over de uitgangspunten die leiden tot dit beleid?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wat ik daar ook van vind, dat is niet mijn plek hier. Ik kan allerlei opvattingen hebben over de minister-president, dat zijn mijn particuliere opvattingen. Daar gaan we vandaag niet over. Net zoals we hier heel veel kunnen vinden over de normen die in Den Haag worden gesteld. We kunnen nog een keer proberen het Provinciehuis als een soort postkantoor te gebruiken waaruit we allemaal boze brieven naar Den Haag sturen, alleen veranderen we er zelf vanuit PS niks mee. Dus nee, daar ben ik niet toe bereid

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, dan heb ik meer respect voor mijnheer Nijskens die daarover te zeggen heeft dat de lijnen kort zijn en dat hij er wel gebruik van maakt.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik vind het dan wel interessant wat de heer Van der Linden daarvan verwacht. Want de heer Nijskens zegt het wel, maar als er uiteindelijk niks verandert dan verandert er ook niks voor de boeren. En dat is volgens mij wat we samen willen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dank u wel voorzitter. Ik hoorde net uw drie punten, en dat is interessant, want u zei ook: zoek de ruimte. Maar dat vind ik dan wel heel vaag. Kunt u dan duiden wat u daarmee bedoelt? Welke ruimte gaat u zoeken en wat verwacht u ons College? Waar moeten ze die ruimte zoeken?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, het is een ontzettend complexe opgave, dus wat ik niet bedoel is schroef de doelstellingen maar omlaag of wat dan ook. Ik denk wel, en ik denk dat we het daar zelfs over eens zijn ... We hebben een landelijk taakstelling, de Provincie krijgt een rol, maar het moet op lokaal niveau gaan gebeuren. Ik hoop dat de Provincie een rol speelt om op het juiste niveau, aan de goede tafels en met zijn allen, te komen tot echte oplossingen. En als zij daar echt tegen grenzen aanlopen die nodig zijn om echt een toekomstbestendige oplossing te vinden, zoek dan die ruimte. Dat is de ruimte die ik bedoel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): En u bedoelt u daarmee dan ook, als het nodig is, om daar ook zaken op aan te passen?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, dat denk ik dan wel. Als we op zoek gaan naar oplossingen en ze passen niet in onze kaders dan moeten we de kaders op dat punt aanpassen inderdaad.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, tot slot. Dat kan dus ook betekenen dat u zegt dat er ook een aanpassing kan plaatsvinden als een doelstelling op een bepaald gebied in een gebiedsproces niet haalbaar blijkt te zijn.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nee, dat had ik aan het begin al gezegd: de doelstelling en de resultaatverplichting die er gewoon ligt vanuit het Rijk is het uitgangspunt, maar om daar te komen heb je ruimte nodig. En als dat op een andere manier moet en als jij daar de minister van moet overtuigen, dan wel, maar wel om dat doel te bereiken.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ik hoor mevrouw Jenneskens zeggen we zitten vast en we moeten door. Op wonen begrijp ik dat, dat haal ik er even uit, maar zegt u dan in

feite dat de voedselvoorziening onderschikt is aan andere economieën? Want dat is wat u in de basis dan zegt.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nee, dat zeg ik niet.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): U zegt we zitten vast, want we willen door. De economie zit op slot, voor wonen begrijp ik dat. U noemt dan wel twee voorbeelden, treinen bijvoorbeeld. Maar ja, 70/30-regeling is er om, zoals het omschreven staat, die 70% 'toe te bedelen aan wonen en andere belangrijke economieën'. Want is er dan belangrijker dan de voedselvoorziening? En de tweede vraag, als dat mag voorzitter, waarom zal de boer als ondernemer dan moeten inleveren om een andere ondernemer iets te laten doen? Dat vind ik heel krom.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik heb niet over de economie gesproken, ik heb het erover gehad dat Limburg stilstaat, en dat hangt onder andere samen met feit dat alle vergunningsprocedures onder andere op stilstand staan, ook op mobiliteit. En dan staat die economie die u bedoelt, de voedselvoorziening, uiteindelijk ook stil. Want als wij geen wegen aanleggen of wat dan ook, dan komen er letterlijk processen tot stilstand, of dat warehouses of veevoederfabrieken zijn. Daar moeten vrachtwagens naartoe, dat moeten wij samen regelen. Op het moment dat we niet uit die impasse komen, kunnen we daar geen oplossingen voor vinden en staan we letterlijk stil, van de procedures rondom de Maaslijn tot wat dan ook. Dat is wat ik bedoel. Dus het is geen strikt economisch betoog, het gaat ook niet heel specifiek alleen over de economie, het gaat erom dat we met zijn allen op alle terreinen stilstaan.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ja, nu zie ik nog een contradictie, want van D66 is bekend dat ze inzetten op de halvering van de veestapel, of in ieder geval een kaalslag onder de boeren, maar u zegt nu ja, die andere economie is ook mobiliteit, de veevoederfabrieken, winkels of ... Ik ben even snel vergeten wat u daarbij nog meer aanhaalde. Dus ja, dat is een contradictie toch? Want dan zegt u dus eigenlijk van nou, laten de boeren dan toch maar blijven. En daarbij stoot mobiliteit ook weer meer stikstof uit, dus dat lost het probleem ook niet op.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wat ik zei is dat we in het belang van alle Limburgers moeten zorgen dat Limburg niet tot stilstand komt. Collega Palmen vertrekt vanuit de positie van de boer, en dat rechte trekken begrijp ik best vanuit uw positie, maar we moeten een gezamenlijk belangenafweging maken om te zorgen dat Limburg niet tot stilstand komt. Dat zit in die vergunningen, dat zit in allerlei terreinen. Het gaat erom dat we met zijn allen de collectieve belangen moeten wegen en dat we moeten zorgen dat we verder komen, dat is mijn inzet. En wat dat betreft deel ik wel de opvatting en sta ik ook voor de opvatting van D66 dat de halvering van de veestapel daarin nodig is.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja voorzitter, we begonnen met de insprekers en dat hoor ik bij iedereen terug, we hebben te maken met een gebrek aan reëel perspectief. Onze oproep aan het College is: kom tot dat reële perspectief. Doe dat niet alleen, doe dat samen. Ga dat gesprek aan, bouw de dialoog, benut daarvoor de platformen en alle zaken die er al zijn en zorg dat u tot oplossingen komt. Wij kijken uit naar die oplossingen. Want het is niet zo dat onze huidige tijd te duur of te ingewikkeld is, de vorige was te goedkoop en te simpel. We mogen de natuur, de luchtkwaliteit, de gezondheid van ons klimaat, de grond onder ons bestaan, niet langer blijven lenen van toekomstige generaties.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, dank u. Ik vind dit een interessant verhaal. De vorige was te goedkoop, en de nieuwe, ja, dat is eigenlijke de reële. Beseft u dan ook dat u in uw verhaal vertelt dat de uitkeringen omhoog moeten, de AOW omhoog moet? Kortom, er zal heel wat moeten gebeuren om in die nieuwe tijd het leven leefbaar te houden voor een aantal mensen. En ik vind wel, dat compliment moeten wij de landbouw geven, dat heb ik al eerder gezegd, dat er een goed product ligt voor een reële prijs. Er is voedselzekerheid. Is die er nog als u uw zaken doordrijft?

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik dacht even dat ik iets moest gaan zeggen over de indexering van pensioenen en zo, maar volgens doelt ... Het punt dat ik maak is, en dat is ontzettend complex, maar de manier waarop we ons voedsel produceren heeft een heel grote impact op de toekomst, op ons klimaat, op de grond onder ons bestaan en op al die dingen. Dat bedoel ik met onze tijd: dat wij nu goedkoop willen leven gaat ten koste van een volgende generatie. We lenen het. We stelen het eigenlijk, want we zien al dat het klimaat opwarmt en dat de staat van onze natuur zienderogen achteruitgaat. Dat recht, vind ik, hebben wij niet om te nemen voor een volgende generatie.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja goed, voorzitter, nog even over die pensioenen. Na twaalf jaar begint het dan eindelijk, de indexering, en ik denk dat het ook nog wel twaalf jaar duurt voordat wij doorhebben dat we aan een nieuwe indexeringsronde die niet te betalen is moeten beginnen als we dit verhaal zo doorvoeren.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Jenneskens, dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans namens de Partij voor de Dieren. Dan heb ik dat niet goed op mijn lijstje staan, neem me niet kwalijk. Mevrouw Plusquin, aan u het woord.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, voor de Partij voor de Dieren had dit spoeddebat niet gehoeven. En dat is ook riskant, want door nu overhaast besluiten te nemen, neem je als Provincie grote risico's. Ik kom daarop terug. Voorzitter, er is onrust onder de boeren, en breder onder de bevolking, maar die onrust wordt helaas ook door schrikbeelden aangejaagd. Door dit debat nu te houden liften we ook mee op een gecreëerde en georkestreerde publiciteitsgolf die stemming maakt tegen de kabinetsnota door er een karikatuur van te maken. Want nee, het gaat niet alleen om het uitkopen van boeren. Nee, het is niet zo dat de landbouw alleen wordt

aangepakt. Nee, het is niet zo dat je zomaar natuurgebieden kunt schrappen, dat het er daar allemaal best goed gaat of dat het er allemaal best goed uitziet. Nee, het is niet zo dat de voedselvoorziening in gevaar komt. Het is een golf die mede gecreëerd is en financieel gesteund wordt door een lobby van grote agrobédrijven die zelf te beroerd zijn om de boeren een behoorlijke prijs te betalen. In een dergelijke sfeer kan het zover komen dat de voorman van Farmers Defence Force het lot van de boeren vergelijkt met het lot van de Joden uit de Tweede Wereldoorlog, zodat het verzet van de gevestigde belangenorganisaties, de LLTO en LLTB, zelfs nog redelijk lijkt. Terwijl het niet redelijk is. Vijftig jaar na de eerste mestnota, ruim drie jaar na de PAS-uitspraak, nu er eindelijk een begin wordt gemaakt naar een echte landbouwtransitie. Het verzet is niet redelijk, want er liggen nog helemaal geen uitgewerkte plannen. Dat wordt juist aan die Provincies overgelaten. De reductiepercentages uit die kaart zijn richtinggevend, het zijn geen dictaten. In het Kamerdebat van gisteren is dat ook nog eens duidelijk geworden. En niet te vergeten: er ligt € 24 miljard op de plank om die plannen uit te voeren. Ik zeg nadrukkelijk: dit verzet is er van de gevestigde belangenorganisaties die zich laten opjuttén door radicale elementen. Want niet alle boeren denk er zo over, er zijn er genoeg die op een andere manier willen boeren of daar al mee begonnen zijn. Niet dat wij alles zo geweldig vinden aan de kabinetsplannen, dat de NOx-doelen voor mobiliteit en industrie pas later komen, over een halfjaar, is op zijn minst ongelukkig. Maar ze komen er wel, dus ook de andere sectoren moeten leveren. Ook zijn de maatregelen uit het Landbouwperspectief, de nota van Staghouwer, nog veel te weinig uitgewerkt. Hoe kunnen boeren omschakelen naar kringlooplandbouw, extensivering en natuurinclusief werken? Welke ondersteuning en welke regelingen komen daarvoor? Ook dat komt later, dat was gisteren na aandringen van de Tweede Kamer in Den Haag te horen. Maar dat had er veel beter nu en al concreet kunnen en moeten zijn.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik hoor u een heleboel dingen opnoemen, en daar zit best een kern van waarheid in, maar is het dan wel verstandig geweest van dit kabinet om dit nu allemaal op dit moment te publiceren? Want als ze alles hadden gedaan, of in ieder geval verder hadden gewerkt in de richting die u gedacht hebt, dan hadden we waarschijnlijk deze hele onrust niet gehad, en dan moet u niet de schuld geven aan de mensen die hierop reageren, maar u moet de schuld geven aan de mensen die hem veroorzaken.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, u hoort mij zeggen dat ik het heel ongelukkig vind dat die doelen voor mobiliteit en industrie pas later komen, dus dat zijn wij eens. Maar inderdaad, ik ben het er helemaal mee eens dat de mensen die dit veroorzaakt hebben, dus die enorme landbouwlobby, de grote agrobédrijven, de rol van de Rabobank maar vooral vijftig jaar na de mestnota, vijftig jaar VVD- en CDA-beleid waardoor er wekelijks zeven boeren stoppen. We hebben veel minder boeren, maar geen veedier minder. Dus zeker vind ik dat dat voor de rekening komt van de opeenvolgende kabinetten van VVD en CDA.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Dat was niet mijn vraag, voorzitter. Het ging mij erom wat het kabinet nu gedaan heeft. Daar kunt u oorzaken voor vinden, maar zij hebben hun eigen verantwoordelijkheid, en als ze weten dat ze op deze manier het land op zijn kop zetten of althans, dat dat het gevolg is dan hadden ze dat in mijn ogen misschien beter niet kunnen doen en eens beter door kunnen denken. Dat is mijn vraag aan u. Hadden ze niet beter door moeten denken? En zeker niet op dit moment met dit verhaal moeten komen?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Zoals ik letterlijk gezegd heb vind ik het op zijn minst ongelukkig dat die andere plannen voor mobiliteit en industrie later komen. Maar als je dan kijkt, als landelijk 45% van de landbouw de veroorzaker is van de stikstof, waarbij wij in Limburg natuurlijk een heel groot aandeel hebben – Limburg, Brabant en Gelderland – in de intensieve veehouderij, dan vind ik die doelen wel reëel, maar ze hadden natuurlijk met een totaalpakket moeten komen, dat ben ik met u eens.

De voorzitter: Tot slot, de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, het is met pijn en met veel redenen omkleed, maar het is wel zoals ik het gezegd heb. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb niet echt een vraag gehoord. Het woord is aan mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ik hoor mevrouw Plusquin zeggen dat de voedselvoorziening niet in gevaar komt. Nederland heeft volgens mij 1,82 miljoen hectare aan landbouwareaal. We hebben 3,5 miljoen hectare nodig om alleen de Nederlander al te voorzien van voedsel. U zegt ook dat de mobiliteit aangepakt moet worden. Maar ja, even dat plaatje, alles bij elkaar nemend betekent dat dus dat wij nog meer moeten gaan importeren uit het buitenland. Dat zal de mobiliteit eerder opdrijven dan naar beneden halen. Dus hoe ziet mevrouw Plusquin dat?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. Daar hebben wij natuurlijk ook al heel lang over nagedacht, en het is zo dat het natuurlijk gaat om eiwitten, mensen willen eiwitten binnenkrijgen. De helft van ons landgebruik is voor de landbouw, maar die wordt voornamelijk gebruikt om varkensvoer te telen. Dus als we eiwitten produceren, plantaardige eiwitten, voor onze eigen regio, dan kunnen we veel meer mensen voeden en dat is dan ook in lijn met stapels rapporten die al jaren achter elkaar komen dat de consumptie en productie van vlees omlaag moet om natuurlijk meer dan alleen stikstofredenen. Dus als je stopt met varkensvoer verbouwen dan kunnen we meer mensen uit de regio voeden.

De voorzitter: Dank u wel. Ik heb niet echt een vraag gehoord. Het woord is aan mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ja, volgens mij is dat helemaal waar. Ik ken veevoederleveranciers genoeg die dat gewoon circulair doen, dus met allerlei restproducten zonder dat hier te telen. Maar goed, die discussie parkeer ik dan heel even. U gaat er daarbij ook van uit dat we dus volledig vegetarisch gaan ...

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nee, nee.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): ... maar ik denk dat het een utopie is om te denken dat dat er gaat komen. Dus dan kom ik even op het puntje van dierenwelzijn, want dat ben ik helemaal met u eens. Ik eet weleens een stukje vlees, maar ik vind wel dat dat dier een goed leven moet hebben gehad. Denkt u dan dat met het verplaatsen van boeren naar het buitenland het dierenwelzijn er beter op gaat worden?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Het gaat erom dat wij in Nederland 640 miljoen dieren per jaar slachten. 640 miljoen. 80% is voor het buitenland. Als u die kringloop ziet als de hele wereld, dat er soja geïmporteerd wordt uit Zuid-Amerika ten koste van de regenwouden om onze varkens en koeien te voeren dan kun je dat als een kringloop zien, maar dat is niet zoals een kringlooplandbouw bedoeld is. Het gaat er ook niet om dat iedereen vegetariër moet worden, maar het gaat er wel om dat wij natuurlijk de laatste decennia een veel hogere vleesconsumptie hebben en dat dat ook niet verwerkt is in de prijs.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dat was niet echt het antwoord op de vraag. Dat de vleesconsumptie naar beneden moet, mag ook en daar ben ik het wel helemaal met u eens. U gaf toch niet helemaal antwoord op mijn vraag. En ja, als u het heeft over eiwitten, ik heb dat ook weleens een keer zo'n beetje op een bierviltje proberen uit te rekenen, maar dan gaan we dus soja importeren vanuit het regenwoud om toch aan die eiwitten ... Dan gaat het dus niet meer naar het vee, maar dan gaat het naar de mensen. Volgens mij lossen we daar ook niet het probleem mee op.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Een kilo rundvlees, voorzitter, daar heb je toch kilo's plantaardige eiwitten voor nodig. Dus voor een kilo rundvlees, even uit mijn hoofd, zeven kilo plantaardige eiwitten en ik geloof iets van 10.000 liter water. Terwijl als je die eiwitten meteen gebruikt om mensen te voeden dan heb je een een-op-een. Nu gaat er van die zes kilo vijf verloren omdat het eerst door een dier moet gaan. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat iedereen veganist moet worden, maar ik ben heel blij dat u het als voormalig CDA'er met mij eens bent dat er een veel te hoge vleesconsumptie is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, dit debatje roept eigenlijk meer vragen op dan we vandaag kunnen beantwoorden, maar u stelde net dat 45% van het probleem wordt veroorzaakt door de landbouw.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Landelijk.

De heer Nijskens (VVD): Heeft u ook becijferd hoeveel procent van de landbouwammoniak op landbouwland neerdaalt?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Uiteraard heb ik die cijfers niet paraat, maar we weten allemaal dat die stikstof ook neerdaalt in de nabijgelegen natuurgebieden en dat is de kern van het probleem, dat die stikstof cumuleert in de grond en dat de natuur daarvan naar de verdommenis gaat. Koolmeesjes worden geboren met gebroken pootjes, ik bedoel, het is toch wel duidelijk dat er echt een halt toegeroepen moet worden aan die stikstofuitstoot?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, toen de bosbouw stopte met het bekalken van bossen verzuurde de bodem. Toen de bodem verzuurde spoelde het calcium uit en toen kregen de mezen dunne eierschalen en dunne pootjes. Voordat de bosbouwers de bossen bekalkten waren er geen mezen omdat de grond te zuur was voor mezen om eieren te leggen. Dus het is een gecreëerd probleem. Maar even ter zake, u benoemt wel dat de landbouw 45% is van het probleem, maar u weet niet hoeveel ammoniak op boerengrond zelf landt.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Het maakt me vooral uit ...

De voorzitter: Even om de beurt.

De heer Nijskens (VVD): Hoe rechtvaardigt u dan die uitspraak?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik heb volgens mij gewoon duidelijk aangegeven dat die stikstof natuurlijk in de nabijgelegen natuurgebieden landt en dat is reden genoeg om het probleem aan te pakken. Ik bedoel, het gaat om al de problemen bij elkaar. We hebben al vijftig jaar geleden de eerste mestnota gehad. Vijftig jaar gelden. Toen de PAS werd aangenomen, toen was er één iemand die zei dat dat niet Raad van State-proof is. Destijds is er gezegd dat die boeren er tot die tijd mooi van hebben kunnen profiteren. Dus we hebben de hete aardappel, onder aanvoering van al die VVD-kabinetten, doorgevoerd ten koste van de boeren, en die boeren verdienen nu ook een eerlijk perspectief.

De voorzitter: Tot slot, de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, uiteraard verdienen die een eerlijk perspectief, maar het perspectief dat u schetst, is dat eerlijk? Maar dat is een retorische vraag? Maar u kunt niet aangeven hoeveel ammoniak op boerenland landt, u kunt wel aangeven dat ze 45% veroorzaken. Dat vind ik heel knap.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dat geef ik niet aan, dat geeft het kabinet aan.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, even kijken. Ik was gestopt bij de concrete plannen die er zouden moeten zijn, maar dat is allemaal nog geen reden om het hele kabinetsprogramma voor de landbouwtransitie, dat dan misschien too little, too late is, maar wel een begin, om dat dan maar links te laten liggen en in feite te saboteren. Of moet ik misschien zeggen rechts te laten liggen? De Partij voor de Dieren vindt dat het kabinetsbeleid te laat komt en dat het sowieso nog niet genoeg is. Want of het genoeg zal blijken ligt in handen van de Provincies. Kunnen die dan zomaar de kont tegen de krib gooien zoals de CDA-motie vraagt? Zo van Rijksoverheid, je doet maar, ik boycot je. Wat willen de fracties die dit debat geagendeerd hebben eigenlijk? Bestuurlijke ongehoorzaamheid? Fracties die anders nooit iets van burgerlijke ongehoorzaamheid moeten hebben en nu ineens wel als provinciaal bestuur? Ik zou het selectieve ongehoorzaamheid willen noemen. Daarnaast wil ik ook wijzen op de motie Jetten, nummer 2744. Die was richtinggevend voor dit College, waarin ook de VVD en LOKAAL-LIMBURG getekend hebben voor, ik citeer, 'een gerichte aanpak van piekbelasters, met als gevolg een zichtbare afname van de intensieve veehouderij.' Einde citaat. Maar nu het erop aankomt, en er wordt niet meer gevraagd dan meewerken aan een landelijk beleid in die richting,

waarbij er nota bene ruimte is voor provinciale invulling, dan is dat kennelijk te veel gevraagd. Wat is de handtekening van die fracties nog waard?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg. Het is wel uw vijfde interruptie.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, ik vermoed dat ik er daarna geen meer nodig heb. Ik vroeg mij af of mevrouw Plusquin nu vindt of het bijdraagt aan de oplossing als we allerlei groepen tegen elkaar blijven opzetten en iedere keer de vinger op de zere plek gaan leggen?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Wij zetten geen groepen tegen elkaar op. Wij vinden dat met name de boeren het slachtoffer zijn van decennia VVD- en CDA-beleid, en dat zie je ook in de afname van het aantal boeren maar helaas niet in de afname van het aantal vee. Dan wil ik ook even wijzen op de motie die in de ... Even kijken, wanneer was die motie met mijnheer Vincken nu ingediend? Die motie was bedoeld, van al die miljoenen die wij als Provincie geven aan de landbouw, dat daar minimaal de helft besteed moet worden aan biologische landbouw en natuurinclusieve landbouw. Wij komen dus echt met goede voorstellen om die boeren te helpen.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, ik wilde eigenlijk iets anders vragen, maar dit is een mooi inkoppertje: weet u dat de biologische landbouw ook die 95% mag inleveren in de natuurzones? 70% er rondomheen en 50% in heel Limburg. Zij worden gewoon meegeleverd, staat u daar gewoon achter?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Zij worden inderdaad medeslachtoffers doordat er jarenlang te weinig gedaan is. Dat ben ik met u eens ja.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, en ik heb begrepen dat u daar ook gewoon voor bent. U vroeg net wat onze handtekening waard was. Wij zaten volgens mij samen aan tafel toen die motie geschreven is en die was bedoeld om niet die groep aan tafel te krijgen, maar om een eigen coalitie te kunnen vormen. Weet u nog? En wat heb ik toen gezegd? Als je één piekbelaster stikstof aanpakt vanuit de intensieve veehouderij, en die stopt, met wat voor instrumentarium dan ook, is het zichtbaar.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel voorzitter. De VVD heeft een handtekening gezet, en daar staat echt letterlijk in: '...een gerichte aanpak van piekbelasters, met als gevolg een zichtbare afname van de intensieve veehouderij.' En ik heb dat toen heel erg in u gewaardeerd, maar een jaar later blijkt dat het niet veel meer waard.

De voorzitter: Tot slot, de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, iedere stopper die nu werkzaam is in de intensieve veehouderij, als die vrijwillig stopt met de plannen zoals deze er in het Limburgs akkoord liggen is zichtbaar.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ik hoorde geen vraag, voorzitter.

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Met dat laatste, de opmerking van mijnheer Nijskens, ben ik het volledig eens, maar ik vraag me ook af: u doet net alsof wij zeggen weg met al die plannen van Den Haag, we trekken ons er niks van aan en we gaan helemaal niks doen. Dat is zeker niet het geval, maar wij willen wel dat wat we op ons nemen ook haalbaar is, dat we het kunnen uitvoeren. En ik noem u een voorbeeld. Er is een biologische varkenshouderij, die exploiteert op een kloosterboerderij in een Natura-2000 gebied. Die moet dus 95% reduceren en dat kan dus niet. Vindt u dan dat zo'n boer maar gewoon weg moet?

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Wat ik vind is dat jarenlang, onder aanvoering van VVD en CDA landelijk, CDA in Provincie Limburg, nu die biologische boeren, die boeren die wél die omslag al hebben gemaakt, het slachtoffer zijn dat deze partijen op hun handen zijn blijven zitten, en dat vind ik zeer treurig.

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Voorzitter, we hebben gepleit voor een gezamenlijke oplossing, samen met alle partijen en daar hoort ook bij dat mensen die biologisch boeren ... Want dat wil niet zeggen dat ze minder uitstoot veroorzaken. Daar hebben we het hier over hè? We hebben het over emissie. Dan moet u ook onderkennen dat biologische boeren niet per se minder emissie uitstoten, eerder meer

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Maar de maatschappij heeft zich natuurlijk allang geleden bijvoorbeeld ook tegen legbatterijkippen gekeerd. Dat vinden we niet meer acceptabel. De maatschappij wil inderdaad dat de varkens niet in die klem liggen tussen die stangen, hun hele leven lang. Dat is wat de maatschappij wil. De werkelijkheid is dat wij onderaan bungelen met het percentage biologische boeren. Onderaan, mevrouw Voncken, en dat weet u net zo goed als ik. En dat het overgrote deel van de varkens een ellendig leven heeft. Het is om je dood te schamen. En daar heeft uw partij jarenlang aan meegewerkt. Ik vind het verschrikkelijk dat die boeren, die het met respect voor de dieren willen doen, met respect voor hun omgeving, het slachtoffer worden van het beleid van uw partij.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Voorzitter, wij pleiten voor een gezamenlijke aanpak waarbij geen slachtoffers hoeven te vallen. Want wij zijn het met de VVD eens. Er zijn heel veel boeren die gegeven de situatie nu zeggen: wat mij betreft wil ik best stoppen, en als we daar eens mee beginnen, om die boeren ook de mogelijkheid te geven om uit te stappen, dan verwachten wij dat al een heel groot deel van het probleem opgelost kan worden.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog. Maar u heeft nog elf seconden, dus probeert u het ook even kort te houden.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik hoorde hier ook geen vraag, dus dit gaat ook van mijn spreektijd af. Goed, maar niet alleen dit, want wat bereik je door de kabinetsplannen te boycotten? In ieder geval niet dat het geld dat daarvoor beschikbaar is, ook voor de landbouw, die € 24 miljard, naar deze provincie komt. Want leg dat maar eens uit aan die vele boeren die willen meewerken aan de landbouwtransitie. Want die € 24 miljard is niet alleen voor omschakelen, maar ook voor het opkopen. En hoeveel daarvan voor de omschakeling is, is helemaal nog niet duidelijk. In ieder geval is het niet zo dat woningbouwplannen worden voorgetrokken, want dat kan alleen, als je naar de uitspraken van de rechter kijkt, als je als overheid eenduidige, onontkoombare doelen hebt met concrete maatregelen. En zit die onontkoombaarheid, zoals het kabinet dat noemt, er niet in, dan kun je bijvoorbeeld je woningbouwplannen juridisch niet rondkrijgen en leg dat maar eens uit aan de woningzoekenden. In ieder geval bereik je niet dat je als Provincie de kans krijgt om de gebiedsplannen integraal aan te pakken als een duurzaamheidstransitie over een breed front, inclusief de water- en klimaatopgave en met aandacht voor andere lokale en ruimtelijke ontwikkelingen. En dat zijn de grote risico's die je loopt door nu de kabinetsplannen links te laten liggen. Kortom, aan de slag ermee, zoals GS aangeeft in haar reactie, voor een duurzame landbouw, voor een gezonde natuur en om andere belangrijke maatschappelijke opgaves te vervullen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schuurin namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. De Partij van de Arbeid wil in eerste instantie vooral dat de doelen op het gebied van natuur, water en klimaat gehaald kunnen worden. Dit is nodig om natuur te herstellen, maar ook voor een gezonde leefomgeving, vooral op het platteland. Als we denken aan bodemkwaliteit, fijnstof en waterkwaliteit, maar ook kwantiteit en waterveiligheid. Ook willen we graag een duidelijke oplossing, zodat iedereen weet wat er verwacht wordt en een oplossing die juridisch standhoudt en die we niet weer over een paar jaar in de prullenbak kunnen gooien. Natuur, landbouw, andere economische activiteiten en leefbaarheid moeten weer met elkaar in balans gebracht worden. Nog langer wachten maakt het probleem alleen maar erger en natuurherstel is nu nodig. Minder stikstofdepositie is daar een onderdeel van en daarmee ook ammoniakreductie. Als je ammoniakemissies wilt verlagen is het logisch dat de landbouw, en met name de veehouderij, daar een belangrijke rol in speelt. Maar we snappen ook dat de manier waarop deze doelstellingen zijn uitgewerkt en hoe ze twee weken geleden gepresenteerd zijn zorgen voor veel onrust, onzekerheid en ook boosheid. Die tactische onhandigheid zorgt voor verdeeldheid, terwijl we uiteindelijk samen een oplossing zullen moeten vinden. We snappen heel goed dat boeren het vreemd vinden dat andere sectoren nog geen doelstellingen gekregen hebben. We snappen dat de modelmatige uitwerking in het beroemde kaartje niet altijd realistisch is en we snappen dat de agrarische sector nog perspectief mist. Misschien is het ook goed om nog een keer dank uit te spreken aan de sprekers die ook dit punt naar voren hebben gebracht hier. Het Rijk geeft ons nu een heel grote opgave en een taak om als Provincie heel veel van deze vragen en problemen op te lossen en we moeten ervoor waken dat er geen onhaalbaar plan komt te liggen. De Partij van de Arbeid gelooft dat, mits de Provincie voldoende flexibiliteit krijgt en opgaven integraal afgewogen kunnen worden, dit voor een heel groot deel kan lukken via die gebiedsgerichte plannen. Die zijn al in gang gezet, ook vanwege de Omgevingsvisie, en daarmee moeten we vooral aan de slag. Met alle sectoren, gemeenten en natuurorganisaties samen zoeken naar het hoogst haalbare. Iedereen snapt denk ik dat het niet zonder de agrarische sector kan als wij een betekenisvolle transitie op het platteland willen. Het gaat om de manier waarop en daar kan juist lokaal maatwerk het verschil maken. Het heeft wat ons betreft geen zin om weer helemaal terug naar de tekentafel te gaan, volgens mij moeten we vooral gaan

beginnen. En dat hoor ik overal. Ik was maandag ook bij de avond van de LLTB, ik hoor dat bij de Natuur- en Milieufederatie, ik hoor dat bij GS. De minister geeft Provincies de ruimte om met een gemotiveerd eigen plan te komen. Laten we daar vooral gebruik van maken. Samengevat, het doel staat wat ons betreft niet ter discussie, we moeten ons met zijn allen houden aan de resultaatverplichtingen die ook geformuleerd staan in de Wet stikstofreductie, maar we kunnen wel meer vrijheid nemen in de weg ernaartoe.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, via u, u houdt eigenlijk precies mijn pleidooi, en nu nét komt dat laatste zinnetje er toch achteraan. De doelstelling van mijn motie is eigenlijk de rest van uw verhaal. Het zit erin, ga aan de slag. Ga naar de gebiedsgerichte aanpak en haal het haalbare uit de gebieden. In mijn beleving strookt dat niet met vasthouden aan, voor de hele provincie Limburg, 52% ammoniakreductie. Ik ga niet liggen shoppen van wat wilt u wel? 47%, is dat voldoende? Is 20% veel te weinig? Maar bent u het niet met de VVD eens dat die 52% procent voor heel Limburg veel te rigide is? En dat je het College dan in principe geen enkele manoeuvreerruimte geeft als je die 52% moet vasthouden? Want als de minister voet bij stuk houdt en Limburg komt met plannen van minder dan 52% dan moet een andere provincie extra doen.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, dank u wel voorzitter. Ik weet het niet. Ik denk dat de landelijke, generieke doelstellingen een beetje vreemd zijn om hier te bediscussiëren, want uiteindelijk kunnen we daar niet zoveel aan doen. Ik heb de minister gisteren ook horen zeggen dat met die reductie van 50% we die 74% gunstige staat van instandhouding gaan halen, wat een verplichting is. En ik denk dat het plan zoals het er nu er ligt, openingen biedt om juist dat maatwerk te gaan zoeken. En dat we daar dus geen afstand voor hoeven te nemen van het hele plan en weer helemaal terug naar de tekentafel moeten, waardoor we blijven discussiëren over wat nou precies de doelstelling is. Dat als je concreet aan de slag gaat, dat daar openingen zitten. Er staat ook in dat plan dat je gemotiveerd een gedeelte van die opgave met andere sectoren in kunt vullen bijvoorbeeld. Er staat ook in dat plan dat er een evenredige bijdrage gezocht wordt. Ik heb u daar net natuurlijk ook wat over horen zeggen. Dus er zitten echt wel openingen om mee aan de gang te gaan, en ik wil daar vooral op inzetten.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, nogmaals, ik zou het iets anders formuleren. Als u die ruimte zoekt om die af te wijken van de 52% ammoniakreductie in de landbouw, dan kunt toch ook gewoon onze motie steunen? Want daar gaat het nou net in de brief van mevrouw Van der Wal over, en daar ging het ook gisteren in de Kamer over. Dat staat voor haar vast. Maar ik hoor u eigenlijk zeggen van: Ik heb de minister gehoord. Er is beweging mogelijk. Terwijl er eigenlijk geen beweging mogelijk is.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

De heer Nijskens (VVD): Kunnen wij ons daar de hand reiken?

Mevrouw Schuuring (PvdA): Gedeeltelijk. Uw motie roept heel actief op om afstand te nemen van de startnotitie, en zo ver kan ik daar niet in meegaan.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Als ik dan het eerste dictumstreepje verander? In zoverre afstand te nemen van dat verhaal dat 52% niet keihard is?

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Daar moet ik even over nadenken.

De heer Nijskens (VVD): Ja, normaal doen we dat in de wandelgangen.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja.

De voorzitter: Dit is wel zo transparant. Ik vind het wel heel mooi.

De heer Nijskens (VVD): Heel transparant.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ik denk dat die uitwerking die, ja, ik vind dat lastig. Ik moet daar nog even over nadenken.

De heer Nijskens (VVD): Geen probleem. Ik zal ook denken over misschien nog een betere formulering van het eerste dictum, want ik begrijp dat er meer partijen met die harde lijn moeite hebben.

De voorzitter: We hebben nog even daarvoor. Er is ook nog een vraag van mijnheer Van der Linden voor u.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, dank u. Ik heb nog even nagedacht over het gegeven niet terug naar de tekentafel. Maar ik zal de vraag anders stellen dan ik hem aan de anderen gesteld heb. Vindt u niet dat de regelingen zoals we die zelf hebben vastgelegd en door Brussel bekrachtigd zijn, toch belemmerend zijn om dit probleem op te lossen? Want als we daar nog eens goed naar kijken, naar de basis, het uitgangspunt, om te kijken of we daar niet rechtvaardig meer ruimte kunnen krijgen, dan draagt het toch bij aan een deel van de oplossing?

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ik begrijp de vraag niet helemaal, geloof ik.

De voorzitter: Geeft u nog even toelichting mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): In ieder geval, de ambities die wij hebben vastgelegd omtrent de Natura 2000-gebieden en de vogel- en habitatrichtlijn, die hebben we zo eng omgeschreven dat we als gevolg daarvan deze maatregelen moeten nemen. We komen daar dus mee in de problemen. Ze zijn te veel in onze optiek. En we kunnen die pas wijzigen, en dat hebben we al eens een keer eerder hier gewisseld, toen was mijnheer Mackus nog Gedeputeerde, van: kunnen we daar geen verandering in brengen? Toen was het antwoord: ja, daarvoor moet je naar Brussel, want daar wordt dat beslist. Dat is ook het verhaal wat mevrouw De Lange toen zei op de tv: je kunt ook dat pad bewandelen. En ik hoor u alleen maar zeggen: nee, we blijven op het pad waar we nu staan, en dat deel van de oplossing dat willen we er niet bij gebruiken. Waarom niet?

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ik denk dat de basis ligt in reële problemen die er nu zijn. Wij zien een probleem in de natuur. Wij zien een probleem in de waterkwaliteit. Nederland heeft zelf Natura 2000-gebieden aangewezen. Wij hebben zelf vorig jaar een wet in laten gaan die een resultaatverplichting geeft van 74% moet naar die gunstige staat van instandhouding. Als we nu weer blijven praten over de doelstellingen terwijl die vaststaan, daar waren we zelf bij als Nederland, dan moeten we denk ik naar de uitvoering gaan en niet terug blijven gaan naar de tekentafel over wat nu de regels zijn.

De voorzitter: Tot slot, mijnheer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, ik vind het jammer want een probleem los je tijd en wijle ook op door eens te kijken waardoor het is veroorzaakt. En daar moet je dan, in mijn optiek, ook aandacht aan besteden.

De voorzitter: Mevrouw Schuuring. Ik had niet echt een vraag gehoord, maar ...

Mevrouw Schuuring (PvdA): Nee, ik ook niet.

De voorzitter: Dan mag u doorgaan met uw betoog.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Nou, ik was eigenlijk al bijna klaar. Ik had nog één zin op mijn briefje staan, en die is misschien wel goed om nog een keer te benadrukken. Wij willen gaan voor juridisch houdbare maatregelen en maatregelen die bijdragen aan daadwerkelijke emissiereductie. Laten we daar vooral mee gaan beginnen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Schuuring. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Caldenberg namens de fractie van de SP.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, dank u wel. Beste mensen, u bent allemaal flink aan het lobbyen bij elkaar om wie steunt welke motie. Maar in de kern komt het erop neer: willen wij meer of minder boeren. En als we doorgaan op de weg van de VVD, dan heeft de heer Nijskens gezegd dat we op termijn vanzelf minder boeren krijgen en dat is niet wat de SP wil. Wij willen meer boeren. Wij willen niet doorgaan met de verschraling van ons platteland. Wij willen ervoor zorgen dat er leefbaarheid op dat platteland blijft ontstaan. We hebben al het openbaar vervoer weg geprivatiseerd door de VVD. We hebben allerlei voorzieningen aan de markt overgelaten op het gebied van de VVD, en op het platteland blijft er straks niks meer over. We hebben de bodem voor een groot deel al verontreinigd omdat we daar een heleboel zaken voor elkaar hebben gekregen door de VVD, en straks zijn we ook nog onze boeren kwijt, ook door de VVD. Voorzitter, het kabinet Rutte heeft jarenlang boeren voor de gek gehouden, en echte keuzes over het stikstofbeleid jarenlang voor zich uitgeschoven. Dat is onhoudbaar, want het heeft geleid tot grote problemen in de volksgezondheid, de kwaliteit van ons water, van de grond en van de lucht. En keer op keer zegt de rechter: dit beleid is onvoldoende. Het kabinet Rutte, en dan specifiek het kabinet Rutte IV wat er nu zit, heeft geen eerlijke oplossing voor de stikstofcrisis. In plaats daarvan kiepen ze het probleem vrolijk bij de Provincie over de schutting zonder helder perspectief, en u zei dat al allemaal. Tegelijkertijd is er natuurlijk wel die noodzaak om er iets aan te doen. Want, waar de aanpak van de VVD ertoe leidt dat er minder boeren komen maar meer vee, meer mest en meer stank, zou je ervoor moeten zorgen dat er meer boeren komen en minder vee, minder mest en minder stank. Dat zou ik graag zien. Dus de aanpak van de problematiek is urgent. Dat mogen we niet ontkennen. En wat we ook niet mogen ontkennen, is dat de vrienden van de VVD bij de grootbanken slapend rijk zijn geworden over de ruggen van de boeren, omdat de boeren steeds zijn gedwongen om te innoveren en dure nieuwe technieken aan te schaffen en we dan nu vervolgens zeggen: ja, maar dat is dan jammer. Ze zijn steeds in de schulden gestoken

om de problemen maar op te lossen, terwijl daar de banken rijk van geworden zijn en de boeren alleen maar minder marge hebben overgehouden. En wat nu dreigt is dat we niet de stikstofproblematiek gaan aanpakken, maar dat we de banken gaan uitkopen en alle financiering die daaraan vastzit. Dat mag niet gebeuren. Schaalvergroting in de landbouw is dus ook die doodlopende weg. Wij moeten dus niet doorgaan met schaalvergroting, maar de positie van de boeren op het platteland blijven versterken in die keten, en ze niet afhankelijk maken van de agro-industrie, de veevoederbedrijven, de supermarkten, de banken. Dat verdient de boer niet, want die werkt hard voor die centen. Voorzitter, die aanpak wordt zelfs bepleit door de Limburgse Land- en Tuinbouwbond, want zij hebben ook vooruitgekeken. Ik was daar afgelopen maandag, en zij hebben ook gezien wat er leeft, dat ze die slagen moeten maken. Zij durfden dat aan hun achterban uit te leggen. Dat vond ik heel knap. Want uiteindelijk is het natuurlijk zo dat we die transitie moeten maken, maar boeren moeten die transitie wel mee kunnen maken. Daarom willen we een motie indienen, en die motie, die vraagt het College het volgende. Wij vragen om een brief te sturen naar de regering, waarin wij aangeven dat het huidige stikstofbeleid, zoals dat in Den Haag is bedacht, onvoldoende is met betrekking tot instrumenten. Dat de Provincie Limburg zich ook niet laat lenen om de Haagse problematiek van het kabinet te decentraliseren zonder voldoende geld en perspectief. Dat de financiële lasten van de stikstofreductie en transitie in de landbouw eerlijk verdeeld moet worden over de hele keten, van de agro-industrie, de veevoederbedrijven, de banken, de supermarkten, waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. En dat is niet de boer onderaan de keten, maar dat zijn de mensen die in agro-industrie en bij de banken boven in de keten. Tegelijkertijd vragen we ook aan het College van GS om niet stil te blijven zitten, maar wel de noodzakelijke, ambitieuze, integrale aanpak uit te werken voor stikstof en ammoniakreductie in Limburg, waarbij alle sectoren, zoals de landbouw, de industrie, het transport, de luchtvaart, hun eerlijke deel van de uitstoot voor hun rekening nemen, en een eerlijk deel van de reductie voor hun rekening nemen. Tegelijkertijd zien we dat als je boer bent in de Meinweg en je hebt naast je ROCKWOOL zitten met enorme ammoniakuitstoot, dat je dan niet die boer moet pakken omdat ROCKWOOL daar de boel aan het vervuilen is. Dus wij vinden dat er ruimte moet zijn voor regionaal maatwerk, waarbij het uitgangspunt is dat de grootste vervuilers het meeste reduceren. Wij moeten aan de slag om die transitie voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat we op zoek moeten gaan naar nieuwe verdienmodellen voor boeren, om zich te ontwikkelen richting duurzame, biologische en extensievere vormen van landbouw. Voorzitter, in de richting van de VVD, die nu hier heel boos in de zaal veinst te zijn, zou ik willen zeggen: ach de schapen, als u ontevreden bent over uw scheerders, moet u vervolgens niet besluiten om naar de slager te gaan.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Caldenberg. Geef ik nu het woord aan de heer Vincken namens de fractie van SVL.

De heer Vincken (SVL): Voorzitter, alweer lopen we tegen het probleem aan dat de belangrijke zaken niet in de Provincie beslist worden maar in Den Haag. Net zoals bij de energietransitie kan GS zich verschuilen achter de dwingende opdracht van de regering en rustig de pruttelende Provinciale Statenleden in hun sop gaar laten koken. Dat gaat de Gedeputeerde nu natuurlijk ook weer proberen. Maar nu heeft de regering haar hand toch overspeeld denk ik. Terwijl D66 vol enthousiasme het stikstofplan bejubelt en aandringt op volledige uitvoering ervan, begint het eindelijk tot de VVD en het CDA door te dringen welke miserie het zogenaamde stikstof probleem voor de boeren, de woningbouw, enzovoorts, veroorzaakt. Ik heb in veel vergaderingen de afgelopen tijd toegelicht dat SVL veel kritiek heeft op de grote aantallen Natura 2000-gebieden die indertijd vastgesteld zijn, en de naar mijn smaak arbitraire keuze voor stikstofarme natuur, de gebruikte kritische depositiewaarden, waar al veel over gezegd is, de modellen waarop de aanpak gebaseerd is, en ook het tempo waarin de stikstofremissie omlaag gebracht moet worden. Ondanks het feit dat ons standpunt niet gedeeld werd door de meeste partijen in deze vergadering, lijkt het er nu toch wel op dat een meerderheid

ontstaat om deze zeer vergaande plannen van de regering te verwerpen. We verwachten van GS dat GS zich nu schaart achter deze eventuele meerderheid. Volg het voorbeeld van Zeeland, Friesland, Gelderland, Overijssel en misschien nog meer Provincies. Wij steunen de moties die deze wens nader gaan formuleren. Omdat de Wet natuurbescherming uit 2015 helaas zodanig is dat er verplichtingen uit die wet voortvloeien die leiden tot deze dwingende maatregelen, hebben we een suggestie die dit probleem gaat oplossen. Het Tweede Kamerlid Derk Jan Eppink van JA21 lanceerde als eerste het idee van de reparatiewet. Afgelopen woensdag heeft dat idee meer vorm gekregen in een gezamenlijk voorstel van BBB en JA21, die helaas in de Tweede Kamer zwaar ondervertegenwoordigd zijn als je naar de peilingen kijkt. Dit gezamenlijke voorstel van deze twee partijen voor de reparatiewet en de bijbehorende tien punten, als dit geëffectueerd zou worden, opent de mogelijkheid om de problemen die nu in onder andere de agrarische sector bestaan, op te lossen. We kunnen dan, als er een nieuwe wet is, ook weer, net zoals nu, met de wet in de hand de problemen aanpakken, alleen gaat het dan anders. Maar helaas, dat moeten we weer uit handen geven aan de Tweede Kamer, en daarmee is daar natuurlijk ook de steun van de VVD en het CDA onmisbaar. Dat heb ik gisterenmorgen opgeschreven. Dat had ik eigenlijk moeten veranderen gezien de ontwikkelingen gisteren. Inmiddels is dus inderdaad helder dat de minister en ook de Kamer geen krimp geeft, en dat er voor de boeren nog een grote onduidelijkheid blijft heersen. Ik heb twee concrete vragen. Hoe ziet GS de rol van het IPO hier, dat is nog helemaal niet genoemd, en de democratische verantwoording in relatie tot de Provinciale Staten? Verder, los van wat er zich in Den Haag afspeelt en het plan voor een reparatiewet, houden we vast aan de vraag aan GS om in ieder geval de recente stikstofplannen van deze D66-regering te verwerpen. Deze vraag zal geconcretiseerd worden in een aantal moties die wij gaan steunen. Inmiddels constateer ik dat een meerderheid van de Statenleden tegen het voorstel van Van der Wal is, maar er is helaas geen overeenstemming over de consequenties van het eventueel afstemmen van het voorstel van Van der Wal. Mensen, ik roep alle Statenleden die het voorstel van Van der Wal willen afschieten, en ik constateerde dat er een meerderheid is, ik hoop dat deze Statenleden over hun kleine relatieve verschillen van mening over de verdere uitvoering heen kunnen stappen, en in ieder geval vandaag ervoor te zorgen dat wij heel duidelijk een signaal aan Den Haag geven, net zoals een aantal andere Provincies, om het plan van Van der Wal af te schieten. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Vincken. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen namens de fractie van de PVV.

De heer Claassen (PVV): Dank u wel voorzitter. Collega's, nog even volhouden. Nog een paar sprekers en dan zal er waarschijnlijk geschorst worden, neem ik aan voorzitter? Dus nog heel even de aandacht erbij. Ik begrijp dat dat moeilijk is maar we gaan het proberen toch?

De voorzitter: We gaan het iets langer volhouden mijnheer Claassen, want ik ga ook nog de eerste termijn van GS toestaan voor de lunch.

De heer Claassen (PVV): Kijk eens. Nou, dan wordt het helemaal een lange zit. Voorzitter, volgens de PVV zijn we vandaag getuige van partijen die zichzelf in de spreekwoordelijke voet geschoten hebben. Op 18 november 2009 wordt met een amendement op de Crisis- en herstelwet van Koopmans van het CDA en Samsom, PvdA, al de grote fout gemaakt door een koppeling te maken met de aangewezen, volgens de PVV onzinnige, veel te veel Natura 2000-gebieden, de stikstofbelasting en het labelen van de zogenaamde schrale gronden en rijke gronden. En op 30 juni 2011 lezen we in de verhandelingen van de Tweede Kamercommissie hoe staatssecretaris Bleker van het CDA, gesteund door de woordvoerder van stikstof en natuur, Koopmans van het CDA, de basis leggen voor de huidige stikstof- en PAS-wetgeving. Let wel, dit zijn dus door de Nederlandse overheid, en niet de Europese Unie, opgelegde kaders. En toen de ernst en de gevolgen van die

wetgeving doordrongen in de politiek, is er alleen maar gemarchandeerd, uitgesteld, vooruitgeschoven, en er is geen verantwoordelijkheid genomen, niet om de onzinnigheid terug te draaien, maar ook niet om de wet daadwerkelijk uit te voeren. En nu een minister van de VVD na jaren soebatten onder druk van D66 de eerder bedachte CDA-wetgeving met betrekking tot natuur en stikstof dreigt te gaan uit te voeren, buitelen de partijleden over elkaar heen, voorzitter. En ja, dat ligt politiek allemaal heel erg gevoelig. We zien een ten koste van het CDA oprukkende BBB. We zien een landelijke VVD die de koers van D66 volgt om maar in het pluche te kunnen blijven zitten, en JA21 zit de VVD glimlachend op de hielen. We zien provinciale en lokale politici afstand nemen van partijstandpunten. We zien, voorzitter, dat bij gemeentelijke verkiezingen het CDA zelfs andere logo's gebruikt om te benadrukken: wij zijn niet de landelijke CDA. En nu, voorzitter, hebben we een spoeddebat, aangevraagd door het CDA en VVD en LOKAAL, waarin zij de gevolgen van hun eigen politieke beleid durven te gaan betwisten. En de PVV vermoedt dat het alleen maar voor de Bühne is richting de Statenverkiezingen, voorzitter. Zie ons eens deugen. Zie ons eens opkomen voor de boeren en bedrijven. De schijn is wat de PVV betreft te doorzichtig. De PVV heeft te allen tijde de invoering van de Natura 2000-gebieden betwist. De PVV heeft te allen tijde de onzinnige stikstofwetgeving betwist. Een bestuurlijk gecreëerde crisis, en laten we het maar crisis noemen, is dan het adagium, want dan kunnen we het over de crisis hebben en niet over de oorzaak van deze zogenaamde crisis: een modern toverwoord om de massa mee te misleiden door diezelfde VVD, CDA en D66. Het is toch van de zotte dat onder het mom van verbeteren van natuur in ons mooie Nederlandse landschap, dat in principe alleen maar bestaat uit gemaakte natuur, bossen gekapt moeten worden omdat ze op het moment van aanwijzing zogenaamd op arme grond zouden staan, en heiden bebost moeten worden omdat ze op het moment van aanwijzing op rijke grond zouden staan. Let wel, rijke voedingsbodem bestaat door het bestaan van stikstof en haar verbindingen. Het is van de zotte dat de huidige wetgeving ervan uitgaat dat natuur niet mag veranderen. En dan zou de PVV conservatief zijn, de ironie. Voorzitter, wist u dat alleen de Noordzee nog open natuur is in Nederland? Alhoewel die ook opgeofferd wordt aan de klimaatysterie door die vol te zetten met windturbines. Er zullen vandaag veel moties ingediend worden om het gezichtsverlies ten gevolge van de eigen politieke keuzes proberen te beperken. Dat mag. Dat is doorzichtig, en het is misschien wel een misleiding van de kiezers, misleiding van de boeren. Als er echt iets drastisch moet veranderen ten gunste van de boeren, ten gunste van de ondernemers, ten gunste van de bouwsector, dan moet de startnotitie van het stikstofprogramma van tafel. En in de tussentijd moeten de eerder bestaande en vergunde Nbw-vergunningen, die door GS zijn afgegeven, gedoogd worden, moet er niet gehandhaafd worden op de nieuwe regels, en moeten ze niet opgevolgd worden. Voor toekomstige aanvragen, voorzitter, zou het maatschappelijke belang de doorslag moeten geven bij het toewijzen van de vergunningen, en daarvoor dient de PVV twee moties in.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Claassen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Mertens namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Ja voorzitter, ik zal het kort houden, want GroenLinks vond dit net zoals de PVV, we zijn het vandaag met elkaar eens, niet nodig om dit debat nu te houden. En ik zal maar onmiddellijk een schot voor open doel nemen. Het zou geen verrassing zijn dat we als GroenLinks niet willen tornen aan de natuurdoelen en ook niet willen tornen aan de reductiedoelstellingen voor stikstof, want het is goed dat nu eindelijk duidelijk is wat het betekent dat we 74% van de Natura 2000-gebieden die stikstofgevoelig zijn in 2035 op orde willen hebben. En de Provincies, dus ook wij, zijn nu aan zet. Dat is een helse klus die voor ons ligt, maar het moet. Want zonder gezonde ecosystemen gaat de levenskwaliteit en de gezondheid van iedereen erop achteruit. We moeten dus aan de slag om de problemen die we nu hebben, die ontstaan zijn als gevolg van jarenlang pappen en nathouden, jarenlang doen alsof er niks aan de hand is en jarenlang de ogen sluiten en wegstijven van de grote ecologische problemen. We moeten nu aan de slag om die op te

lossen. Maar voorzitter, dat betekent niet dat wij blind zijn voor de pijn die de plannen van het kabinet in de agrarische sector teweegbrengen. Dat betekent ook niet dat we doof zijn voor de zorgen, de boosheid, het verdriet en de onzekerheid die er is. Wat GroenLinks betreft moeten alle sectoren een evenredige bijdrage leveren aan de oplossing van het probleem. Dus wat ons betreft gaat het College verder met de uitwerking van de gebiedsplannen zoals we dat in februari met elkaar hebben afgesproken, en gaat het College dus snel aan de slag om met alle sectoren, en met oog voor een leefbaar platteland, onze provinciale opdracht uit te voeren. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Mertens. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. En ik heb van de Gedeputeerde begrepen dat hij direct kan gaan antwoorden, dus geef ik het woord aan Gedeputeerde Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ga uw gang.

Gedeputeerde Gabriëls: Allereerst zou ik graag de insprekers willen bedanken voor het feit dat u ingesproken heeft. Ik pak de handschoen graag op om samen te gaan werken om dit probleem op te pakken. En zoals ik in februari ook gezegd heb, is ook nu weer het geval. Polariserend niet, maar er is een enorm verdeelde mening over de situatie die we nu hebben ten aanzien van stikstof. Dat heb ik in februari gezegd. Dat zeg ik nu weer, want het is gewoon weer heel erg zichtbaar. De een zegt: ga aan de slag. De ander zegt: neem afstand van de doelen en ga aan de slag. De ander zegt: ga aan de slag, maximaal totdat we de doelen bereiken. Daar zit dus heel veel tussenin. Dus dat is een beetje wat ik hier hoor. Maar de meerderheid lijkt te zeggen: ga aan de slag. Dus dat is in ieder geval iets wat ik hier bij verschillende partijen heb gehoord: ga aan de slag met die gebiedsplannen. Alleen de manier waarop wordt door verschillende partijen anders aangepakt. Sommige zeggen: neem eerst afstand en ga aan de slag. Andere zeggen: ja, je moet die doelen gewoon per se halen. Dus daar zit alles tussen. Dat voel ik en dat is natuurlijk hartstikke ingewikkeld. Daar zult u gezamenlijk uit moeten komen. Goed, dan ga ik alvast in op de vragen, de vragen die gesteld zijn door de fracties. En u moet weten, ook wij hebben telkens bij de minister aangegeven: Wacht even. U komt met krachtige doelen, maar waar blijven die krachtige instrumenten? U heeft een regeling lopen ten aanzien van de Maatregel gerichte aankoop, waarin 43 agrariërs zich vrijwillig gemeld hebben. Waarom zorgt u er niet voor dat er geen licht bestaat tussen deze regeling en een regeling die daar nog op gaat volgen en nu aangekondigd is? Want dan snapt iedereen dat agrariërs dan gaan twijfelen en gaan wachten of onzeker worden van: is die eerste regeling wel voldoende voor mij? Dan is er ook nog onzekerheid ten aanzien van de staatssteun. Waar komt die terecht? Waarom kan de minister niet gewoon zeggen voor die 43 melders: wij geven die garantie dat er geen licht is tussen die regelingen, en wij zorgen ervoor dat dit het is en dat u gerust kunt stoppen. We hebben ook gezegd: waarom heeft u de PAS-melders nog niet gelegaliseerd, wat u al jaren heeft aangekondigd? Waarom heeft u nog geen voorfinanciering gegeven voor bedrijven die morgen misschien al willen stoppen, die geen piekbelaster zijn en niet aan de regeling voldoen? Dus er zijn verschillende instrumenten die wij telkens, ook via IPO-verband, hebben gevraagd, en gevraagd hebben om duidelijkheid die er nog niet is.

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, dank u wel. Die 43 bedrijven die zich hier gemeld hebben en die willen stoppen, stel dat dat allemaal ook doorgevoerd wordt, wat levert dat dan op als bijdrage aan de opgave die er ligt?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Nou, allereerst is dit een Rijksregeling. Met die Rijksregeling komen molen vrij, en daarmee worden de PAS-melders gelegaliseerd. Die PAS-melders stoten het natuurlijk uit en die moeten dan nog gelegaliseerd worden. Dus in principe levert het wat op, maar het is eerst nog voor het legaliseren van de mensen die te goeder trouw destijds de PAS-vergunning hebben aangevraagd die gesneuveld is. Dus dat is één. En twee, ja dat weten we nog niet precies, maar dat moeten we natuurlijk wel gaan uitrekenen zodra we weten hoeveel mensen er ook gebruik van gaan maken. Dus u stelt een vraag over cijfers die ik nu niet kan geven, maar het is wel zo dat de ruimte die dat oplevert gebruikt wordt voor het legaliseren van de PAS-melders.

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Ja, ik heb nog een vervolgvraag over als deze bedrijven stoppen en inderdaad dit ingezet wordt voor de PAS-melders. De minister heeft gezegd: de PAS-melders zijn mijn grootste urgentie. In 2019 is dat al gezegd. We zijn al drie jaar verder, maar nog steeds hebben we dat niet geregeld, terwijl eigenlijk, als ik u goed beluister, wat hier voorligt, de oplossing zou kunnen zijn voor onze PAS-melders.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, dus het is uit een Rijksregeling een maatregel-gerichte opkoop die nog buiten de € 25 miljard zit van eerder geld, waar wij € 60 miljoen voor hebben, waar wij al jaren voor mee aan de slag zijn, taxaties, gesprekken. Nou, jaren, maar in ieder geval ruim een jaar, waarin we heel veel werk en geld hebben zitten omdat wij heel graag duidelijkheid willen bieden, maar waarin nu nog geen duidelijkheid komt van het Rijk ten aanzien van of er licht zit tussen die twee regelingen. Dat is erg jammer, want eigenlijk voor ons zou het fijn zijn als die regeling gewoon goed zou starten. Dan heb je een heel concreet iets om mee te starten, waarmee je dus vertrouwen wekt dat je in de toekomst ook met goede instrumenten kunt komen om dat gebiedsproces aan te gaan. Dus daar heeft u gelijk in ja. Dat zou een mooi begin zijn als dat door het Rijk gezegd zou worden. Dat hebben wij ook telkens aangegeven. Dat hebben wij ook overal gemeld en dat blijven we ook doen.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Laatste?

De voorzitter: Ja, tot slot. Ga uw gang.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Als dit nog niet eens lukt, hoeveel vertrouwen heeft u er dan in dat al die andere maatregelen die nu nog gaan volgen wel gaan lukken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel. Dat is een hele goede vraag. Die heb ik mezelf ook gesteld. Ik denk dat de regelingen en instrumenten heel duidelijk moeten zijn tijdens en voordat we echt aan de slag gaan, want we hebben straks te maken met een provinciale inzet, een generieke inzet. En de instrumenten die het Rijk gebruikt voor de generieke inzet, kunnen wij dus niet of minder gebruiken in onze provinciale inzet. Daar moeten wij duidelijkheid over hebben, dus wij hebben telkens gezegd: u komt met krachtige doelen, komt u dan ook alstublieft met krachtige instrumenten. Tot op heden hebben we die nog niet gehad, alsmede inderdaad het gebrek aan perspectief waar ook heel veel fracties over gesproken hebben. Dat ik bij mezelf ook de hele tijd hoor van, we moeten perspectief bieden, en dan vraag ik mezelf: wat is dat dan? Wat exact is dan het verdienmodel? Wat is dan een

ander gedeelte? Ja, welke dan? Wat betekent dat dan? Dus ook daar moet duidelijkheid over komen, en daarin was de brief van Staghouwer ook op dat vlak niet helemaal wat we gehoopt hadden. Dus dat zijn zowel de instrumenten als het perspectief, wat dus inderdaad niet ertoe leidt dat we voortvarend aan de slag kunnen gaan.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, twee vragen. De eerste op het laatste debatje dat net volgde: vindt u dan ook dat mevrouw Van der Wal te vroeg met haar brief is gekomen? Dat is één vraag. En de tweede vraag, dat is meer techniek. U stelt, het Rijk moet gewoon zeggen, dit is een goede Rijksregeling. U liet daar ook het woord staatssteun vallen. Nu krijg je natuurlijk het probleem dat op het moment dat er sprake is van ongeoorloofde staatssteun, het Rijk dat ook niet kan vergoeden. En degene die de steun ontvangt, wordt gehouden om hem terug te betalen. Dus het moet vooraf duidelijk zijn dat het geen staatssteun is. Daar zit natuurlijk ook de crux. Misschien dat u daar nog iets over kunt toelichten?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, om met het laatste te starten. Waar wij toe oproepen is dat dit soort discussies dus niet ontstaan. Dat het gewoon heel duidelijk is voor de agrariër en voor iedereen dat die risico's niet bestaan, waardoor een vrijwillig gemelde piekbelaster dan ook gewoon rustig kan stoppen. En alles wat ertoe leidt dat dat niet gebeurt, dat vinden wij jammer. Dan uw eerste vraag. Wij vinden het niet te vroeg voor deze doelen, want we hebben al heel lang natuurlijk dat over die 74% die in de wet staat, dat daarvan iedereen heeft gezegd, nou, werk die omgevingswaarde, dus die oppervlakte die onder de KDW moet zitten, eens uit in richtinggevende doelen, in emissiedoelen. Die zijn dus nu op die kaart gezet. Daar kunnen we met zijn allen wat van vinden van die kaart. Daar zal ik dadelijk ook nog iets over zeggen. Dat mag nooit dogmatisch gebruikt worden. Maar er moest wel ooit die berekening en die omzet van omgevingswaarden naar richtinggevende doelen gemaakt worden. Dus niet te vroeg, maar de manier waarop kan natuurlijk qua duidelijkheid wel, daar heeft u ook genoeg al over gezegd.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Nijskens. De heer Van der Linden had ook nog een vraag.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u voorzitter. Voorzitter, ik hoor de Gedeputeerde zeggen: we zijn al regelmatig in Den Haag geweest en we hebben ook al wat zaken voorgelegd. En ik hoor hem tussen de regels door ook zeggen van, we zijn niet altijd even blij teruggekomen om het zo maar eens te zeggen. Nu gaat het over, wat in dit debat ook al een paar keer aan bod is geweest, van eigenlijk moeten alle uitstoters in één keer in de problematiek betrokken worden. Heeft u die vraag daar voorgelegd? Daar gaat het over ROCKWOOL, Chemelot, NOx, enzovoorts, die vormen van stikstof. Hoe is de reactie erop geweest, en acht u zich in staat, als we het provinciale punt aan gaan pakken, om dan wel met al die uitstoters in één keer aan de slag te gaan? Want dat geeft in ieder geval voor de landbouw een eerlijker gevoel dat we de totale problematiek aanpakken en niet alleen op de landbouw focussen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, ik wil even een misverstand, wat u volgens mij al de hele tijd inbrengt, ontkrachten. Ik kan me het gevoel trouwens wel helemaal voorstellen. Er komen nog doelen vanuit het Rijk ten aanzien van de industrie en andere sectoren. Die doelen komen nog. Wat hier nu voorligt, dat is natuurlijk vrij onhandig dat dat niet tegelijkertijd gekomen is, want dan was er een ander gevoel

ontstaan. En ik snap het gevoel dus ook heel goed dat nu enkel bij de, laten we zeggen de agrariërs, de doelen zitten, maar de doelen komen nog. Daarvan is gisteren gezegd: het wordt januari. Eerder is gezegd: het wordt najaar. Dat is dan dus nu weer januari geworden. Maar, hoe dan ook, in onze eigen Limburgse Aanpak Stikstofreductie en Natuurherstel, overigens staat in alle moties de oude variant daarvan, dus dat moet misschien nog even aangepast worden, maar ons eigen voorstel van februari zegt ook: alle sectoren dragen bij. In hoeverre wij daar als Provincie een rol in kunnen spelen, of dat dat afhankelijk is van wat het Rijk beslist in het najaar of 1 januari, dat moeten we nog uitzetten. Maar in onze aanpak, die door de meerderheid van deze Staten is vastgesteld, staat: alle sectoren dragen bij.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dan blijft het toch een beetje een lastig verhaal want ik heb niet, nou ja, ik vind het geen misverstand. Ik heb van begin af aangegeven: die moet je erbij betrekken. Maar het gaat er mij net om van hoe ben je in staat ze erbij te betrekken, provinciaal, op het moment dat je, want dat zegt u zelf, nog niet van de regering weet hoe je ermee om moet gaan. Dan loopt het proces toch nog niet erg parallel. En mijn vraag zou dan zijn van, wat heeft u nodig om dat wel voor elkaar te krijgen? Los van het gegeven, ja, ik moet op Den Haag wachten. Kunt u het in het proces op de een of andere manier regelen dat het toch bij elkaar komt? Dat zou wel een heel eind steunen in de oplossing.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: We vinden hetzelfde. We wachten op de doelen van het Rijk ten aanzien van de industrie. Die komen nog. De doelen ten aanzien van water komen ook nog. Wat hier nu voorligt en waar u nu het debat over heeft aangevraagd, gaat enkel en alleen over de reductie van stikstof in de agrarische sector. En we hebben allebei, en trouwens ook deze Staten, gezegd: wij vinden dat dat alle sectoren zou moeten betreffen. Daarvan komen dus de Rijksdoelen in januari 2023. Ja, ik hoop genoeg maanden voordat wij 1 juli dat plan verplicht moeten inleveren.

De voorzitter: Tot slot, de heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dan zou ik daar graag, als het niet veel moeite is, een procesvoorstel van hebben om te zeggen van, nou op dat moment gaan we die doelen erbij betrekken, en voor die tijd nemen we nog geen conclusie over wat we nu richting de landbouw tot de laatste cijfers achter de komma moeten doen.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: En daar wil ik ontkennend op antwoorden, nee.

De voorzitter: Oké, dank u wel. De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, daar ontstond een interessant idee. Landelijk wordt nu ingezet om weer kolenstook te gaan doen voor kolencentrales, in de hoop en in de verwachting, en waarschijnlijk dadelijk in de plicht, om de gascentrales te sluiten. Onze Clauscentrale met 4 miljoen kilogram stikstofuitstoot, die zou bij stillegging al meer stikstof besparen dan wat nu voorligt in dit ammoniakverhaal.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, u kunt uw motie indienen. Die zou ik dan moeten ontraden omdat ik niet kan overzien wat dat voor gevolgen heeft.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Klopt mijn redenering trouwens?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Nou, kijk het ligt eraan, want wat hier voorligt zijn de plannen voor de agrarische sector. En ik heb die vraag ook intern al vaker gesteld. Mogen wij straks, als de doelen van het Rijk komen ten aanzien van de industrie, dan in onze gebiedsplannen ook nog bijvoorbeeld extra doelen opleggen aan de industriële sector om daarmee de agrarische sector te ontzien? Dat moet allemaal nog blijken, want wij weten dus nog niet met wat het Rijk komt. Het lijkt me heel raar om daarop vooruit te lopen. En met welke instrumenten zouden wij dat kunnen doen? Dus voorlopig moeten we in de gebiedsplannen, waarin we inderdaad gaan samenwerken met waterschappen, LLTB, gewoon aan de slag. En we wachten de doelen van het Rijk ten aanzien van de industriële sector af met in het achterhoofd dat u bij meerderheid al heeft gezegd: alle sectoren moeten bijdragen. Dus ik kan daar nog niet een totaal bevredigend antwoord op geven, behalve dan dat we dus die doelen eerst afwachten. Ja, en dan moeten we kijken welke instrumenten er nog overblijven om in het ammoniakdeel, namelijk het agrarische deel van het gebiedsplan, nog iets te kunnen toevoegen. Overigens is het ook zo dat de meeste industriële uitstoot verder terechtkomt en bijdraagt aan de deken, en dat daar het Rijk dus op gaat inzetten.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, dat begrijp ik maar dat geldt natuurlijk ook voor de droge depositie. Dan heb ik het wel over depositie. De emissie van ammoniak die leidt tot droge depositie, die gaat ook veel verder. Maar mijn overweging schoot me te binnen net met uw discussie met de heer Van der Linden, maar ook naar aanleiding van de inbreng van de PvdA, die nogal stellig was dat wij in de gebiedsplannen wel iets te kiezen hebben als het vanuit de andere sectoren zou komen. En toen dacht ik: als we dan toch stoppen met de gascentrale vanwege de kolenstook, zijn we klaar.

De voorzitter: De Gedeputeerde, maar ik heb niet echt een vraag gehoord. Nee. Dan mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ik ben een beetje in de war nu, want waarom wilt u zo graag wachten op wat het Rijk daarvan vindt? Zij geven het aan de Provincie. Wij moeten daarmee aan de slag. Het lijkt mij juist goed om dat nu dan integraal te benaderen, industriemobiliteit, de hele mikmak, want we hebben net een paar weken geleden, de meerderheid helaas, besloten dat de MAA open moet blijven. Nu gaan we iets met de landbouw doen. En over een jaar, als het Rijk iets gaat zeggen, moeten we misschien dan de net geïnvesteerde gelden in MAA weer gaan sluiten. Het is allemaal zo krom. Het is tijdrovend. We gooien geld over de balk. Dat is dan mijn concrete vraag: waarom wilt u wachten op wat het Rijk ervan vindt? Waarom gaat u nu niet met de plannen aan de slag? En betrek daar meteen ook alle sectoren bij. Dat lijkt mij veel handiger.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Wij gaan aan de slag met gebiedsplannen, en het deel wat generiek is, wordt door het Rijk bepaald voor de industrie. En wij gaan in de gebieden aan de slag met de partners

om daar dat deel wat nu voorligt uit te voeren. Daar betrekken wij alle sectoren bij, voor zover dat kan met de instrumentaria die wij kunnen gebruiken. Dat moet allemaal nog blijken. U vraagt mij heel veel zekerheden die er nog niet zijn.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Nee, sorry, ik heb geen vraag maar ik vind het gewoon enorm krom. Maar goed, ik neem het antwoord aan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde, gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja. Ik zal dan gewoon echt de concrete vragen die gesteld zijn, allereerst door mevrouw Voncken, gewoon beantwoorden. Zij vraagt: welk perspectief wenkt er nog voor de boeren? Nou, dan hebben we aangegeven dat wij het heel belangrijk vinden dat er ook fondsen komen, niet alleen voor opkoop maar ook voor transitie. Maar dan is wel de vraag: wat voor verdienmodellen brengt dat met zich mee? Daarover moeten wij zeker qua kennis ook met de LLTB en alle partners in gesprek. Dus welk perspectief? Wij zetten in op maximale inzet in de gebiedsplannen om van de kant af te gaan, ook om de doelen te behalen, maar niet als een kip zonder kop, en ook niet dogmatisch. Uit dat hele proces moet blijken, en daar moet ook leefbaarheid in, wat dan ook daadwerkelijk het woord, wat iedereen in de mond neemt, daadwerkelijk echt betekent. Wat betekent dat perspectief? Wat is dan een verdienmodel? Daar moeten wij heel erg op inzetten, want als het woord perspectief niet uitgelegd wordt, dan kunnen we dat nog met zijn allen twintigduizend keer noemen, maar ja, dan is het een loos woord. Daar moeten we met zijn allen mee aan de slag. En de brief, nogmaals, van minister Staghout was daarin nog niet helemaal duidelijk. Ik hoop dat we met de LLTB daar meer het woord perspectief kunnen duiden. Dan stelt u ook de vraag, mevrouw Voncken, over, er zijn natuurlijk al voorlopers. Er zijn natuurlijk al biologische boeren, agrarische bedrijven die al heel veel geïnvesteerd hebben, wat gaat u daarmee doen? Wij kunnen daar nog niks over zeggen, maar we snappen het punt wel. Er zijn natuurlijk al heel veel mensen die heel veel geïnvesteerd hebben. We kunnen daar niets over zeggen. We gaan die plannen aan, maar we snappen het punt dat u maakt. Dan vraagt u of GS leefbaarheid integraal mee gaat nemen in de gebiedsplannen? Het antwoord daarop is ja. Dat staat namelijk ook in de wet. Niet alleen omdat het in de wet staat. We willen het ook. Dan: is er ruimte voor maatwerk? Ja. De minister heeft steeds gezegd dat het richtinggevende doelen zijn waarvan onderbouwd afgeweken kan worden. Nogmaals, wij willen maximaal inzetten om doelen te halen, maar niet als een kip zonder kop en niet zonder aandacht voor leefbaarheid. Dus met aandacht voor leefbaarheid en met empathie, en dus ook aandacht voor haalbaarheid, maar wel maximale inzet. Dus ook geen vrijblijvendheid. Is in de verordening meegenomen of is in de percentages meegenomen dat Limburg en Brabant al veel doen aan ammoniakreductie met die Omgevingsverordening? Ja, dat is ook weer een punt wat wij hebben aangegeven. Daarvan heeft de minister het ook echt al toegezegd. Dat is dus niet het geval. Maar dat is natuurlijk vrij oneerlijk, want als Limburg en Brabant al die strenge normen hebben, moeten die ook toegerekend worden aan Brabant en Limburg, en dat gaat gebeuren. Dus die zitten nu nog niet in die getallen die u te horen heeft gekregen, waarvan wij zeggen dat we ze niet dogmatisch gaan nastreven, maar wel gaan nastreven. Dus het is niet meegerekend. Uitvoering van de plannen, is dat haalbaar voor 1 juli? Dat is een hele goede vraag, want dat is echt al best al snel en we moeten daar echt heel veel in zetten, in die plannen. Het is haalbaar. Het moet haalbaar zijn want het staat in de wet. En wij moeten dus op 1 juli 2023 met een plan komen om van dat fonds gebruik te kunnen maken, maar ook om meer duidelijkheid te bieden over hoe wij die gebiedsplannen gaan inrichten. Dat wordt een pittige is daarop dus mijn antwoord. Dan even de VVD. De VVD zegt: neem afstand van de plannen. Ja, dat gaat ons te ver. Kijk, afstand nemen van de kaartjes en de dogmatiek die achter de kaartjes schuilt is iets anders dan afstand nemen van de hele plannen. En ik heb zojuist gezegd: dogmatisch toewerken naar een getal is iets anders dan maximaal niet vrijblijvend inzetten om doelen te bereiken met oog voor leefbaarheid en perspectief, wat we nog moeten uitwerken op het

platteland. En wat mij opvalt is dat alles daartussen hier aanwezig is. Ga van de kant af en kijk waar u uitkomt. Ga dogmatisch die doelen bereiken of ga dat gebiedsproces in met je partners en streef maximaal na die doelen te bereiken, maar niet als een kip zonder kop. Dat is ook een variant en daar ging volgens mij de discussie tussen u en mevrouw Schuurink ook over. Wie geeft waar wanneer bij om een punt te maken, want we nemen er volledig afstand van of we gaan samen aan de slag en we gaan maximaal inzetten op die richtinggevende doelen. Dat gesprek hebben we ook gevoerd met de LLTB, en ik denk dat we dat gesprek steeds moeten blijven voeren in elk gebiedsplan wat we met zijn allen gaan bespreken. We moeten blijven bespreken wat de definitie richtinggevend is. We moeten blijven bespreken wat maximaal haalbaar is. We moeten blijven bespreken wat dogmatisch is. Wij zeggen dus nu: we gaan maximaal inzetten om die doelen te behalen, maar niet als een kip zonder kop, niet dogmatisch en met maximale aandacht voor leefbaarheid op het platteland. Ja, en dat kunt u misschien ook op drie verschillende manieren taalkundig aanvoelen wat u daarvan vindt, maar dat is hoe wij erin staan: niet dogmatisch maar ook niet verwerpen zoals u dat in uw motie omschrijft. Dan, eens even kijken, ja, eigenlijk stelt er maar één partij de vraag wat wij als organisatie nodig hebben om dit grootse proces aan te gaan, en dat is dan D66. Wat hebben wij nodig? Kijk, dit gaat niet makkelijk worden, niet makkelijk qua personele bezetting, niet makkelijk, nog steeds, voor de VTH-afdeling. Dus op dit moment zijn wij wel echt bezig met een plan van aanpak te maken over het proces, met de partners te spreken, de plattelandscoalitie, waterschap, LLTB, natuurorganisaties. En wij zijn van plan om een meldpunt te maken, want ik krijg heel veel berichten van agrariërs, kunt u langskomen want wij zitten hier en we hebben morgen onzekerheid over investeringen. Moeten we dat nog wel doen? Daar moet iets voor zijn. Wij moeten die vragen gezamenlijk kunnen beantwoorden. Op dit moment kraakt het wel, maar zijn we bezig met het opstellen van die organisatie. Maar we vinden het wel fijn dat u die vraag stelt, want het is niet zo dat we dit even erbij kunnen doen. Het vraagt wel energie. En zodra we daar echt een probleem hebben, komen we bij u terug. En overigens, u stelde ook de vraag: heeft het Rijk u daarin iets geboden? En ook daarin zou je teleurstellend kunnen antwoorden dat dat nog niet het geval is. Want wij vragen dus om de legalisering van die PAS-melders. Wij vragen dus om voorfinanciering. Wij vragen om duidelijke instrumenten. Wij vragen om, ja, wat vragen we nog meer. Middelen. We vragen om die doelen die we nu aan Brabant en Limburg hebben opgelegd, ook aan Brabant en Limburg toewijzen. Dus we vragen heel veel, en daar moeten we wel nog duidelijkheid over krijgen. Dus daarin moeten we denk ik met zijn allen ook ons best doen, want daarin hebben we ook nog niet alles gekregen wat we zouden willen, en nodig hebben om ook echt van start te gaan qua duidelijke instrumenten. En natuurlijk kan dat ook zelf. Dat hebben we ook in die Limburgse Aanpak Stikstofreductie en Natuurherstel geschreven. We gaan daarmee aan de slag. Maar we hebben hulp nodig, zowel van u als van het Rijk en het veld.

De voorzitter: De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): Ik merk dat op het moment dat u gaat praten over hoe we het gaan uitvoeren, u ineens heel erg enthousiast wordt. Dat stuit me wel een beetje tegen de borst, want volgens mij is de sfeer in de algemene zin hier toch iets anders dan de deugvraag van D66: wat heeft u nodig om het uit te voeren? Vanaf dat moment wordt u heel erg enthousiast. Met andere woorden: wat heeft u nodig om het uit te voeren? U weet precies wat u nodig heeft om het uit te voeren. Bent u bereid om het niet te doen en te luisteren naar wat hier de meerderheid in de Staten dadelijk wellicht u gaat voorleggen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik ben bereid om te luisteren naar wat de meerderheid van de Staten hier gaan voorleggen. Echter denk ik dat die meerderheid zegt: ga aan de slag met de gebiedsplannen.

Dat is wat ik tot nu toe heb gehoord. Dat moet nog blijken. Dus daar ben ik toe bereid. Overigens begrijp ik uw punt ten aanzien van enthousiasme. Het is in dit pijnlijke gebeuren absoluut ongepast om enthousiast te zijn en ik heb dat ook totaal niet uitgestraald naar mijn mening. En ik wil het ook niet uitstralen, want het is geen makkelijk proces voor gezinnen die het treft.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, er zijn natuurlijk heel weinig concrete vragen gesteld, maar ik heb de punten willen benadrukken ten aanzien van het perspectief, instrumenten, voorfinanciering, goede instrumenten die al lopen van de Maatregel gerichte opkoop en het dilemma waar u met zijn allen inzit ten aanzien van: we willen aan de slag maar we verwerpen het wel, of verwerpen we alleen de kaartjes, of verwerpen we het dogmatische doel? En volgens mij heb ik uitgelegd dat we daarover vaker het gesprek moeten voeren, omdat er natuurlijk in die gebiedsplannen heel veel van die momenten gaan komen waarin je dat aan de orde kunt stellen, en waarin je kunt zeggen: ja, wacht even, voor sommigen van u gaat dit misschien wat ver, en voor de anderen helemaal niet. En dan hebben wij gezegd: wij streven maximaal die richtinggevende doelen na, niet dogmatisch, met maximale aandacht voor leefbaarheid op het platteland. Dat is hoe wij daarin staan. Dan, misschien ben ik vragen vergeten, maar volgens mij niet. O ja, SVL: hoe ziet GS de rol van het IPO? Nou, het IPO kan hierin behulpzaam zijn om kennis te delen, om de gezamenlijke positie die de Provincies innemen naar het Rijk over te brengen en vice versa. Dat is ook telkens gebeurd. En u vraagt nog: is dat democratisch verantwoord? Ja, want u kunt ons daarop aanspreken. Wij zitten in IPO. U kunt ons daarop aanspreken. En wij luisteren, zoals de heer Claassen gezegd heeft, naar de wens van de Staten, als het niet tegen de wet ingaat, want dan zullen we het ontraden. Nou, dan zit je op een andere discussie. Volgens mij zijn er geen andere vragen gesteld, en ik weet niet of ik nu nog op de moties in zou moeten gaan?

De voorzitter: Kan altijd in de tweede termijn.

Gedeputeerde Gabriëls: Kan ook in de tweede termijn. Oké, prima.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee komen we aan het eind van de bijdrage vanuit GS in de eerste termijn. Ik ga de vergadering nu schorsen voor een lunchpauze, en we proberen weer te hervatten rondom 13:15 uur. Vergadering geschorst.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, mag ik u verzoeken uw plaatsen wederom in te nemen? Dan kunnen we zo dadelijk weer de vergadering hervatten. Ik heropen de vergadering en voor ik mevrouw Voncken het woord geef, kijk ik even naar de heer Kuntzelaers. Die wilde, geloof ik, nog iets zeggen of voorstellen.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Een puntje van orde was inderdaad om het debat over de Burgertop naar volgende week te verplaatsen bij de Voorjaarsnota. Ik zag de heer Satijn kijken, want ik weet dat hij moest vervangen voor mevrouw Van Toorenburg.

De voorzitter: Hele nacht ...

De heer Kuntzelaers (PvdA): Hij had zich er de hele nacht helemaal op ingelezen, maar toch willen wij graag voorstellen om naar volgende week toe te gaan.

De voorzitter: Ik kijk even of er partijen zijn die graag willen reageren. Ga uw gang.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Gisteravond was de mogelijkheid om dit door te schuiven, een onderwerp. En daar waren niet alle woordvoerders aanwezig en daarom kon het onderwerp niet doorgeschoven worden van de Burgertop. Vorige keer, vorige vergadering hebben we ook gehoord dat het College spreekt met één mond en de heer Satijn zal dit onderwerp op zich nemen, dus ik zie geen bezwaar om het, zeg maar, wel vandaag door te laten gaan, de Burgertop, want volgende week is deze woordvoerder er namelijk niet.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Franssen, Ga uw gang.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, wij steunen het voorstel van de heer Kuntzelaers.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen.

De heer Claassen (PVV): <onverstaanbaar> kan ik een heel verhaal bij houden. Dat doe ik later.

De voorzitter: Nou, mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, wij steunen dat voorstel van de heer Kuntzelaers.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Dat geldt ook voor ons. Laten we het pragmatisch oplossen.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Absil (CDA): En volgende week is daar een goede manier voor.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer van der Valk (SP): Ook wij zijn voor het doorschuiven naar volgende week, maar dan wel graag volgende week echt behandelen, want anders wordt het een soort gebed zonder eind.

De voorzitter: Zeker.

De heer Thewissen (SVL): In navolging van de vorige spreker, als we het nog lang genoeg uitstellen, hoeven we er niet meer aan te beginnen, dus wat mij betreft volgende week dan.

De voorzitter: Volgende week? De Griffier constateert met mij dat er een meerderheid is. Dat betekent dat we volgende week vrijdag dit agendapunt toevoegen aan de vergadering. Dan gaan we nu verder met de tweede termijn van de zijde van uw Staten en ik geef als eerste het woord aan mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Kan ik al beginnen, voorzitter?

De voorzitter: Zeker, Ga uw gang.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dank je wel. Ja, voorzitter, we hebben een enerverend debat gehad en de verschillen komen hier ook goed naar voren. Wat ons betreft, we hebben een motie ingediend. We hebben zojuist ook overleg gevoerd. Wij zullen op onze motie nog enige aanpassingen doen, zodanig dat het ook voor meerdere partijen acceptabel is. En verder, voorzitter, in zijn algemeenheid zijn wij van mening dat wij ook onderdeel zijn, allemaal, ook wij, van het probleem, maar ook van de oplossing. Wij zullen dit samen moeten doen en dat willen we ook. Wij willen samenwerken aan de oplossingen. Dat hebben we in onze provincie altijd in gezamenlijkheid gedaan, met de sector, en we hebben vanmorgen gehoord dat ook de sector ervan doordrongen is dat er een noodzaak is tot verandering. En wij willen dat een kans geven. En wij willen echt blijven benadrukken dat er wel aan de slag gegaan moet worden. Want alleen al de PAS-melders, daar is gewoon urgentie en daar moet aan gewerkt worden. En we vinden ook, dat is ook gisteren in het Kamerdebat nadrukkelijk een punt geweest, dat Provincies wel ruimte en vrijheid moeten krijgen om op hun eigen manier invulling te gaan geven aan de plannen. Daar knelt het voor ons het meest, dat is – ik heb hem hier niet bij me – het kaartje, het kaartje dat erbij zit en daar heeft de portefeuillehouder zojuist ook al goed op gereageerd. Wij vinden: dat kaartje mag niet leidend zijn. Dus voor ons: als dat kaartje de prullenbak ingaat, en geef ons dan de ruimte om het op onze manier te doen, dan willen wij daar mee aan de slag. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Voncken. Dan geef ik nu het woord aan de heer Nijskens, namens de fractie van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, de moties, dat is tekstverklaren voor gevorderden geworden. Er is eigenlijk heel veel discussie geweest over onze motie met de betekenis van afstand nemen van. Wij hebben toch gemeend om de formulering toch te handhaven. En juist om aan te geven van, op het moment dat je dat niet zou doen, dan stem je eigenlijk impliciet in met wat er nu voorligt en dat gaat ons gewoon te ver. En de heer Gabriëls heeft het heel mooi verwoord. Zo willen we het gaan doen, maar naar onze mening kan dat alleen als je het signaal naar de minister aangeeft van de onderbouwing die heeft geleid tot het kaartje dat mevrouw Voncken net in de prullenbak heeft gegooid. Als die overeind blijft staan, dan kun je het kaartje wel in de prullenbak gooien, maar dan bereik je niks. Dus dat is eigenlijk nogmaals een proberen een motivering van waarom er staat 'afstand nemen van'. Ik heb begrepen dat in de PVV-motie staat 'verwerpen'. Dat gaat ons nu net te ver. Dus ik weet niet in hoeverre de PVV daar iets in wijzigt, maar verwerpen gaat ons te ver. En wij willen dus echt dat, je kunt bijna zeggen semantisch verschil maken tussen verwerpen en afstand nemen van. Tot zover mijn tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Nijskens. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Linden namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, in eerste termijn kwam ik niet toe aan al mijn punten en een van de punten die ik er nog op had staan, was de stikstofreductie, wat tegelijkertijd door alle betrokken uitstoot is gerealiseerd. Dus eerst de landbouw en dan de rest is niet acceptabel. Dat was ook waar ik net op inging bij de Gedeputeerde en hij gaf aan: ja, wij zijn niet in staat om aan de gang te gaan, want die eisen, of wat die andere uitstoters, verkeer, luchtvaart en industrie moeten ophoesten, die krijgen we pas in januari. En ja, wat je niet hebt, daar kun je niet mee werken. Maar van de andere kant, voorzitter, als het nog één keer wordt uitgesteld, dan valt er niet meer voor te werken voor het eind dat we moeten opleveren. Dus ik zit om twee dingen verlegen, één: maar daar is niet op gereageerd, op de motie over de communicatie, dus ik hoop dat dat toch door kan gaan, en twee: een procesbeschrijving waarin duidelijk naar voren komt dat, indien de normen over die uitstoters er 1 januari niet zijn, dat wij dus zelf ons eigen gebiedsproces, voor zover we dat kunnen, invullen, en daarbij rekening houdend dat die mensen er

ook aan zullen moeten bijdragen. Want het kan niet zo zijn dat we door allerlei uitstelacties straks alleen de landbouw hebben laten bloeden voor dit niet al te geweldige beleid, waarvan terecht is gezegd: het duurt al ongeveer 40 jaar. Dus, als de Gedeputeerde nog toezegt dat er een goede procesbeschrijving komt hoe het College denkt te opereren totdat wij naar de minister moeten, en ik geloof dat dat in juni volgend jaar is of zo, dan kunnen we daarop kijken of we daarmee akkoord kunnen gaan. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van der Linden. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Palmen namens de Fractie Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Op weg hiernaartoe in de auto heb ik een uur lang geluisterd naar de podcast van prof.dr. Han Lindeboom, gepromoveerd op stikstof en marine-ecoloog, dus volgens mij weet hij wel het een en ander ervan, en ik zou iedereen willen aanraden die podcast te luisteren, want daar word je een stuk wijzer van. Ik zal hem niet helemaal herhalen, maar wat er naar voren kwam was dat, als we iedere koe in Nederland voorzien van een cow toilet, ik weet niet of ik het goed uitspreek, dan zijn we maar € 1,5 miljard kwijt en dan is het probleem al voor 80% opgelost. Anders gezegd: innovatie, want er wordt gesproken over perspectief. Voor mij betekent perspectief bieden aan de boeren gewoon dat ze de handvatten krijgen en innovaties krijgen om door te kunnen gaan met wat ze het liefste doen en dus niet inzetten op uitkoop. Mijn vraag in de eerste termijn is niet beantwoord, want vanuit dat licht bezien: hoe kan het dan dat er € 13,8 miljard wordt uitgetrokken voor afwaardering van gronden en uitkoop, en maar € 1 miljard op innovatie en zelfs de uitvoeringskosten, dat budget is hoger, want dan koers je dus eigenlijk al aan op uitkoop en volgens mij kunnen we dat beter omdraaien. € 13,8 miljard voor innovatie, want die innovaties zijn er voldoende. De mestverwaarding naar groen gas doet de energietransitie ook een plezier, de emissiearme vloeren, met name ook de ketenverkort, zodat de consument en ook de boer een betere prijs krijgt. En als we dat allemaal samenvakken, dan zijn we volgens mij al een heel eind. Voor de rest sluit ik aan bij de woorden van de VVD en het CDA. We moeten afstand nemen van wat er in Den Haag gebeurt en we gaan het op onze eigen manier doen en dan denk ik dat we er samen zeker gaan uitkomen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Palmen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jenneskens namens D66.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, na de eerste termijn kunnen we in ieder geval concluderen dat er ook een heel aantal dingen zijn die de Staten wél delen, namelijk de wil om aan de slag te gaan met die gebiedsgerichte processen en ook een gedeeld gevoel van: we moeten dit wel samen gaan doen. En daar ben ik in ieder geval blij om. Voor D66 zijn er eigenlijk twee dingen nog eventjes ingewikkeld. Allereerst heb ik een vraag aan het College rondom die uitvoeringskracht, want we hoorden gisteren dat, omdat er een gebrek is aan eigenlijk gewoon stikstofexperts, dat grote mobiliteitsopgaven bijvoorbeeld al tot stilstand komen en er een andere prioritering is. Wij maken ons zorgen dat we dit proces krijgen en moeten gaan doen, maar niet over de juiste middelen beschikken. Kunt u ons toezeggen dat, zodra u daar de eerste signalen van krijgt, dat u ons informeert? Ik heb zelf altijd een hekel aan woorden als – daar stond gisteren een mooie column over in het NRC – ‘taskforce’ of wat dan ook, want dat voelt alsof je het wegorganiseert, maar we hebben wel slimme mensen nodig die dit gaan doen en die zijn schaars. En dan als tweede: we hebben gekeken naar alle moties. D66 wil op geen enkele manier afstand nemen van notities of van een doelstelling, want we kunnen ons heel veel afvragen of het realistisch is, maar het is in ieder geval noodzakelijk, want als we het niet doen, komen we verder tot stilstand. Dus wij hebben in de, ik weet dat de motie van het CDA nog wordt aangepast, maar voor ons zit een ingewikkeld stuk gewoon rondom de term ‘onhaalbaar’. De haalbaarheid van alles wat we doen in die gebiedsprocessen is afhankelijk van de

keuzes die we zelf maken. En als we al het instrumentarium uit onze gereedschapskist gooien, dan gaan we hem inderdaad niet halen. Dus daar worstelen wij mee. En als tweede: de mate van realisme over het afstand nemen dat, we kunnen het op veel punten niet eens zijn met het kaartje of daar allerlei zaken van vinden, maar uiteindelijk gaat het er wél om dat we een doelstelling hebben voor dat natuurherstel en die moeten we wat D66 betreft heel serieus nemen. We kunnen het hebben over de weg daarnaartoe, maar niet knabbelen aan die doelstelling, dus afhankelijk van de aanpassingen zullen we al dan niet voor de motie of tegen de motie van VVD en CDA stemmen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Jenneskens. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Plusquin namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, laten we niet vergeten: de Provincie heeft de wettelijke taak om de Wet Natuurbescherming uit te voeren. En op die wet en de jurisprudentie daarover gaan de stikstofvoornemens terug. Willen fracties ook die wet, die rechtspraak negeren, de Provincies hebben zelf om die wettelijke taak gevraagd en gekregen met het natuurschap. En daar horen ook de moeilijke opgaven bij, voorzitter, die nodig zijn om de natuur echt te beschermen. Want als er geen trendbreuk komt, blijft de natuur achteruit hollen en houden we alleen nog woekerende grassen en braamstruiken over en steeds minder insecten en vogels. Rapporten genoeg daarover en er is ook een biodiversiteitscrisis, naast een klimaatcrisis en een schoonwaterachterstand. Voorzitter, ik herhaal het, laten we nu in deze opgeklopte sfeer geen besluiten nemen waar we later spijt van krijgen. Laten we geen extra werk doen, zoals het van deze Provincie verwacht mag worden. En laten we als Staten eerst wachten op de concrete uitwerking van met name het landbouwperspectief. Die komt later dit jaar. Laten we die dan in de commissie bespreken. En dan kunnen we ook onze eigen accenten leggen, bijvoorbeeld een grotere kant voor lokale producten, lokale afzet met korte ketens, de mogelijkheden van de regeneratieve landbouw bekijken. Dat zou ons voorstel zijn, voorzitter. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Schuurman namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurman (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wij delen het perspectief van GS dat de instrumenten vanuit het Rijk, maar ook het perspectief, nog niet compleet zijn. En dat betekent wat ons betreft dat we nu niet prematuur willen gaan dwarsliggen. Wij zien in de startnotitie ruimtes. Precieze percentages fluctueren nog. Er moet nog veel verduidelijkt worden. Er zit ruimte voor eigen invulling en we moeten nog vaststellen in hoeverre we de richtinggevende doelen kunnen bereiken, zo staat het ook in de eerste reactie van GS op het voorstel. Om samen te komen tot die gezonde natuur, tot die toekomstbestendige landbouw en tot die goede inrichting van ons landelijke gebied, moeten we wel gaan beginnen. Dus wat ons betreft blijven de natuurdoelen, die gaan over de gunstige staat van instandhouding, overeind, en de invulling zoals in de brief en de kaart van de Minister kunnen we loslaten om zelf aan de slag te gaan. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Schuurman. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Caldenberg namens de fractie van de SP.

De heer Van Caldenberg (SP): Voorzitter, laat ik beginnen met het geven van een compliment en dat compliment is aan het College van GS, want het College van GS is in staat geweest om op een juiste manier te interpreteren datgene wat de meerderheid in de Staten vindt. En we hoeven daarom ook helemaal niemand naar huis te sturen. Het compliment is echt aanwezig, omdat die toon en die gevoeligheid echt gevonden is. En volgens mij heeft het College van GS ook, zijn ze er met zijn allen in geslaagd om het geluid dat in die samenleving speelt goed te interpreteren. En wij zijn nu samen

met een aantal andere partijen aan het kijken of wij het College van GS met die interpretatie die ze geven, nog wat kracht bij kunnen zetten in de acties die zij moeten gaan ondernemen richting Den Haag, richting de minister, om het geluid van die Limburgse samenleving, vertaald door de Limburgse Staten, uiteindelijk daar over het voetlicht te brengen. Wij zijn daar in overleg over en ik heb nog niet de gewijzigde motie van het CDA gezien. Wij kijken daar serieus naar en ik heb begrepen dat ook het CDA serieus naar die van ons wil kijken. Wat dat betreft zou ik op dit moment willen zeggen: wij trekken nog geen definitieve conclusie, want wij kennen nog niet alle dicta zoals ze moeten worden, maar ik denk wel dat we met elkaar ergens kunnen komen. Maar ik zal op dit moment na de tweede termijn van de Staten in ieder geval willen verzoeken om nog kort te schorsen om in ieder geval kennis te kunnen nemen van de gewijzigde moties en daar een oordeel over te hebben, alvorens het College van GS gaat beantwoorden.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Caldenberg. Dan geef ik nu het woord aan de heer Vincken namens de SVL.

De heer Vincken (SVL): Onze fractie heeft samen met twee andere fracties een standpunt dat de doelen zelf ter discussie stelt. Wij stappen vandaag over dit verschil met andere fracties heen, omdat we nu samen met die fracties het voorstel van dictaat Van der Wal moeten tegenhouden. Ik constateer dat er een meerderheid van de Statenleden tegen het voorstel van Van der Wal is, maar er is geen overeenstemming over hoe dan wel. Het is duidelijk dat we er niet in slagen om de startnotitie van Van der Wal af te schieten, als we vast blijven houden aan die verschillen. Stap nu over deze verschillen heen en sluit met betrekking tot het voorstel van Van der Wal de gelederen! Motie 2860, tweede gewijzigd, geeft in al zijn eenvoud die mogelijkheid.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, is de heer, is collega Vincken op de hoogte van het feit dat mevrouw Van der Wal, minister Van der Wal, laat ik het correct zeggen, geen onderdeel is van dit College van Gedeputeerde Staten?

De heer Vincken (SVL): Zeker, dat is ook het probleem dat ik in mijn eerste termijn aangesneden heb. We hebben geen moer te vertellen in de Provincie. Dit is eigenlijk, de hele middag, de hele dag zitten we een beetje zinloos te kletsen. De pruttelende Provincies worden niet serieus genomen. Dus die minister heeft het voor het zeggen op haar dictatoriale wijze en dat komt doordat zij een wet achter zich heeft. Zij kan zich verschuilen achter de wet. Daarom heeft BBB en JA21, dat heb ik ook al een keer gezegd, maar u geeft me de gelegenheid om het nog een keer te zeggen, een heel mooi plan ingediend: de reparatiewet met tien punten. Als dat doorgevoerd wordt, dan kunnen we met de wet in de hand alle problemen heel snel oplossen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik vind het, behalve dan zijn kijk op de Provincie, heel interessant, maar waar we het vooral vandaag over hebben en wat de heer Vincken ook voorstelt, is eigenlijk dat we proberen vanuit deze zaal beleid dat elders wordt gemaakt en vaststaat en wetten te veranderen. Wat verwacht de heer Vincken dan dat er gebeurt op het moment dat zijn motie wordt aangenomen?

De voorzitter: De heer Vincken.

De heer Vincken (SVL): Dank u wel. Ik verwacht dat dat een duidelijk signaal is dat wij samen met een aantal andere Provincies aan Den Haag kunnen geven. En misschien leidt het ertoe dat de Tweede Kamerleden zich toch nog een keer achter de oren krabben en ophouden met steun te geven aan dit totaal verkeerde plan.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Vincken (SVL): Ik ben klaar, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: U bent klaar. Dank u wel, mijnheer Vincken. Dan geef ik nu het woord aan de heer Claassen namens de fractie van de PVV.

De heer Claassen (PVV): Ja, voorzitter, een korte reactie nog op het pruttelen van de Provincie. Het mag niet vreemd zijn dat de PVV in principe denkt dat dit middenbestuur overbodig is en dat wordt door dit soort voorstellen natuurlijk alleen maar duidelijk dat dat zo is. We moeten eens goed met elkaar gaan nadenken in Nederland hoe lang we dit nog in stand moeten gaan houden, want er gaan nog veel meer van dit soort zaken voorbijkomen, waar we, dat zien we in de gemeenten gebeuren. De gemeenten hebben steeds minder te vertellen, de provincies gaan steeds minder te vertellen hebben, nou ja goed. Dat is wat het is. De motie van het CDA kunnen we niet steunen en dat hebben we ook een paar keer proberen uit te leggen. En dat heeft er vooral mee te maken dat, ook met de aanvullingen die zijn gedaan, dat het nog wat om de hete brij heen draaien is met woorden als 'in veel gevallen niet realistisch'. Ja, in veel gevallen is dus meer dan 51%, dus dan zou ik zeggen: dan is het gewoon niet realistisch. Durf dat dan ook te zeggen, CDA, zou ik zeggen. De tweede bullet, als het gaat over het wel doorgaan met in gang gezette gebiedsprocessen en de uitvoering aanvalsplan stikstof en natuurverbetering, hebben wij in het verleden tegen gestemd. Dus wij kunnen hier niet vóór stemmen. Zo simpel is het. Ik denk dat dat ook het meest duidelijk is naar u allen en ook naar onszelf en, terecht werd gezegd, denken wij dat motie 2860 van de PVV in zijn eenvoud ook het meest handige is om te doen wat nodig nu is om een goed signaal af te geven aan alle mensen die zich zorgen maken, nadat de huidige minister haar plannen gelanceerd heeft. Dat is waar Nederland, de boeren, de ondernemers in ieder geval voor nu op zitten te wachten wat ons betreft. En om de semantische discussie te voorkomen of het nu moet gaan om verwerpen, ontkrachten, afstand nemen. We begrijpen de nuance die de VVD daar wil aanbrengen. Die omarmen we ook. Dat hebben we de VVD ook laten weten, dus we rekenen u tot onze bondgenoot, als het over deze motie gaat.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Claassen. Nu geef ik tot slot een tweede termijn, het woord aan mevrouw Mertens namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen de motie van de SP steunen, want daar kunnen wij ons in vinden. We zitten wel met een aantal vragen, we zitten met wat vragen ten aanzien van de motie, de gewijzigde motie van het CDA. Ik zou graag willen weten of onze fractie wil graag weten wat dit impliceert, wat er staat, de eerste twee, vooral het eerste dictum. Als wij zeggen dat doelen niet realistisch zijn en onhaalbaar zijn, want op voorhand al, en dat is eigenlijk wat mevrouw Jenneskens ook al zei, als wij op voorhand al zeggen dat doelen niet realistisch en niet haalbaar zijn, zonder dat we de oefening hebben gemaakt om te bezien of doelen realistisch en haalbaar zijn, ja, hoe zit dat? Ik worstel daarmee. Kunt u ons uitleggen, kunt u ons uitleggen wat het betekent als de meerderheid van de Staten motie Stikstof 2858 van het CDA aanneemt. Wat betekent dit precies?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Dank je wel. Voorzitter, ik zou graag aan mevrouw Mertens willen vragen of ze het met ons eens is dat als we, neem het voorbeeld van het gebied De Peel, daar is in feite de bijdrage vanuit het buitenland al hoger dan wat de kritische depositiewaarde toelaat. Dat zou betekenen dat, als je daar de hele landbouw wegveegt en ook nog de mobiliteit en noem het allemaal maar op, dat nog steeds die kritische depositiewaarde niet gehaald wordt. Dat bedoelen wij met onhaalbaar, maar ik weet niet hoe u dat wilt interpreteren.

De voorzitter: Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, en dat is de vraag inderdaad, want als wij op voorhand zeggen: hetgeen wat hier voor ons ligt, onze opgave, onze totale opgave, dat die onhaalbaar is, dan zeggen we ook: maar ja maar we kunnen de natuur niet redden en dat is iets waarvoor ik niet zou willen tekenen. Als we zeggen van ja, wat de Gedeputeerde al eerder zei, we willen het kaartje niet dogmatisch interpreteren, dan zeg ik, en we willen per gebied gaan kijken wat de mogelijkheden zijn, als dat de interpretatie is, dan zou het kunnen zijn dat we de motie wél gaan steunen. Dus dat is hetgeen waar ik naar op zoek ben. Hoe moeten we die motie nu precies interpreteren? Welke boodschap gaan we uitzenden, als we die motie interpreteren, en welke brief gaan we sturen ook dan? Welk statement gaat er komen?

De voorzitter: Mevrouw Voncken.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dat is me nog niet, dat is me niet helemaal helder.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Zoals u net zelf de invulling al gaf, is zoals wij het bedoelen. Uiteraard is het een oproep aan GS, dus we horen dadelijk ook graag van de Gedeputeerde hoe hij dat gaat doen en dan horen we of het daarover eens zijn.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we aan het einde van de tweede termijn van uw Staten, zowel op verzoek vanuit uw Staten, maar ook om GS de gelegenheid te geven om goed naar de gewijzigde moties te kijken. En ik kijk even hoe lang wenselijk is. Het is nu een kwartier, tweeëntwintig ... vijf voor half drie. Zullen we eens proberen om dan de vergadering te hervatten? Ik schors tot vijf voor half drie.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. En ik geef het woord voor de tweede termijn van de zijde van GS aan Gedeputeerde Gabriëls.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel, voorzitter. Ik zal eerst nog ingaan op de vragen die gesteld zijn in de tweede termijn, en dan de moties even langslopen. De eerste vraag was van mevrouw Palmen, over: waarom wordt er eigenlijk zo weinig geld ingezet voor innovatie. Het is Rijksbeleid. We hebben zelf wel al eerder gezegd dat we het heel belangrijk vinden dat er geen kaalslag plaatsvindt, en dat we dus ook heel graag geld zouden willen voor transformatie of nieuwe verdienmodellen, zodat er ook gewoon dragers op het platteland achterblijven. Hoort ook bij leefbaarheid, wat we heel de tijd hebben uitgesproken. En daar zullen wij ook aandacht voor blijven vragen bij bijvoorbeeld de heer

Staghouwer, die wij vandaag al enkele keren genoemd hebben. Dus dat is daarop het antwoord. Dan stelde mevrouw Jenneskens van D66 de vraag: **komt u bij ons terug zodra u ook maar één signaal heeft dat het qua uitvoeringskracht of qua menskracht spaak loopt? En dat kunnen wij toezeggen.** Dus dat kan genoteerd worden. Volgens mij heb ik dan de vragen beantwoord. En volgens mij gaan we het over de moties nog hebben.

De voorzitter: De heer Van der Linden dacht daar iets anders over.

Gedeputeerde Gabriëls: O ja, want ik had zijn vraag niet begrepen.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Nu wel?

De voorzitter: U was eigenlijk door de interrupties heen. Maar u kunt wel even uw vraag noemen, welke nog geen antwoord had gekregen.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Het ging over de vraag of u een procesbeschrijving kon maken tussen nu en juni 2023 hoe u het zaakje ging aanpakken, en met name op het gebied daar waar in januari 2023 de normen worden aangeleverd voor de industrie enzovoort, die ook moeten bezuinigen. En hoe u die zaken met elkaar in verband brengt, nu de landbouw en dan de industrie, zodat het niet onrechtvaardig en alleen bij de landbouw terecht komt.

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik begrijp de vraag nog steeds niet helemaal, omdat ik in de eerste termijn heb uitgelegd dat het Rijk verantwoordelijk is, en in het najaar en nu dus in januari gaat komen met doelen voor de industrie. En dat dat waar u vandaag een spoeddebat over heeft aangevraagd gaat over de landbouw. Dat zijn dus twee zaken. En ik heb ook uitgelegd dat wij in onze Limburgse stikstofaanpak en natuurherstel hebben staan dat alle sectoren evenredig zouden moeten bijdragen. De vraag is welke instrumenten wij daar provinciaal voor hebben. En dus het is het beste af te wachten op welke instrumenten het Rijk daar inzet. En het antwoord daarop om welke eventuele schifting u dan voorstelt die ik niet zou kunnen begrijpen, nee is.

De voorzitter: Er is eigenlijk geen ruimte meer voor een interruptie, want u heeft er al vijf gehad. Maar u mocht uiteraard wel even nog de vraag noemen, en die is nu door de Gedeputeerde beantwoord. Gaat u verder met de beantwoording en de moties.

Gedeputeerde Gabriëls: Ja, de vragen waren dus beantwoord. En dan komt het neer op de moties. Dan gaat het om motie 2857 van de VVD. Die heb ik in mijn eerste termijn eigenlijk al ontraden, omdat er bij de eerste bullet staat dat we afstand moeten nemen van de volledige startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied. We hebben de lijn aangegeven, namelijk dat we maximaal gaan inzetten op de doelen, maar niet als een kip zonder kop en niet te dogmatisch. En de doelen – dat heeft u ook in uw tweede bijdrage genoemd – zijn gebaseerd op de wet. Maar we snappen natuurlijk dat we die niet dogmatisch overal kunnen gaan nastreven zonder ook, laten we zeggen, de leefbaarheid aan te tasten. Dat heb ik in de eerste termijn ook enkele malen genoemd. Dan de tweede gewijzigde motie van het CDA. Die ontraden we ook, omdat daar ook staat dat de Provincie derhalve geen uitvoering aan deze plannen kan geven. Dan gaan we naar motie 2859. Dat is de motie van de PVV. Die zegt alle bestaande natuurbeschermingsvergunningen van de afgelopen jaren te dogen en voor dezen niet de regels van het nieuwe stikstofbeleid te handhaven, maar juist de nieuwe stikstofregels, of de zaken zouden juist voor het juridisch gedogen van die vergunningen kunnen zorgen. Op dit moment kan dat dus niet, omdat die vergunningen dus onder druk staan. Maar als we

dus aantonen dat we reduceren, en dus iets aan natuurherstel doen, dán kun je weer vergunningen verlenen, maar dan de rechter niet meer die vergunningen terugtrekt. Dus ik snap wel uw punt en waarom u dat indient, maar deze ontraden wij met die argumentatie. Dan dezelfde van de heer Megens en de heer Vincken over ...

De voorzitter: Terugkomend op de vorige motie denk ik, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik had een vraag aan Gedeputeerde Gabriëls. Kunt u even concreter maken ... Want u benoemt nu iets met vergunningen. U ontraadt hem, en u zegt iets over de uitvoerbaarheid van die motie. Kunt u dat nog even iets concreter maken waar dat probleem dan in zit?

Gedeputeerde Gabriëls: Ja. Op dit moment zijn er vergunningen die aangevochten worden of die op de stapel liggen, waarbij men een natuurruimte, dus een stikstofruimte nodig heeft. Dat gebeurt door soms extern te salderen, of een bestaande vergunning krijgt te maken met intrekkingsverzoeken van bijvoorbeeld organisaties als Mobilisation for the Environment. Die kunnen wij nu niet verlenen, omdat bij de rechter telkens jurisprudentie is van: maar het is niet voldoende. U toont niet voldoende aan dat er ook reductie plaatsvindt, en u heeft wel een opdracht tot reductie. Dus op dit moment is er in heel Nederland, niet alleen in Limburg, grote moeite met het verstrekken van die vergunningen. En juist het plan, juist aan de slag met het gebiedsplan om ruimte te creëren, kan ervoor zorgen dat in de toekomst we geen juridische problemen meer ervaren met het verstrekken van de vergunning. En de PVV draait het hier om. Vanuit het perspectief van de PVV snap ik dat heel goed. En ze hebben eerder ook een motie ingediend om maximaal te vergunnen. Maar het is juridisch niet zo dat wij als we niets doen dan wel plotseling weer zomaar kunnen vergunnen, zonder rekening te houden met het recht. Ja, het is ingewikkeld, maar zo zit het.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Gabriëls: En dat geldt ook bijvoorbeeld – en dat is ook wel bizar – voor een herenboerencoöperatie die vier <onverstaanbaar> zouden willen. Daar is dan ook geen ruimte voor. Dus dingen die je wel zou willen en dingen die je niet zou willen worden beide daardoor getroffen. Dat was motie 2859. Dan 2860, dat gaat over afstand nemen van de startnotitie NPLG. Ja, als ik nu zou zeggen dat we die zouden overnemen of wat dan ook, zou dat volledig tegengesteld zijn aan bijdrage in eerste en tweede termijn. Dus die ontraden we. 2861 van LOKAAL-LIMBURG: het proces van onderhandelen met de regering aangaande de stikstofproblematiek zo in te richten dat regelmatig maar zeker na iedere onderhandelingsronde naar PS de informatie ... Nou ja, dus dat we dan iedere keer ... Er is niet zo veel sprake van onderhandelen. Het is over en weer informatie uitwisselen, en aangeven wat je mist als Provincie. En het is ook geen eenzijdige onderhandeling. We zitten daar met alle mensen van alle provincies. En het is een vertaling van de wet. Dus die ontraden we. En dan komt motie 2862.

De voorzitter: Eén moment, er is zojuist een tweede gewijzigde motie daarop binnengekomen.

Gedeputeerde Gabriëls: O, oké.

De voorzitter: Die heeft u nog niet kunnen zien. Dus ik geef u even kort de gelegenheid. Het onderstreepte onderin, en op de volgende pagina zijn de wijzigingen. Kunt u er even naar kijken.

Gedeputeerde Gabriëls: O ja, ja. Hoe dan ook, wat er ook hier ondersteund is, of het ondersteunen is veranderd – daarom noem ik ‘ondersteunen’, omdat ik het hier lees, deze motie is sympathiek, want

het geeft precies weer wat ik in eerste termijn genoemd heb wat wij missen van het Rijk om aan de slag te gaan. Een oordeel Staten dus. En dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Claassen. U bent eigenlijk door uw vijf interrupties heen.

Gedeputeerde Gabriëls: Kom maar op.

De voorzitter: Kunt u het heel kort houden? Want hier ga ik echt helemaal over de schreef, dat snapt u. Dus houdt u het even kort.

De heer Claassen (PVV): Heel kort. Voorzitter echt, dank u wel. Daar waar het gaat over die vergunningverlening, want daar gaat het eigenlijk over, is er een motie 2596: gewijzigde motie inzake vergunningverlening in coronatijd. Die is hier bij meerderheid aangenomen, ondersteund door CDA, Forum voor Democratie, PVV, VVD, LOKAAL-LIMBURG, 50PLUS. Die eigenlijk vraagt om heel coulant om te gaan met vergunningverlening, ook in relatie tot stikstof. Is de motie nog steeds een motie die u aan het uitvoeren bent?

Gedeputeerde Gabriëls: Ik heb die zojuist genoemd, dus ik was op de hoogte van deze motie. Die heb ik ook genoemd in februari. Dus die motie nemen wij ter harte. Die conflicteert niet met onze wens, maar die conflicteert met wat de rechter zegt. Daardoor hebben we ook extern en de intern in ieder geval de salderingsregelingen, terwijl die eigenlijk – ja, die discussie hebben we eerder ook gevoerd met mevrouw Plusquin – die kunnen eigenlijk juridisch al niet meer. Dus er liggen heel veel vergunningen op de plank. En we zijn nu aan het kiezen, aan het besluiten van: geven wij die vergunningen met ook meteen dan in het achterhoofd: daar komen rechtszaken van en die verliezen we naar grote waarschijnlijkheid, en in het achterhoofd uw motie die wij al de hele tijd hebben erkend. En dan te kijken wat het beste is voor het initiatief zelf. Want dat staat namelijk in de motie: maximaal helpen van de mensen. En daar moeten we binnenkort nog een definitieve keuze over maken in GS, met inderdaad die motie in het achterhoofd en de uitspraken die er nu liggen van de rechter. Want dat is het dan: tegen de rechter ingaan, en dan alsnog teruggedfloten worden, met alle kosten van rechtszaken en advocaten van dien, of blind uw motie ... Dus dat is het eerlijke antwoord.

De heer Claassen (PVV): Ja. Dan houden we de motie <onverstaanbaar> nog niet eens, maar die andere houden we dan even aan.

De voorzitter: En kunt u het nummer even laten weten?

Gedeputeerde Gabriëls: 2859.

De voorzitter: Motie 2859 is aangehouden.

Gedeputeerde Gabriëls: Die ligt in de lijn van wat u eerder heeft ingediend. Ja.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind van de beraadslaging bij dit agendapunt. Zoals eerder op de middag afgesproken is het agendapunt Statenvoorstel over de Burgertop verschoven naar volgende week vrijdag. En komen we nu bij het Statenvoorstel inzake ... Ik ging er even van uit dat het stemmen aan het einde van de dag was. Maar wij gaan dus nu over tot stemming. Op verzoek van de CDA-fractie een paar minuten schorsing om nog even naar de moties te kunnen kijken. Ik schors voor vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik verzoek u uw plaatsen opnieuw in te nemen, zodat wij kunnen gaan stemmen. Als u even allemaal gaat zitten kunnen we ook even kijken hoeveel mensen exact aanwezig zijn. Wij gaan over tot stemmen over de ingediende moties. Als eerste komt in stemming: de motie 2857, Nijskens inzake Stik - stof tot nadenken! En ik heb zo'n donkerbruin vermoeden dat u een stemverklaring wilt afleggen. Ga uw gang.

De heer Claassen (PVV): Ja voorzitter, een stemverklaring. We zullen tegen deze motie stemmen, alhoewel die heel veel lijkt op de motie die wij zelf indienen. Maar in de rechtlijnigheid zoals u allen de PVV kent hebben wij tegen het Aanvalsplan Stikstof gestemd, dus wij kunnen niet meegaan met deze motie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Voorzitter, wij zullen voor deze motie stemmen. En met name ook vanwege de uitleg die door de VVD bij deze motie is gegeven.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij nu de motie 2857 in stemming brengen. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. 19 stemmen voor, 23 stemmen tegen. Deze motie is verworpen. Gaan we over tot stemming op de tweede gewijzigde motie 2858, Voncken, inzake Stikstof. Er is een stemverklaring van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, wij kunnen een groot deel van het dictum van deze motie steunen, maar wij vinden het onwenselijk om bij voorbaat uit te stralen dat ambities onhaalbaar zijn en vanuit Limburg te verklaren dat we er geen invulling aan geven. En daarom stemmen wij tegen deze motie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. De gewijzigde versie van deze motie kunnen wij wel steunen. Met name omdat het gaat om de invulling van de doelstellingen, en dat we in ieder geval doorgaan met de processen die lopen. En wij zullen daarom wel voor deze motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Caldenberg.

De heer Van Caldenberg (SP): Ja voorzitter, wij zullen ook voor deze motie stemmen, omdat daarmee het College aan de slag kan.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Wij zullen tegen deze motie stemmen, omwille van de redenen die zonet ook door mevrouw Jenneskens zijn genoemd, omdat het op voorhand niet mogelijk is om te zeggen dat de doelen onhaalbaar zijn en onrealistisch zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): De Partij voor de Dieren gaat tegen deze motie stemmen, zodat het College aan de slag kan.

De voorzitter: Dank u wel. Dan breng ik nu in stemming: de tweede gewijzigde motie 2858. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is met 25 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. De motie 2859 is aangehouden. Gaan we nu stemmen over de derde gewijzigde motie 2860 van de heer Megens, inzake Stop stikstofbeleid. Mevrouw Palmen wil graag een stemverklaring afleggen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Klopt voorzitter, dank u wel. Hoewel ik het niet eens ben met het vijfde punt onder 'Overwegende dat' – want ik wil zeker de stikstofproblematiek niet ontkennen – wil ik toch voor de motie stemmen, omdat ik het wel eens ben met het dictum.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Voncken.

Mevrouw Voncken-Janssen (CDA): Heel kort. Daar kunnen wij ons volledig bij aansluiten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan brengen we nu de derde gewijzigde motie 2860 van de heer Megens in stemming. De stemming is geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 26 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. Gaan we nu stemmen over de motie 2861 van de heer Van der Linden, inzake Informatie stikstof. Geen stemverklaringen. Dan is de stemming nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. Deze motie is met 29 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tot slot gaan we over tot stemming bij de tweede gewijzigde motie 2862, van de heer Van Caldenberg inzake Red de boeren uit de knel. De stemming is nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht.

De heer Ijpelaar (CDA): Voorzitter, een klein juridisch puntje. Een van de indieners onder de motie is niet aanwezig in de zaal. Dus die mag niet mee indienen volgens het reglement. Mag dat? Is dat in het Presidium besproken? Oké.

De voorzitter: Wij bereiden ons steeds meer op uw inbreng voor, merkt u wel. Maar dank u wel dat u zo scherp bent en blijft, dat wordt gewaardeerd. De uitslag van de stemming op motie 2862, de tweede gewijzigde motie, is dat hij is aangenomen met 24 stemmen voor en 18 stemmen tegen.

11.2 G-22-016 Statenvoorstel inzake N280 Leudal - definitief PIP en MER, brief GS van 26-4-2022 (GS DOC-00254346)

De voorzitter: Ik geef als eerste het woord aan mevrouw Palmen namens de Fractie Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Maar ik heb geen spreektijd aangevraagd op dit onderwerp.

De voorzitter: Dan verander ik dat. Dank u wel. Dan starten we met de heer Reuser, namens de fractie van SVL. Agendapunt N280 Leudal. Het lijkt me even verstandig dat we een minuut of drie schorsen. Wellicht dat ik dan wel iemand kan vinden die het woord wil voeren. Ik schors voor een paar minuten, dan kan iedereen zijn spreektekst gaan zoeken.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik verzoek u uw plaatsen weer in te nemen, zodat we ook met alle zorgvuldigheid de rest van de agenda kunnen afwerken. Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de behandeling van het Statenvoorstel inzake de N280 Leudal, de definitieve PIP en de MER, inclusief de brief van GS van 26 april 2022. En als eerste spreker geef ik nu het woord aan de heer Reuser namens de fractie van SVL. Ga uw gang.

De heer Reuser (SVL): Dank u wel. Voorzitter, een totaal ander onderwerp even. En niet minder belangrijk. De hoge verkeersonveiligheid, dames en heren, op het gedeelte van de N280 is de basis van dit project. Als een van de gevaarlijkste delen van onze provinciale wegen is het de bedoeling dat voor alle betrokkenen en gebruikers een acceptabele herinrichting gaat plaatsvinden. Want meer dan 100 ongevallen, dat is echt niet te accepteren. Ik denk dat ik niet hoeft te herhalen welke stappen, onderzoeken, visies enzovoorts sinds 2008 op dit project zijn geprojecteerd. Ook is het duidelijk dat er in het verleden keuzes zijn gemaakt, waarbij het voorkeustracé 3C rondom Baexem op de eerste plaats stond. Waarbij in 2020 nog een heroverweging heeft plaatsgevonden van de verschillende mobiliteitsopgaven op het gebied van spoor, fiets en wegen. De Gedeputeerde heeft in de commissievergadering in mei aangegeven overleg te hebben met Cumela en LLTB, en bereid te zijn om het maximale te gaan doen wat mogelijk is, met name voor de landbouwroutes. We zijn nu praktisch een maand verder. Gedeputeerde, wat heeft het nieuwe overleg verder opgeleverd, zodat duidelijk wordt wat het betekent, zoals u het zelf noemde, dat u gaat zoeken naar een haalbare oplossing met een maximale inspanning voor alle belanghebbenden? Het financiële plaatje, ja dat zorgt uiteraard hier in Limburg altijd voor extra uitdagingen. Voor kredietaanpassing zijn er twee momenten: vlak voor de aanbesteding en vlak erna. Vooruitzien is regeren, of is het andersom. De oorlog in Oekraïne zal zeker niet morgen zijn beëindigd, en die blijft hier dus continu invloed op uitoefenen. Kan de Gedeputeerde eens reflecteren waarom er nú niet al een aanpassing kan geschieden in de mutatie-indexering? En tot slot voorzitter, er worden in het stuk vijf risico's omschreven versus beheersmaatregelen. Gedeputeerde, wat is voor u de grootste uitdaging binnen deze omschrijving? En hoe gaat u hierop anticiperen? Tot zo ver, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Reuser. Dan geef ik nu het woord aan de heer Wolters Gregório, namens de fractie van de SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. 'Van A naar Beter' is de slogan van de Rijksoverheid, maar gebruikers van de N280-West en kruisende wegen wachten daar al jaren op. Genoeg krantenkoppen over weer een ongeval zijn de revue gepasseerd. En wanneer de tunnels van de A73 weer eens dicht zijn, dan is de drukte op deze provinciale weg niet te overzien. We zijn nu bijna zover dat er, na goed geluisterd te hebben naar alle omwonenden en belanghebbenden, met de uitvoer begonnen kan worden. Het is de bedoeling dat iedereen vlot en veilig van Roermond naar Weert en van Baexem naar Grathem kan reizen, of dat dan met de auto, fiets of tractor is. Dit plan ziet er goed uit. En de Gedeputeerde heeft recent nog ter plekke de laatste omwonenden bezocht. Dus uiteindelijk moet iedereen er een goed gevoel aan overhouden. Dat geldt voor de aanwonenden, die om degelijke geluidswerende maatregelen vragen, alsook voor de ondernemers, die met langzaam verkeer daar aan het werk zijn. Onze vraag aan GS is of zij de toezegging kan doen dat deze redelijke verzoeken ook daadwerkelijk met financiële dekking worden ingepast. Als kritische noot zien wij wel qua budgettering of raming wederom dat we bij een infraproject te rooskleurig starten, en dat er in de voorbereidende fase pas nauwkeuriger wordt geraamd. Om niet op het laatste moment voor een grote verrassing te komen te staan dienen wij daarom met onder andere Partij van de Arbeid een motie in om op de juiste plek voor voldoende budget voor dit plan te zorgen. Laat zo snel mogelijk de eerste schop de grond in gaan, zodat we bij de oplevering nog een laatste en ook positieve krantenkop over de N280 tegemoet kunnen zien. En dan wil ik nog kort alvast op het amendement 147 en op de motie 2865 ingaan. Daarbij heb ik vragen voor de indieners. Bij amendement 147 is onze vraag: sympathiek beslispunt, maar waar halen we de dekking vandaan? En bij motie 2865 is onze vraag: wederom een sympathiek beslispunt, maar is dit niet inmiddels een aangelegenheid van de gemeente Leudal? Tot zo ver in eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Wolters Gregório. Geef ik nu het woord aan de heer Vaessen, van D66.

De heer Vaessen (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, we spreken al erg lang over de N280 in dit huis. Wat D66 betreft is het nu hoog tijd om die reconstructie uit te gaan voeren. De verkeersveiligheid is absoluut in het geding: ongelukken blijven er plaatsvinden. Ook tussen de commissiebehandeling van dit PIP en de Statenbehandeling vandaag zijn er weer meerdere ongevallen op dit deel van de N280 geweest. Provinciale wegen aanleggen en onderhouden, en de verkeersveiligheid op die provinciale wegen waarborgen, behoort bij onze kerntaak. Wij moeten hier niet meer talmen. D66 wil graag tempo maken in verband met de verkeersveiligheid, en dus niet meewerken aan zaken die het proces nu verder vertragen. We praten al jaren over dit deel van de N280, en over de randweg Baexem hebben we zelfs al meerdere malen besloten. Uitstel komt de verkeersveiligheid niet ten goede, en zal ongetwijfeld voor verder oplopende kosten zorgen, terwijl we al een heel grote uitdaging hebben op dat gebied, met onze mobiliteitsprojecten. Die komen we gegarandeerd met elkaar nog tegen het licht aan het houden. Wat ons betreft met dit project in elk geval zo snel mogelijk starten. En ik wilde zeggen 'tot zo ver', maar ik zie een vraag komen.

De voorzitter: Mevrouw Koopman, ga uw gang.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Een vraag aan u. U heeft het over verkeersveiligheid. En natuurlijk heeft iedereen dat heel hoog in het vaandel staan, maar als we kijken naar de huidige voorgestelde oplossing en het gebruikmaken van de Kasteelweg en de Veldweg, dan gaan we juist ook een verkeersprobleem organiseren. Hoe ziet u dat? Hoe wordt dat opgelost dan?

De voorzitter: De heer Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Volgens mij is daar een oplossing voorgesteld om toch nog te verbreden op die route, op die parallelstructuur. En ik denk de drukte op die structuur, dat is een ander verhaal dan op de N280 zelf. Dus ik denk dat daar goed naar gekeken is verkeerskundig, en dat die op deze manier kan.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Bent u het met mij eens dat voor een verbreding gronden in bezit moeten zijn?

De voorzitter: De heer Vaessen.

De heer Vaessen (D66): Ja, daar heb ik tot nu toe in de media over mogen vernemen dat daarover gesproken wordt, en dat het ernaar uitzielt dat dat gaat lukken. Dus wat dat betreft is het dat voor mij nu.

De voorzitter: Tot slot.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja, u zegt 'het gaat lukken', maar dat betekent dus dat u aangeeft: het is er nog niet. Dus de oplossing is nog niet tot stand gekomen, en de verkeersonveiligheid op de Kasteelweg blijft.

De voorzitter: De heer Vaessen. Was niet echt een vraag, maar ...

De heer Vaessen (D66): Nee, dus inderdaad tot zo ver voorzitter.

De voorzitter: Oké, dank u wel. En dank voor uw inbreng. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans namens de Partij voor de Dieren.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Voorzitter, het is goed dat er na een proces van dertien jaar nu eindelijk schot komt in de reconstructie van de N280. De reputatie van de huidige weg als de meest gevaarlijke in Limburg – met maar liefst 109 zware ongevallen, waarvan 2 dodelijk – laat wel zien dat maatregelen hard nodig zijn. Op basis van de definitieve PIP en de overige stukken lijkt ons dat er voldoende gedaan is met betrekking tot stikstof. Als we daarbij kijken naar het debat van vanochtend: goed dat er zekerheden ingebouwd zijn om het plan zoveel mogelijk PAS-proof te maken. Over het verplaatsen van de landbouwroute kunnen wij verder kort zijn: het lijkt ons heel goed om de bedoeling van het PIP zoveel mogelijk eer aan te doen. Het maakt de algehele situatie veiliger voor iedereen door landbouwverkeer niet te vermengen met het overige 30 km-verkeer. En voorzitter, tot slot, nu we het hebben over het veilig maken van de N280 voor iedereen: wij lezen in het PIP niets over oversteekplaatsen voor wilde dieren, zoals bijvoorbeeld wildtunnels. En dit terwijl de N280 dwars door landelijk gebied gaat. Vreemd, aangezien verschillende organisaties hier al vaker om gevraagd hebben. Hier hebben we dan ook vragen bij. Zijn die wildoversteekplaatsen onderdeel van het PIP? En zo nee, hoe kan het dat deze ontbreken? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Loomans. Dan geef ik nu het woord aan de heer Bosch van de fractie van de PVV.

De heer Bosch (PVV): Ja voorzitter, het voorstel betreft het vaststellen van het definitieve Provinciale inpassingsplan N280, inclusief de MER N280 Leudal. De N280 zijn we heel wat keren tegengekomen in de loop der jaren. Het voorstel aan Provinciale Staten behelst dan ook een vijftal punten. Hier komen wij in tweede termijn op terug. Voorzitter, we hebben eerst nog wat vragen. We willen weten: in hoeverre is de Parallelweg afgehandeld met de grondeigenaren? En zijn deze gronden inmiddels eigendom van de Provincie? Is de Gedeputeerde nog voornemens om een extra bedrag bij de begroting op te nemen om van P50 naar P85 te gaan, en dit in de begroting te verwerken van 2023 en 2024, onlangs dat de procedure van de kredietaanpassing vlak voor en na de aanbesteding zal moeten gebeuren, omdat de realisatie pas in 2024 is? Tot zover in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bosch. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Koopman, namens de fractie van de VVD.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, ik gaf even de vragen, het zijn er namelijk veertien. En misschien kunt u met uw beantwoording ook het nummer noemen, dan kunnen we bijhouden of alles beantwoord is. Beste collega-Statenleden, als we vandaag het Statenvoorstel aannemen of vaststellen, dan bevestigen we dat je met de aanleg van deze weg in Limburg beter een vleermuis kunt zijn dan een boer of woon-werker. En niets ten nadele van die vleermuis, maar met diens habitat en vliegroute, oftewel met zijn verkeersroute, wordt rekening gehouden en wordt duidelijk weergegeven wat er gaat veranderen en op welk punt. De Staten maar ook stakeholders worden hierbij betrokken, middels bijvoorbeeld de MER. En mensen, die mogen dan zienswijzen indienen. En velen hebben hier al gebruik van gemaakt. Graag wil ik Gedeputeerde Van Gaans via u voorzitter een aantal vragen stellen over en naar aanleiding van de gang van zaken rondom de nota van zienswijzen. En dan doel ik op het bezwaar nr. 34.3 pagina 203. Want de indiener maakt bezwaar tegen de route voor landbouwverkeer ter hoogte van Baexem Kasteelweg en de nu nog onverharde veldweg, die onderdeel is van het wandelroutenetwerk. De weg is volgens de indiener geschikt om aangelegene percelen te bereiken, en niet voor doorgaand landbouwverkeer. Vervolgens komt er een

reactie van bevoegd gezag op deze zienswijze, en er staat: 'Gemeente Leudal wil het landbouwverkeer niet door de kern van Baexem laten rijden. Dat is dan langs de kern, overigens. 'De bestaande N280 in Baexem wordt na realisatie van de nieuwe N280 Leudal overgedragen aan de gemeente.' En de landelijke tendens is van 50 km/h naar 30 km/h omwille van de vermindering van verkeersslachtoffers. En vanwege het smalle wegprofiel van 30 km/h-zones en menging van verkeer, wordt landbouwverkeer bij voorkeur niet afgewikkeld op dergelijke wegen. Gelet op het bovenstaande wil de gemeente Leudal de landbouwroute ten zuiden van de kern van Baexem conform het ontwerp PIP behouden.' En dan volgt in de reactie dat er nog nader onderzoek zal worden verricht of het mogelijk is om bijvoorbeeld passeerhavens te realiseren binnen de kadastrale grenzen, en het toepassen van een draagkrachtigere halfverharding. Met wie Gedeputeerde, via u voorzitter, zijn de bevindingen van het nader onderzoek gedeeld? En kunt u uitleggen waarom een wijziging, zoals de wijziging van 700 meter geen gebruik maken van de N280 door landbouwverkeer, niet aan de Staten is voorgelegd? Het betreft immers een keuze die consequenties heeft voor landbouwverkeer, politiek gevoelig kan liggen en een verandering met ook financiële consequenties. En vraag 3, hoe is de wens van deze andere stakeholders gewogen in dezen? En 4, had uw voorganger juridisch bekeken dan wel mandaat tot het aangaan van die overeenkomst met gemeente Leudal, waar we nu allemaal last van hebben? In het kader van: hoe wordt de kern van Baexem bevoorraad en wat is nu eigenlijk het probleem: kunt u uitleggen waarom een vrachtwagen wel zal passen en landbouwverkeer niet op die 30 km/h-weg? En heeft u enig idee om hoeveel landbouwverkeer het per dag zal gaan over deze 700 meter? Er staat in de stukken: bij voorkeur niet afwikkelen. Dus, bent u dan met de VVD eens dat landbouwverkeer op dergelijke wegen dus wel kan? En vraag 8, kunt u uitleggen hoe u in het licht van verkeersongelukken kunt kiezen voor een verkeersonveilige oplossing van de Kasteelweg, waar vermenging van verkeer plaatsvindt? Vraag 9, bent u het met de VVD eens dat u op deze wijze de verkeersonveiligheid bij het landbouwverkeer neerlegt? Vraag 10, bent u zich bewust van het feit dat er op deze route ook bijvoorbeeld scholieren rijden? Vraag 11, is de Kasteelweg een volwaardig te gebruiken weg voor het landbouwverkeer? Vraag 12, wat kunt u de Staten op dit moment vertellen over het contact dat u heeft gehad met de grondeigenaren en wat hier inhoudelijk en concreet besproken en afgesproken is?

De voorzitter: De heer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Ja, ik gun mevrouw Koopman even tijd om op adem te komen, want het lijkt mij verstandig om dit soort vragen tijdens de Commissiebehandeling te stellen. Want nu vraagt u allemaal feitelijke kennis, die wellicht niet aanwezig is. En wij hier in de Staten eigenlijk meer de insteek hebben om een politiek besluit te nemen over een stuk.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Nou mijnheer Baneke, ik heb het dossier overgenomen, ik heb het nader bekeken, en ik ben uitermate verbaasd over hoe er met deze insprekers die op de Commissievergadering zijn geweest – waar u ook bij was – hoe daarmee omgesprongen is, en hoe dat afgewikkeld is. En ik denk dat we met zijn allen daar echt wel wat van mogen vinden. En daarom sta ik hier, en wil ik deze vragen stellen. En wil ik heel graag dit duidelijk hebben.

De voorzitter: De heer Baneke.

De heer Baneke (GroenLinks): Dan zou ik u willen vragen om dat de volgende keer gewoon voorafgaand aan de vergadering schriftelijk te doen, zodat de Gedeputeerde zich ook kan voorbereiden.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met...

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja, oké. Ik wou zeggen, een Gedeputeerde zit toch in een dossier, dus die weet dat toch. Op een gegeven moment is er afgesproken met gemeente Leudal dat de landbouwroute van de noordzijde naar de zuidzijde zou worden verplaatst. Hoe en wanneer zijn de stakeholders hierover geïnformeerd? En wat was hun reactie, en wat is er met hun reactie gebeurd? En vraag 14, is hun expliciet verteld dat hun route gewijzigd werd? En in afwachting van de beantwoording van Gedeputeerde Van Gaans laat ik namens de VVD alvast weten dat wij zeer ontevreden zijn over de wijze hoe er met de stakeholders – doelend op de vertegenwoordigers van het landbouwverkeer en de landbouw – qua communicatie over een belang dat hun direct treft, is omgegaan in dit dossier. En natuurlijk bent u niet als enige Gedeputeerde actief geweest in het dossier, en iedere ambtenaar of betrokkene heeft heel hard gewerkt en vanzelfsprekend het beste voor gehad bij dit omvangrijke project, maar bij verkeerde inschattingen, fouten van GS, dient er een passende oplossing te komen. En u bent degene die de zaken op orde kunt stellen voor ook deze stakeholdersgroep, met daar in het achterhoofd bij houdend dat deze groep maar ook andere stakeholders enorm nodig zijn in de nabije toekomst voor verdere onderhandelingen, en dat het vertrouwen ernstig beschaamd is. Tot besluit, de VVD vindt het een mooi plan, met veel geleverde inspanning. Maar één belangrijk punt moet nog opgepakt en aangepakt worden: een met Cumela en de LLTB afgestemd akkoord bevonden route voor het landbouwverkeer N280. En de VVD heeft hiertoe een motie, en die heeft u inmiddels allemaal ontvangen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Koopman. Ik geef nu het woord aan mevrouw Berghorst, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Voor woordvoerders Mobiliteit in dit huis is het vandaag een heuglijke dag, voorzitter. Want we gaan over de PIP N280 Leudal besluiten – eindelijk, zou ik willen zeggen. Vaak zaten de tribunes propvol op dit dossier, met name met inwoners uit Baexem. En die debatten, en zeker in 2016, liepen hoog op. Mede die debatten hebben ervoor gezorgd dat ik ooit een initiatiefvoorstel Burgertop indiende. Want ik dacht: hoe kan het toch zijn dat mensen alleen hier komen als ze boos zijn op ons, niet om vanuit positiviteit met ons te praten. En in die zin kan ik mij wel vinden in de woorden van mevrouw Koopman dat als hier omwonenden of belanghebbenden een punt aanbrengen, dat ze daar dan ook netjes in behandeld moeten worden, in dit dossier maar ook in andere dossiers, zoals MAA om maar eens een voorbeeld te noemen. Voorzitter, de PvdA staat achter dit voorstel. Het veiliger maken van deze weg is broodnodig. Maar toch, weer een P50 raming. We zien nu al dat € 101 miljoen niet genoeg gaat zijn om dit project te realiseren. En dan kun je twee dingen doen, voorzitter. Je kunt dat financiële probleem aanpakken, en op zoek gaan naar de dekking voor het verschil tussen P50 en P85, zodat we in de toekomst in ieder geval onze collega's iets meer zekerheid van financiën bieden op dit dossier. Of je kunt het probleem doorschuiven naar onze opvolgers. De PvdA vindt dat laatste onverstandig, en ook niet sociaal. En daarom dienen we een motie in. En die motie roept op om het College binnen het Integraal Programma Mobiliteitsopgaven op zoek te laten gaan naar een bedrag van € 19,7 miljoen om het verschil tussen de P50 raming en de P85 raming te vinden, dat bedrag toe te voegen aan het krediet voor de N280. En dat voor de begroting van 2023 ter besluitvorming aan ons voor te leggen. Dan tot slot nog een vraag, voorzitter. Gaat over de risico's. Er staat eigenlijk met stip op 1: het niet onherroepelijk worden van dit PIP, dat dat eigenlijk het grootste risico is. En als beheersmaatregel staat er dan eigenlijk alleen maar bij: stikstofontwikkelingen nauwlettend volgen, en op acteren. En dan denk ik: er zijn volgens mij meer redenen te noemen en te bedenken waarom een PIP niet onherroepelijk zou kunnen worden. En ik zou de Gedeputeerde graag uitnodigen om daarop te reflecteren.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Berghorst. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Linden, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, we kunnen weer een deel van de nieuwe N280 realiseren als we positief kunnen beslissen over dit Statenvoorstel. Een proces wat al jaren loopt, zullen we maar zeggen, en waar we het maar niet meer over de trajectkeuze zullen hebben. Want als we die weer ter discussie stellen komt die weg nooit af. De veiligheid staat nu centraal. En voorzitter, dan zit er één puntje wat ons dan al meteen opvalt: dat niet heel erg duidelijk is wat nu des Provincies en des gemeentes is in dit voorstel. Daar kom ik later op terug bij de zogenaamde randweg Baexem. Maar gelet op de realisatieovereenkomst onder hoofdstuk 7, de financiële bepalingen, is dat de Provincie opdrachtgever is en derhalve ook beheerder van het budget. En vanuit die positie moet er met de gemeente toch te werken zijn bij onvoorziene aanpassingen. Maar voorzitter, dat is nog het minste. Punten die voor LOKAAL-LIMBURG nog wel een blokkade kunnen vormen zijn de afwikkeling van het landbouwverkeer – waarover ik dadelijk nog kom – en de bovenwettelijke maatregelen die de Gedeputeerde in de Commissie heeft aangekondigd, en waar hij aan heeft gerefereerd als het gaat om het aanleggen van een aarden wal ter voorkoming van geluidshinder van een aantal passerenden. En in het verslag komen we niet verder dan dat het goed in te passen is, en we gaan het ook doorvoeren. Dus de vraag is: gaat het ook gebeuren? Komt die geluidsbescherming er? En als ik dan even doorkijk, dan heeft het CDA daar al gelijk een amendement voor klaar. Want ook in de insprekersronde werd gezegd dat men de voorkeur gaf aan een glazen wand, omdat het geloof ik de oppervlakte van de tuin en dergelijke nog wat in stand hield. Dus even heel veel duidelijkheid graag over die geluidswerende maatregelen. Dan de landbouwroute. Voorzitter, het principe check-double check, om feitelijk te weten wat er speelt, past LOKAAL-LIMBURG graag toe. Dus gelet op de aanvullingen van de Gedeputeerde, via mededeling portefeuillehouder die tot ons gekomen is, toch maar even met de vertegenwoordiger van de LLTB gebeld of er overeenstemming is aangaande hetgeen de Gedeputeerde ons heeft aangereikt. En dat blijkt niet zo te zijn. Het meest onschuldige is misschien nog wel dat de Gedeputeerde vergeten is te melden dat zijn ervaring met de landbouwmachine op die voorgenomen weg zodanig hobbelig verliep dat hij zowat op de schoot van de bestuurder is geëindigd. Maar belangrijker is dat de LLTB en Cumela zich niet kunnen vinden in de voorgestelde oplossing om de zuidroute verder in te richten voor het landbouwverkeer. Los van de niet-voorziene extra kosten die dat oplevert, voor noodzakelijke grondaankopen en zo, blijft het een onlogisch gekunstelde oplossing, die zuidelijke route. Een blokkade van het landbouwverkeer op wat nu de huidige N280 is maar in de toekomst toch eigenlijk gewoon een dorpsontsluitingsweg wordt, dat blokkeren door de gemeente Leudal, dat komt ons vreemd over. Nergens wordt landbouwverkeer van wijkontsluitingswegen uitgesloten. Dus een gesprek met het nieuwe gemeentebestuur zou dienstbaar zijn, denk ik. En dan zou daar misschien nog iets anders uit kunnen komen, want de wethouder waarmee de Gedeputeerde gesproken heeft aangaande die zuidelijke route, is inmiddels vertrokken. En ik heb ook begrepen dat de Gedeputeerde maandag geloof ik, nog overleg heeft gehad op het gemeentehuis, en dat hij middels een e-mailbericht is geïnformeerd door de gemeente over deze problematiek. En ze zijn naar mij toe zo vriendelijk geweest om te zeggen: dan kan hij zelf indien nodig daar morgen naar verwijzen. Dus dan was het donderdag denk ik, dat overleg. Dus graag voorzitter, hoe zit het nou. En dan kom ik ook weer over die onduidelijkheid. Want die weg, als die overgedragen wordt aan de gemeente Leudal, dan is het aan de gemeente Leudal om daar wat mee te doen. En ik hoor net dat wij die gaan inrichten in het kader van deze veranderingen. Dus daar zit voor ons nog wel een pijnpuntje.

De voorzitter: Wilt u tot een afronding komen?

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik zou graag van de Gedeputeerde willen weten of de N280, als die onttrokken is aan het verkeer en aan het dorpsverkeer wordt toegevoegd als wijkontsluitingsweg, niet te gebruiken is voor landbouwverkeer.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van der Linden. Dan geef ik nu het woord aan de heer Baneke, namens de fractie van GroenLinks.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Tijdens de behandeling van het PIP in de Commissie MD van afgelopen mei, heeft GroenLinks vooral het accent gelegd op de meer kwetsbare verkeersdeelnemers: fietsers. We hebben aangegeven dat we positief gestemd zijn over de verschillende maatregelen die er zijn getroffen om het langzame verkeer te scheiden van het auto- en vrachtverkeer, zoals vrijliggende fietspaden en vrijliggende kruisingen voor langzaam verkeer. Tegelijkertijd willen we nog steeds aandacht vragen voor twee zaken die hiermee samenhangen. Tussen het voor fietsers goed verzorgde stuk N280 bij Roermond en het stuk N280 waar we het nu over hebben, ligt na uitvoering van de plannen nog steeds een gedeelte dat voor fietsers een bottleneck blijft, als we het hebben over een doorgaande fietsroute. Als je nou toch zo'n mooi stuk weg aanlegt, dan is het zonde om ze niet beter met elkaar te verbinden. Willen we mensen uit de auto krijgen en de fiets meer promoten, dan vindt GroenLinks dit een gemiste kans. Dus hoewel buiten de scope van dit project, maar wel ermee samenhangend, zouden we het College willen vragen of hier nog eens serieus naar kan worden gekeken. Ten tweede, tijdens de behandeling in de Commissie kwamen er nogal wat vragen bovenborrelen over het landbouwverkeer. Verschillende van mijn voorgangers hebben er al over gesproken. Als GroenLinks hebben we onze zorg uitgesproken over de mogelijkheid dat dit landbouwverkeer zich gaat mengen met fietsverkeer, als voor deze verkeersstroom geen goede oplossing wordt gevonden. Ik zie een vraag aankomen.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Misschien ben ik voorbarig, maar ik wilde graag vragen via u voorzitter, hoe u het ziet dat er ook een vermenging met de fietsers plaatsvindt op de Kasteelweg en bij de veldweg.

De heer Baneke (GroenLinks): Daar bent u enigszins voorbarig mee, want daar kom ik helemaal op terug.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Geweldig, dan ga ik even luisteren.

De heer Baneke (GroenLinks): En dat vermengen is niet fijn voor het agrarisch verkeer, maar zeker ongewenst uit het oogpunt van de kwetsbare weggebruikers. De Gedeputeerde wil hier vooral over, en ik citeer: 'in gesprek, in overleg en op zoek naar een goede en werkbare oplossing', zijn letterlijke woorden uit het verslag. GroenLinks heeft de vraag of die gesprekken en overleggen ook ergens resultaat gaan opleveren. En we zouden daar graag een datum aan hebben hangen. We verzoeken het College daarna de resultaten met de Staten te delen, zodat we ook inzicht krijgen in het eindresultaat. Als laatste punt willen we graag nog meegeven aan het College dat er met de nieuwe aanleg een uitgelezen mogelijkheid bestaat om de natuurwaarden in het gebied te versterken door met de inrichting en de stoffering, (ja, zo heet dat, ik kan er niks aan doen), rekening te houden met de biodiversiteit. Juist met een dergelijk project, dat zich uitstrekt over meerdere kilometers, kun je een migratieroute creëren die een grote meerwaarde heeft voor verschillende planten- en diersoorten. Vraag aan het College: is hierin voorzien in de nadere uitwerking? Dan heb ik nog 40 seconden over, en dan zal ik het amendement en de motie even behandelen. De motie: sympathiek, maar ik wil wel even het antwoord en de gedachten van de Gedeputeerde daarover horen. En amendement 147: ook

sympathiek, maar willen wij voor een aantal van de aanwonenden een uitzonderingspositie creëren ten opzichte van de andere aanwonenden? Dus ook daarover zou graag van de Gedeputeerde horen hoe hij daar tegenaan kijkt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Baneke. De fractie van Forum voor Democratie is niet aanwezig. Dan kijk ik naar de fractie van het CDA, en geef ik het woord aan de heer IJpelaar.

De heer IJpelaar (CDA): Ja, daar staan we dan. Om en nabij de helft van mijn leven is er over dit onderwerp gesproken in dit huis. En nu zijn we aan het staartje gekomen, en wij dachten allemaal: dit wordt een hamerstuk. En het venijn zit in de staart. Dus staan we hier nog met een aantal dingen die in de Commissie zijn besproken. En ik snap de opmerking van de heer Baneke naar mevrouw Koopman: ja, dat zijn wel heel technische vragen, en die hadden ook afgedaan kunnen worden in de periode tussen de Commissievergadering en deze Statenvergadering. Alleen, helaas is dat het College en omwonenden niet gelukt, en dan is het aan de politiek en aan ons om daar eigenlijk een humane, de menselijke maat eigenlijk in af te wegen. En er zijn inderdaad een aantal belanghebbenden die in het lange proces hiervoor niet uit zijn gekomen met ons College. En in juridische zin denk ik ook echt dat – en dat zie je ook terug in de zienswijze – dat het College een punt heeft. Want juridisch gezien hoeven wij geen extra maatregelen te nemen. Maar het CDA is van mening dat we bij de N280 ter hoogte van Baexem een unieke situatie hebben. En dat is ook de reden dat wij een amendement hebben ingediend. Voor de verdere rest kan ik een compliment geven dat we eindelijk tot realisatie kunnen komen van toch wel een heel erg majeur project. En ik zie mevrouw Berghorst aan de microfoon staan.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja. Want ik heb uw amendement gelezen, en ik begrijp dat het de bedoeling is om een geluidswand voor een aantal inwoners te plaatsen. Nou wil het zo zijn dat er op ieder mobiliteitsproject, misschien wel op ieder project, altijd iemand teleurgesteld is. En als wij altijd dan iedereen blij gaan maken, dan gaan de kosten van mobiliteit nog veel verder omhoog dan ze nu al omhooggaan. En ik zou de heer IJpelaar willen vragen: vindt u dat dit amendement een precedent moet scheppen? In de toekomst, als we andere mobiliteitsprojecten hebben, staat u dan weer met een amendement voor een vluchtheuvel of een oversteekpad, zeg maar?

De voorzitter: De heer IJpelaar.

De heer IJpelaar (CDA): Ik denk dat het een juridische term is die mevrouw Berghorst gebruikt. En dat wij als politiek daar nooit aan gehouden zijn, een precedent. Want in de verhouding zoals we er nu zitten bepalen wij wat de menselijke maat is. En daarom ook mijn lange inleiding op dit specifieke amendement. Ik denk dat wij hier mogen wegen en heel goed naar de situatie mogen kijken, van: is dit reëel, vinden wij dit vanuit onze rol als volksvertegenwoordiger een reële vraag? Vinden wij deze situatie wenselijk? En als dat niet het geval is, dan moeten wij daar een politieke keuze in maken. En dan zal het dus geen juridische keuze zijn. En in juridische zin heeft het College zich prima gehouden aan onze afspraak. En dat zullen we ook zo moeten houden. Alleen ja, het is nu aan ons. En gezien de situatie: er komt een extra weg achter de omwonenden waar we het nu over hebben, er lag al een weg aan de voorkant. Nou heeft het College ook nog in al haar wijsheid voorzien om nog een extra semi-verharde weg aan te leggen. Dus ik heb even geteld: met alle subwegen en wegen en fietspaden liggen er dadelijk vijf stroken asfalt onder elkaar. En daar ergens tussenin, daar staan twee huizen. En als je dan afgedaan wordt met 'het wordt een aarden wal van één meter hoog, want ergens driehonderd meter verder ligt er een verlaagde ligging en dat moet helpen', ja dat is in juridische zin

wellicht voldoende, maar vanuit menselijk beeld, vanuit politieke zin denk ik dat we daar een andere keuze met elkaar voor moeten maken. Dus dat roep ik u op.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dus ik begrijp dat het niet de bedoeling is dat we na dit amendement in het telefoonmenu van de Provincie 'toets 1 voor aarden wallen en geluidshinderende maatregelen' krijgen.

De heer Ijpelaar (CDA): Nee, dat is niet de bedoeling. Dat heeft u wel goed begrepen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja. Begrijp mij niet verkeerd, ik ga even in op de dingen die ik nog mis. Want de rest kunnen we eigenlijk behandelen als hamerstuk. Anders had ik hier ook niet gestaan. Het tweede waar ik nog graag op in wil gaan is de landbouwroute. Ja, dat vraagt eigenlijk om een menselijke weging, om gezond boerenverstand: goh, denk daar nou eens even goed over na. Het siert de Gedeputeerde dat hij nog is gaan kijken bij de situatie, en dat hij toen heeft toegezegd: we maken er een verhardere weg van of een ietwat verhardere weg. Alleen, wij hebben naar de situatie gekeken, en als CDA-fractie vinden wij het onverstandig om daar op deze manier nog een extra verharde weg neer te leggen, en om het landbouwverkeer via deze route te laten gaan. Ook omdat dit een wandelgebied is voor de kern van Baexem. Dus dan ga je landbouwverkeer toelaten op een weg waar eigenlijk inwoners met honden wandelen, en dat lijkt ons ook niet verstandig en dat komt de verkeersveiligheid ook niet ten goede. Dus waarom niet gewoon op het huidige tracé. En waarom laten we dat niet aan de inwoners van Baexem. En niet aan de beleidsambtenaren van Baexem, die waarschijnlijk in hun beleid hebben staan: wij mogen geen landbouwverkeer meer in 50 km zones. Maar het is aan ons om hier het boerenverstand te gebruiken, en te zeggen: dat is veel logischer dan in een wandelgebied waar je als woon-werker doorheen moet gaan rijden, en waar je de plaatselijke wandelaar tegen gaat komen, met een hond. En ja, u kunt zich al voorstellen: daar ontstaat irritatie. Dus ik roep u allen op om de motie van de VVD, en daar hebben wij ook al steun in gebracht, om die met ons mee in te dienen, en ook het amendement. En ik vraag ook de Gedeputeerde om daarop te reageren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Ijpelaar. Ik kijk even naar de Gedeputeerde of die direct kan beantwoorden? Dat is het geval. Dan geef ik u nu het woord.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel, voorzitter. En goedemiddag, beste collega's. Het behoeft niet heel veel introductie nog. Ik had mij voorgenomen om al vergezichten te schetsen over waarom het zo'n belangrijk project is. Maar dat heeft u allemaal zelf al gedaan. Verkeersveiligheid staat primair op één. Doorstroming is net zo belangrijk. En ik ben heel blij dat we nu in ieder geval dit hier ter tafel hebben, ware het niet dat sommige dingen nog steeds iets beter kunnen. En het is ook uw goed recht, en daarom zitten we hier ook, om daar nog over te spreken, om u daar ook ruimte toe te geven. En u komt ook met ideeën, en daar zal ik ook zo meteen op ingaan. Na de Commissiebehandeling, zal ik eerlijk hier delen, was ik verrast door de sprekers van Cumela en LLTB. Daar zijn veel vragen over gesteld, die eigenlijk min of meer rechtstreeks daarvan afkomstig zijn. Want ze zijn wel degelijk zorgvuldig betrokken in het proces. En de suggestie die hier wordt opgeworpen, dat men niet is meegenomen in het proces, dat is feitelijk onjuist. Maar goed, ik ben uiteraard het gesprek aangegaan. Dat heb ik ook toegezegd. En ik ben inderdaad met die organisaties in gesprek gegaan, ter plaatse. Ook met agrariërs. En daar hebben we het een en ander met elkaar verwisseld.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Dank u wel, voorzitter. Natuurlijk wil ik geen welles-nietesspelletje, dat soort dingen. Maar ik vraag me af: is er aan Cumela en aan LLTB expliciet gezegd: jongens, jullie gaan een andere route rijden. Jullie gaan niet meer over 700 meter oude N280 rijden. Is dat expliciet met hen gedeeld?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Het antwoord daarop is: ja. En het antwoord is ook meteen volgens mij punt 3 van uw vragenlijst, waarom dat niet aan PS zou zijn gecommuniceerd. Ook dat klopt feitelijk niet. We hebben namelijk in 2017, in 2018 en 2019 ook aan u en ook aan de deelnemers gecommuniceerd. Er bestond wel een verschil van inzicht over hoe het dan eruit zou komen te zien in de praktijk. Maar dat is wel degelijk gecommuniceerd.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja, dat verbaast me nogal, want deze week heb ik gesproken met ambtenaren, en een ervan gaf ook aan dat het niet expliciet gecommuniceerd is van: jongens, jullie krijgen een andere rijrichting. En het andere is dat Cumela en LLTB echt niet zo'n ontzettende stampij gaan maken als ze zouden weten dat ze een andere route en niet meer over die 700 meter hadden moeten, als ze tijdig waren geïnformeerd.

De voorzitter: En voordat u antwoord geeft zou ik toch vriendelijk willen verzoeken om adviezen van ambtenaren hier buiten dit debat te houden. U spreekt de Gedeputeerde erop aan. Het antwoord, aan u het woord.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel. Ja, het is een taxatie van mevrouw Koopman dat Cumela niet betrokken zou zijn, maar zij zaten aan tafel. Sterker nog, ze hebben mij gezegd: we hebben misschien op sommige momenten niet goed zitten opletten, in die tijd. Dat zijn de woorden van de vertegenwoordiger ter plaatse geweest. En juist dit zorgvuldig doorlopen proces, met de stakeholders, met de inwoners van Baexem, met natuurbelangenverenigingen, met allerlei clubs, is een heel zorgvuldig proces geweest. Dat heeft geleid tot de route zoals die nu ligt, zoals die ook meermaals meerjarig is gecommuniceerd. En nogmaals, het is dan ook aan iedereen om als zo'n stakeholderproces wordt ingericht, om daar dan ook aan bij te dragen. En als dat achteraf niet leidt tot het gewenste inzicht zullen ze altijd een compromis moeten sluiten. Maar ze waren erbij betrokken – zorgvuldig, meermaals.

De voorzitter: Tot slot mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, ze waren betrokken. Maar niet expliciet bij het veranderen van de rijrichting. En ik heb ook e-mailtjes, ik heb ook gesproken met deze mensen. Dus er is een communicatieprobleem. Dat is er sowieso, want hoe kan het zijn dat de ene A zegt en de ander B zegt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ik hou het bij de feiten zoals ik die net gezegd heb. Dan ga ik denk ik maar meteen door naar de beantwoording van de vragen, want er zijn er behoorlijk wat

gesteld. De eerste vraag was van mijnheer Reuser van SVL: wat heeft het nieuwe overleg opgeleverd dat u een maand geleden heeft toegezegd? Dat heeft ertoe geleid dat ik me ter plaatse verwittigd heb van de situatie. En we hebben altijd gezegd: er komt een zuidelijke route, maar er moet wel een waardig alternatief zijn voor de rijroute nu. Ik ben inderdaad niet alleen gaan kijken en gaan spreken met agrarische ondernemingen, met de belangenbehartigers, maar ik ben inderdaad op de tractor gaan zitten en daar de hele route afgereden. En ik kan u zeggen: op dit moment is dat geen waardig alternatief. Dus heb ik ook toegezegd: ik zal zoeken binnen alles wat kan, om die weg fatsoenlijk te maken. Dat houdt in, op de eerste plaats: een verbreding. We proberen daar 7 meter van te maken. Dat is hetzelfde als wat er nu ook in de noordelijke richting gebeurt. Daartoe zijn we nog in gesprek met een aantal grondbezitters, maar ik heb er goede hoop op dat we daar uit gaan komen. In het belang van goede onderhandelingen moet je nooit hier dat publiekelijk bekendmaken, dat doen wij nooit met grondzaken. Maar ik heb er goede hoop en vertrouwen in dat we daar uit gaan komen. Dus de verbreding wordt aangepakt. En ik heb ook gekeken naar de verharding. Ja, het is nu een veredeld karrenspoor – zo werd het ook benoemd. Dus op dit moment, zeker niet als een tractor met veel lading erachter over die weg rijdt, is dat gewoon niet oké. Dus hij moet verhard worden. Op welke manier weten we nog niet, wat dat precies moet gaan worden. In ieder geval dusdanig fatsoenlijk dat het echt een goede, geschikte route is. En daarna is het ook aan de gemeente om dat zo te onderhouden. Ik heb ook met de nieuwe wethouder gesproken, gisteren inderdaad. Op het hart gedrukt dat wij die weg inderdaad in orde gaan maken voordat we hem overdragen. En het is expliciet aan de gemeente om er zorg voor te dragen dat daar niet na twee jaar weer allemaal grindgaten in terecht gaan komen. Dat zijn denk ik de twee belangrijkste uitkomsten van dat gesprek.

De voorzitter: Daar heeft de heer Ijpelaar nog een vraag over.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja dank u wel, mijnheer de voorzitter. Mijn vraag is: heeft u naar aanleiding van de feedback die wij hebben gegeven in de Commissie, die de belanghebbenden ook hebben gegeven, ook nagedacht over een alternatief? Over de alternatieve mogelijkheid om gewoon het oude tracé te blijven gebruiken? Want u gaf aan dat dat niet kan omdat dat in een BO met Leudal zo is afgesproken, en omdat de gemeente Leudal zelf aangeeft dat ze dat niet willen. Maar wellicht geven de omwonenden wat anders aan. Het is nu in de actualiteit. Heeft u het alternatief ook goed besproken? En de tweede vraag is: wat gaat u doen op het moment dat onze motie dadelijk aangenomen wordt en wij een opdracht geven?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja. De heer Ijpelaar vraagt dus als eerste: wat is het alternatief. Het alternatief is juist: een veilige zuidelijke route. Het alternatief als in: we laten het zoals het was, het noordelijk deel, dat is in feite geen alternatief meer. Zeker niet in dit PIP. En dat heeft meerdere redenen. Op de eerste plaats omdat het juist die onveilige situatie is die we willen gaan aanpakken. Dat op de eerste plaats. Op de tweede plaats is het een expliciet door de gemeente, en niet door beleidsambtenaren, maar ook daar door de gemeenteraad vastgesteld plan. Ze gaan die entree van het dorp opnieuw inrichten via de N280. Onder die voorwaarden heeft de gemeente Leudal ook een bedrag van € 4,7 miljoen in de pot gelegd voor dit project. Dus je kan dat niet zomaar gaan aanpassen. En op de derde plaats, als we dat nu zouden gaan doen, dat betekent dat het PIP terug moet naar... Nou, kunnen we nu niet vaststellen. Moet er eerst met Leudal worden gesproken – in de gemeenteraad, in het College. Vervolgens moeten wij hier dezelfde route doen. Zijn we 7 à 8 maanden verder, met als bijkomend risico dat het hele PIP weer openstaat en ook die variantenstudie misschien weer om de hoek komt kijken. Volgens mij is dat wat we niet moeten willen. Dus ja, een echt alternatief is er niet. En de tweede vraag: wat gaat u doen als deze motie toch wordt aangenomen? Ik zal ervoor zorgen dat die zorgen die er nu zijn op de zuidelijke route, dat die zo goed

mogelijk worden aangepakt. Maar ik kan niet een motie zo interpreteren dat ik een PIP terug naar de tekentafel ga doen.

De voorzitter: Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, het wordt nu misschien een beetje technisch maar we kunnen het PIP vaststellen, en we kunnen ook gewoon een motie aannemen. En dan is het aan de Gedeputeerde om het gesprek aan te gaan met Leudal over hoe er een veilig alternatief van het alternatief... Want u refereert eigenlijk aan het alternatief, maar ik bedoel eigenlijk: is er een alternatief voor het alternatief. Snapt u het nog?

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Jazeker.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja? Dus ik denk dat het gesprek aangaan en oplossingen zoeken op het huidige tracé, de opdracht gaat zijn van de motie. En daarom vraag ik er ook zo expliciet naar. En dat kan buiten het PIP. Daar komt het PIP niet mee in gevaar. Is dat correct?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat klopt, je kunt altijd een gesprek aangaan. En daar komt het PIP niet van op losse schroeven te staan. Maar dat gesprek, kan ik ook wel zeggen, heb ik gisteren al gedaan met de nieuwe wethouder. Maar ik kan met hernieuwde inspanning dat gesprek aangaan. Maar dat gaat zeer waarschijnlijk niet leiden tot een andere PIP. Want dat stellen we nu eenmaal vast dan hopelijk, vandaag.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Ijpelaar (CDA): Laatste vraag dan.

De voorzitter: Tot slot.

De heer Ijpelaar (CDA): Tot slot. Zou de Gedeputeerde dan buiten het gesprek aangaan ook verder een uitwerking willen geven aan hoe een alternatief eruit zou kunnen zien op het huidige tracé?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dan voorzitter, ben ik heel even aan het zoeken wat de heer Ijpelaar precies wil van ons. Dan kan ik hem ook goed bedienen.

De heer Ijpelaar (CDA): Nou, u geeft aan dat u het gesprek wil aangaan over: ja of nee, kunnen we daarover praten. Maar wellicht is het goed om vanuit de Provincie, met ambtelijke ondersteuning, u hoeft dat niet zelf te gaan tekenen, maar hoe zou het eruitzien op het moment dat we het landbouwverkeer wél via de huidige route zouden laten rijden. En hoe zou dat kunnen passen in de ambitie die Leudal dan zelf ook heeft met die weg. Want nu is het alleen maar het gesprek aangaan over: zou u daarvoor openstaan. En dan is het antwoord: nee. Maar misschien kunnen we met een iets concretere invulling en een iets concreter plan vanuit de Provincie daarin wel een aanvulling geven. Dus ik zou u toch willen oproepen om als de motie wordt aangenomen, dat toch ook wel in uw denkrichting toe te voegen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, als de heer Ijpelaar het zo uitlegt dan kan ik dat zeker meenemen. En niet alleen het gesprek aangaan, maar dan ook met elkaar echt om tafel gaan op basis van een stuk. En dat zal ik u dan ook doen toekomen als dat gesprek heeft plaatsgevonden.

De voorzitter: Gaat u verder met de beantwoording.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Een aantal vragen over de financiën. Ik doe het even in blokjes, voorzitter. De financiën roepen vragen op, in die zin dat er nu een tekort lijkt te zijn op het project. Dat is niet het geval, we hebben geen tekort in het project. Alleen, als we nu opnieuw zouden gaan ramen volgens de nieuwe leidraad kostenbegroting, dan zouden we op een hoger bedrag moeten uitkomen. We hebben er juist voor gekozen om deze werkwijze te hanteren omdat we in het verleden zagen: hoe eerder we in de fase al kredietbesluiten gaan nemen, dat we aan de achterkant met een enorme envelop geconfronteerd werden. Daarom hebben we een aantal checks and balances ingebouwd in die aanbestedingslijn, en zitten die twee momenten juist op het einde. De reden dat hij nu nog op P50 staat – voor de kijkers thuis: dat is de probabilistische raming – is omdat we toen nog geen leidraad hadden hier in dit huis. Hij staat op P50. Zo is dat ook op 14 februari met de herijking Mobiliteit door u vastgelegd. Dus dat is de reden. En dan komt het verzoek eigenlijk – ik pak meteen de motie erbij – van: kunt u dan alsnog volgens de nieuwe leidraad dat mogelijke risico van P85 meenemen in het project? Ja, als u dat aan mij vraagt dan ga ik dat zeker doen. Met de kanttekening dat het ontzettend lastig is om daar middelen voor te vinden binnen de huidige projecten. En dat het er dus toe zal leiden dat er ook projecten geschrapt moeten gaan worden om dit mogelijk te maken.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): En dat is precies de bedoeling. Mijn bedoeling is dat u het Integraal Programma Mobiliteitsopgaven Limburg nog eens een keertje goed bekijkt, en naar ons toe komt met een voorstel van zaken die we twee jaar geleden dachten nog te willen uitvoeren, en waarvan de tijd ons nu heeft ingehaald en waarvan wij nu zouden kunnen zeggen: nou, gezien de ontwikkelingen – ik noem bijvoorbeeld de tram – zien we dat dit budget vrijvalt, en om dat budget dan toe te kennen aan de N280. Dus dat is hoe ik het bedoel. En als we het daarover eens zijn, dan ben ik alleen maar heel gelukkig.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, ik kijk sowieso uit naar dat boeiende gesprek met u, dat we dus inderdaad projecten zullen moeten gaan schrappen. Maar dat is ook wel iets wat ik aangekondigd heb in de werksessie ook met Provinciale Staten, dat we alle projecten even tegen het licht gaan houden. Indachtig de bovengemiddelde prijsstijgingen, de enorme inflatie zullen we er niet aan ontkomen om besluiten te moeten gaan nemen. En dan regelen we dit ook meteen erbij.

De voorzitter: De heer Bosch.

De heer Bosch (PVV): Ik heb u ook al aangegeven: neem het mee in de begroting van 2023 en 2024. Dan hoeft u het niet in één keer te doen, van P50 naar P85. Dus dan kunt u het in twee keer oplossen. Ik weet niet of die mogelijkheid er is, maar ik denk dat we dat wel zouden kunnen doen. Dan is het niet zo'n grote ingreep op de begroting. Dan houdt u nog ergens ruimte.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Mevrouw Berghorst, het is een beetje ook aan u wat u aan mij vraagt. En als mevrouw Berghorst vraagt met haar motie om het voor 2023 in het project te regelen, dan doe ik dat. Maar als u nog een beter voorstel heeft, dan is het ook aan u om daar een meerderheid voor te regelen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel, voorzitter. Een vraag van de Partij voor de Dieren over de oversteekplaatsen voor wilde dieren en de wildoversteekplaatsen: zijn die onderdeel van het PIP? En zo nee, hoe kan dat? Ik kan de heer Loomans daarin geruststellen: ze zitten in het plan. We hebben niet alleen ecoducten – daar spreken we vaak over – maar hier hebben we ecoduikers in het plan zitten, en we hebben een aantal hop-overs in het plan opgenomen. Ja, een hop-over – ik stel voor dat ik u buiten de vergadering even laat zien hoe dat eruitziet, een hop-over. Maar u kunt zich daar vast wel iets bij voorstellen, misschien. In hoeverre is de grondverwerving afgehandeld met de omwonenden, om die zuidelijke route te verbreden? Daarover is contact geweest met de eigenaren, dus die gesprekken zijn opgestart. Daar is nog niet onwelwillend tegenover geacteerd, maar er is dus nog geen overeenstemming. Dan ga ik naar de lijst met vragen van de VVD, waarbij inderdaad, hopelijk is dit niet de modus operandi dat er zo veel technische vragen, waar wij alle ruimte voor hebben ook buiten de vergadering om... Technische vragen kan men altijd gewoon stellen en dan krijgt u daar een antwoord op. Maar we gaan nu, ik hoop dat u er klaar voor zit. 1, met agrariërs LLTB en Cumela hebben we gesproken. 2, de wijziging van het landbouwverkeer, waarom die gewijzigd is en niet voorgelegd. Daarvan heb ik gezegd: die hebben we wel voorgelegd. Dan, hoe heeft u de wens van de stakeholders gewogen in dezen? Dat hebben we gedaan middels een heel uitvoerig stakeholderproces dat meerdere jaren heeft geduurd. Had de GS-portefeuillehouder mandaat tot aangaan met Leudal? Ja, dat zijn de realisatieovereenkomsten en dat is een bevoegdheid van GS. 5, in het kader van Baexem is de taxatie en ook de wens om zware landbouwvoertuigen zeker niet te mengen met andere verkeersdeelnemers. Dus niet met voetgangers, en niet met fietsers. Dus dat is nu eenmaal het probleem, dat willen we niet. Daarom doen we dat zo. 6, dat gaat over de verkeersaantallen. Het gaat mijns inziens niet zozeer over de aantallen zelf maar over het aantal confrontaties, dat zich moeilijk laat mengen, zoals ik net al zei. En dat brengt mij dus er ook bij om een link aan te brengen naar het nieuwe functioneel kader, waar ik het gisteravond nog over had. 7, er staat dat het bij voorkeur niet over de N280 gaat, het kan dus wel. Ja, het is niet de N280 waar we hierover spreken, maar over de oude N280. En dat is dus het deel dat we overdragen aan de gemeente. Vraag 8, de Kasteelweg, te verkeersonveilige oplossing. Nou, dat is geen keuze voor verkeersonveiligheid, het is juist een veilige route. En zo gaan we hem ook inrichten. We moeten wel daar ter plaatse nog een paar aanpassingen doen. Vraag 9 heb ik beantwoord met vraag 8. Vraag 10, ben ik me ervan bewust dat er scholieren rijden? Op deze route rijden geen scholieren. Vraag 11, is het een volwaardig alternatief voor landbouwverkeer? Het antwoord is: ja. 12, wat kan worden aangegeven over contact met de grondeigenaren? Heb ik zojuist ook al besproken. Dat wordt breder gemaakt. Vraag 13, wanneer zijn de stakeholders geïnformeerd? Dat is in 2017, 2018, 2019. En toen zijn er dus ook geen signalen opgevangen over de zuidelijke route. En 20, is er expliciet verteld dat die route gewijzigd werd? Het antwoord daarop is: ja. Dan was er nog een vraag van LOKAAL-LIMBURG, over de bovenwettelijke maatregelen en de aarden wal en het geluidscherm. Hier is het inderdaad zo dat er wettelijk niets hoeft volgens de berekeningen. Maar we hebben uiteraard wel gekeken wat dus kan, wat is redelijk, en wat mag je van de overheid verwachten. Het gaat over drie gezinnen, die hebben al de N280 aan de voordeur, en ze krijgen aan de achtertuin nu ook verkeer. En ik begrijp heel goed dat dat ontzettend vervelend is. En dat is ook de reden dat ik twee of drie keer al met de families om tafel ben gegaan om te zoeken naar een oplossing. Heb ik ook gezegd: we gaan kijken naar een grondwal – die maken we anderhalve meter. Kunnen we prima realiseren. Hoeft niet, doen we wel. Het glazen geluidscherm daarentegen, dat is niet een sleuf die je graaft met een glazen

wal erin en dan gooi je het weer dicht en dan is het klaar. Dat is een serieus bouwwerk, waar over 80 meter lang een fundering moet worden gestort. En de kosten zijn behoorlijk hoog. Zo hoog dat we denken aan ongeveer € 150.000 à € 200.000 voor het scherm. Dus er is wel een amendement ingediend, maar ja, dan vraag ik me ook af: waar gaan we dat geld vandaan halen, indachtig de problemen die we al hebben. En ja, dan zou ik zo'n amendement ook moeten ontraden, op die manier. Als u dan mij vraagt: zou u dan toch eens nogmaals nader willen bezien met de gemeente of er bestemmingsplantechnisch het een en ander geworden bezien, dan zal ik dat zeker gaan doen. Maar het amendement zoals het daar nu ligt zou ik dan moeten ontraden. GroenLinks vroeg naar de vermenging landbouwverkeer, dat is ongewenst. Ja, dat is inderdaad zeer ongewenst. Maar we zullen altijd wel meerdere verkeersstromen met elkaar hebben. Maar het idee is: als de zuidelijke route wordt ingericht als landbouwroute, dat fietsers en voetgangers op de oude N280 gaan lopen. En dus niet juist die landbouwroute gaan opzoeken. Maar het zal altijd plaatsvinden, er zal misschien ook wel eens een keer iemand met een hond lopen. Maar in het verkeer is het nu eenmaal rekening houden met elkaar en het gedrag aanpassen op elkaar. Daarmee zou het al goed moeten kunnen.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik wil nog even terugkomen op die geluidswand. Als dat amendement wordt aangenomen, heeft dat dan ook consequenties voor het PIP?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja, dat heeft gevolgen voor het PIP, want zo'n groot bouwwerk zit niet in het PIP nu. En omdat het geluidscherm niet alleen op de woning gelieerd is maar ook daarnaast, is er sprake van een ander bestemmingsplan. En dat zit niet in het PIP. Als we dat wel gaan doen, ja dan moet het PIP dus aangepast worden. Of, we kunnen het PIP dus wel vaststellen vandaag, en ik zal alsnog gaan bezien in overleg met de gemeente of het bestemmingsplantechnisch kan worden aangepakt.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik begrijp dus dat als het amendement wordt aangenomen, dan wordt daarmee het PIP aangepast. Dat betekent feitelijk een vertraging. En dat betekent dus niet alleen de kosten van € 200.000 voor die geluidswand, maar ook de vertragskosten.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Ja. Ja.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Oké. Goede toevoeging denk ik van de Gedeputeerde, want naar mijn idee was het bestemmingsplan binnen het PIP zeker naast de voorziene weg al: bestemming verkeer. Nou goed, dat zal dan iets technisch zijn, we zijn niet voor niks lekenbestuur. Zou het een oplossing zijn om er een motie van te maken? Op het moment dat het amendement een motie is, dat we PIP vandaag kunnen vaststellen en dat we dan buiten het PIP om in ieder geval nog iets kunnen doen. En misschien dat de Gedeputeerde ook nog even kan reflecteren op: oké, een geluidswal... Het amendement, nu was de strekking: een glazen wand van vier meter hoog. En de Gedeputeerde komt aan, en die zegt: ja, we gaan een aarden wal van anderhalve meter... en dat hebben we eigenlijk al voorzien. Daar zit behoorlijk wat tussen. En ik heb ook begrepen dat een aarden wal van anderhalve meter hoog alleen maar werkt bij een verlaagde ligging van het wegdek. En dat is nou juist het probleem. Die huizen liggen zo dicht bij die rotonde dat dat geen verlaagde ligging is. Dus dan heb je

ook niks aan een aarden wal van anderhalve meter. Zou u wellicht nog even iets dieper kunnen ingaan op dat aspect: wat zit er nou tussen een geluidswal van vier meter en een aarden wal van anderhalve meter?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De heer Ijpelaar is goed op de hoogte van schermen. Een glazen scherm van vier meter hoog, zo werken we eigenlijk niet. Normale hoogte van een glazen scherm is twee à drie meter. Dus zo zullen we misschien iets lager gaan zitten. En de grondwal waar we naar kijken met de families, die is anderhalve meter hoog. Die grondwal wordt dan zo ingericht – uiteraard niet alleen maar een berg zand daar neergooien – die wordt ook netjes beplant, voor een stukje biodiversiteit. En dus ook daar bovenop of daarnaast of daarvoor, moeten we even met de bewoners kijken waar de behoefte ook aan is. Dat ziet er dus net heel anders uit. Met een grondwal is het zicht weg, maar met een glazen wand... Ja, het ziet er heel anders uit, maar we kunnen dat bezien. En u kunt een motie indienen, maar **ik kan u ook gewoon toezeggen dat ik buiten het PIP om met de gemeente in overleg zal gaan over dat eventueel bestemmingsplantechnisch maken van een scherm.**

De voorzitter: Tot slot de heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Tot slot. En waar haalt u dan de dekking vandaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat is dan een onderwerp waar we nu niet over hoeven te spreken, omdat wij voor 2023... Dat heb ik zojuist ook toegezegd, als de motie wordt aangenomen om het hele krediet te fikslen. En dan stel ik voor dat ik deze dan erbij neem.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van der Linden had ook nog een vraag.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter, het begint mij een beetje te puzzelen met de gemeente Leudal. Want in het amendement staat dat die geluidswerende voorziening conform het amendement wat in de gemeenteraad is aangenomen nu voorligt. U hebt gisteren daar overleg gehad. Is daar gisteren ook aan gerefereerd? Want eigenlijk is dit natuurlijk wel leuk, wij worden met de kosten opgezadeld en Leudal bepaalt wat we daarvoor moeten doen. Is het gisteren ter sprake gekomen? En is daar ook iets over de kosten gezegd?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, ik heb gisteren met de nieuwe wethouder gesproken, met name over de geluidsisolatie en de akoestische metingen voor en in het huis. De Provincie staat aan de lat voor de geluidswerende maatregelen aan de achterzijde van het huis, en de gemeente aan de voorzijde van het huis. De omwonenden zijn teleurgesteld in dat het al zo lang voortkabbelt, dat proces. Ik heb toen toegezegd: zodra de nieuwe wethouder is beëdigd, op dag één sta ik op de stoep. Nou, ik ben niet op de stoep gegaan maar we hebben elkaar virtueel ontmoet. En we hebben niet gesproken over de aarden wal, we hebben met name gesproken en ik heb de wethouder indringend verzocht, om te starten met een akoestische meting, en met omwonenden het gesprek aan te gaan. Dat is het antwoord dat ik kan geven, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder. Nog niet helemaal, want er is toch nog een vraag van de heer Loomans.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, het is misschien een vervelende technische vraag, maar er worden hier dus twee mogelijkheden op tafel gelegd. De ene is een aarden wal van anderhalve meter hoog, de andere vier meter. Heeft u enig idee wat het verschil is in de feitelijke geluidsdemping? Met andere woorden, hoeveel decibellen reduceert een wal van anderhalve meter, en hoeveel een glazen scherm van vier meter dat maar een, pak hem beet, 80 meter breed is? Is dat effectief?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dat zou ik heel even moeten vragen, want dat is heel technische informatie – ik ben zelf geen akoesticus. Maar misschien dat ik daar in de tweede termijn op kan terugkomen? Hopelijk hebben we dan een antwoord.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Voorzitter, ik heb heel veel vragen gebundeld en dit was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu over naar de tweede termijn van uw Staten. Maar niet dan nadat de heer Baneke nog een vraag heeft gesteld. Begrijp ik dat goed? Ik heb de indruk van wel. Ga uw gang.

De heer Baneke (GroenLinks): Ik heb nog twee puntjes aangeroerd die Gedeputeerde...

De voorzitter: Kunt u ze even kort herhalen?

De heer Baneke (GroenLinks): Ja, stoffering van de weg, in het kader van biodiversiteit. En het verknopen van de twee fietsmogelijkheden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: De stoffering, daar stel ik voor dat ik die ook meteen dadelijk in de tweede termijn pak van die weg. En over de bottleneck, het verbindingsstukje tussen de twee routes, daar ga ik zeker naar kijken, hoe en of we dat kunnen verbinden met elkaar.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we nu wel toe aan de tweede termijn van uw Staten. Ik kijk of er behoefte is bij de heer Reuser. Dat is het geval. Aan u het woord.

De heer Reuser (SVL): Dank u wel, voorzitter. Even kort over de moties. Uiteraard steunt de SVL de motie 2863. En gezien het kostenaspect dat met het amendement 147 gepaard gaat gaan wij tegenstemmen tegen dit amendement.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Reuser. De heer Wolters Gregório, aan u het woord. Ga uw gang.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, goed dat er overleg is geweest over een verbeterde zuidelijke route. Mijn vraag is nog: valt de uitvoering hiervan binnen de scope van dit voorstel? Of komt er nog een apart addendum voor? Want dat was net niet helemaal helder. En

infraprojecten blijven in onze Provincie altijd een spannende puzzel tot op het laatste moment. Want begrijpen wij het nu goed dat er bij het aannemen van motie 2863 dan pas ook een oplossing voor de geluidsschermen wordt ingetekend of ingevoerd? En krijgen wij dan pas te horen wat die dan gaat zijn? Want ik kan me zo voorstellen dat een gedeelte van de Staten nu zit te wachten op een toezegging om een geluidsscherm te plaatsen, zoals dat ook door de insprekers in de Commissie is aangevraagd, en waar destijds ook naar diverse Statenleden de indruk is gewekt dat wij daarin mee zouden gaan als Provincie. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Vaessen, namens D66.

De heer Vaessen (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik zal kort ingaan op de voorliggende moties en amendement. Motie van mevrouw Berghorst 2863, die zullen wij ondersteunen, omdat wij het belangrijk vinden dat we straks als Staten verstandige keuzes gaan maken over de projecten binnen IPML. De motie Landbouwverkeer zullen wij niet ondersteunen omdat wij er alle vertrouwen in hebben dat de alternatieve route goed ingevuld gaat worden. En het amendement, dat wordt dadelijk een motie heb ik begrepen. De toezegging die daarop gedaan is op dit moment, dat dat gesprek gevoerd gaat worden en dat er gekeken gaat worden wat er buiten het PIP om via het bestemmingsplan kan, is voor ons eigenlijk voldoende.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans. U slaat over. De heer Bosch. Ja, ga uw gang.

De heer Bosch (PVV): Ja voorzitter, de motie 2865, die steunen wij niet. Het amendement 147, maar goed dat is overgenomen, dat wordt nog bekeken. Maar in ieder geval, ook dat steunen we niet. En dan hebben we de 2863, die motie steunen we wel. Dan wat ons betreft, de aarden wal, zoals u heeft gezegd. Die zou wat ons betreft akkoord zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Koopman namens de VVD.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Dank u wel, voorzitter. Misschien had u net gemerkt dat ik nogal buiten adem was, want ik wilde al die tekst in vijf minuten proppen. En ik vind het nog steeds allemaal heel spannend, maar omdat een plaatje meer dan duizend woorden zegt heb ik er even een meegenomen. En dit plaatje laat zien hoe de veldweg eruit gaat zien, of zoals die is, als de gronden niet aangekocht worden. Zo blijft de situatie dan. Het is eigenlijk heel jammer dat als je dus deze kunstgrepen gaat doen, dus dat je de veldweg op de Kasteelweg gaat laten aansluiten, dat je dat gaat verharderen, gaat verbreden, terwijl je dus daar een weg hebt liggen – de oude N280 – waar dus gewoon dat verkeer maar voor 700 meter overheen moet, waardoor dus die verkeersveiligheid niet op de landbouwers wordt afgewikkeld. Het scheelt € 69.000 in de PIP als we die landweg zoals die nu is niet gaan gebruiken. Dat gaat dan over viereenhalf meter breed en halfverharding. En als het uitgebreid gaat worden, dames en heren, dan wordt het nog eens een additionele € 520.000 wat erop komt, wat niet gedekt is. Dus we kunnen ook gewoon zeggen: joh, ga alstublieft praten met gemeente Leudal, en zorg dat gewoon over die 700 meter gereden mag worden. Want dit is gewoon een beetje jammer. Ja, en verder denk ik dat het best interessant is dat Gedeputeerde aangeeft dat er geen scholieren over die Kasteelweg rijden, want volgens mij wonen er toch een aantal in Baexem en in Grathem. En het zijn 1900 verkeersbewegingen daar per etmaal, dus het is spannend, ook met name dus door de vermenging van verkeersstromen. Op de veldweg zullen natuurlijk niet die scholieren rijden, maar daar heb je nog wel zoiets als wandelaars bijvoorbeeld. Ja en tot slot, communicatie is natuurlijk zenden en ontvangen. En ik denk, ergens is in de communicatie iets misgegaan, want Gedeputeerde heeft aan de ene kant hoe hij het ziet en hoe het gegaan is, en met alle respect natuurlijk, maar dat hebben de mensen van Cumela en van de LLTB ook. Dus hoe kan het nu dat dat

niet overeenkomt. En ik denk dat je daar met elkaar toch wel mag over gaan kortsluiten dat dat een beetje uit de wereld wordt geholpen. Maar goed, dat is maar een klein adviesje van mij. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Berghorst, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Ik ga alleen even kort reageren op de motie en het amendement. Ik begin met het amendement. Ik heb begrepen dat het een motie wordt, en dan zullen wij dat steunen. En de motie van de VVD gaan wij niet steunen. En dat is niet omdat ik niet bezorgd ben over dat de communicatie niet goed loopt, maar omdat ik vind dat als het alleen de communicatie is wat niet goed loopt, dat dat geen reden is voor zo'n motie.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Van der Linden, namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, dank u wel. Voorzitter, het gebruik van de zuidelijke route, daar is in ieder geval door de LLTB en Cumela ook aangegeven dat het meer tijd kost, en dat het zeer kostbaar is voor die ondernemers. Want een mannetje op een combine, dat kost al gauw € 200 per uur. En als hij in de totale oogsttijd daar een week aan moet omrijden, dan is dat wel een slok op een borrel in de verdiensten. Dus wat dit betreft, dat element wil ik dan nog wel even naar voren brengen. En dan over die zuidelijke route. Ja, het gaat ons geld kosten, en dan sta ik er toch een beetje verbaasd bij te kijken dat de huidige N280, toch niet de smalste weg, niet ingericht kan worden op een verkeersveilige manier, met bijvoorbeeld een vrijliggend fietspad – wat er volgens mij ook voor een gedeelte al is, want die fietsers fietsen daar ook niet over – zodat daar ook landbouwverkeer gebruik van kan maken. En ik vind eigenlijk dat de gemeente Leudal wel een heel grote broek aantrekt door daar te eisen dat ze het zo gaan doen, dat wij het moeten betalen want het zit dan blijkbaar in het PIP. En dat wij dan niet op een fatsoenlijke manier uit kunnen komen op een zodanige manier dat ook de landbouw voor redelijke prijs veilig haar weg kan volgen in de gemeente Leudal. En ik zou toch de Gedeputeerde nog eens willen vragen: ga aan de slag met de gemeente, want volgens mij moet daar uit te komen zijn. En als we dan € 520.000 besparen door de zuidelijke route niet aan te leggen en er misschien nog € 120.000 aan wagen voor een veilig fietspad, dan hebben we nog geld verdiend.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Baneke, namens de fractie van GroenLinks.

De heer Baneke (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Even de verschillende moties en het in motie om te vormen amendement nalopende: 2863, die steunen wij. We kunnen het amendement wat een motie wordt ook ondersteunen. Dan hebben we over motie 2864 ... O nee, dat is een vreemde eend in de bijt: die gaat over zwemmende beesten. 2865, de motie van de VVD, daar krijg ik gemengde gevoelens over. Ik zou graag van de Gedeputeerde nog één keer willen weten wat de pro's en contra's zijn, zeker gezien de variant die mijnheer Van der Linden heeft ingediend, met een vrijliggend fietspad. Of dat een optie is dan wel niet. Aan de andere kant zal het weer een nieuwe PIP met zich meebrengen, en geeft dat weer zijn eigen problematiek, vermoed ik zo.

De voorzitter: Heer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ik ga er een motie van maken, van mijn amendement. Dus dat wou ik gewoon even mededelen.

De heer Baneke (GroenLinks): Dat had ik al gezegd, dat wij die motie die het amendement gaat worden, ondersteunen.

De voorzitter: Dank u wel, heer Baneke. Dan tot slot geef ik het woord aan de heer Ijpelaar, in tweede termijn.

De heer Ijpelaar (CDA): Ik ben blij om te horen dat wij als mensen bij elkaar een afweging hebben gemaakt, een politieke afweging, en dat het lijkt alsof de strekking van het amendement in ieder geval hier omarmd wordt. Ik zal het amendement ook gaan ombuigen naar een motie, en het zo snel mogelijk met de Griffie delen met u. Wat mij betreft is een geluidswal van anderhalve meter hoog, dat is wat min. Ik hoop ook dat de motie meteen een toezegging kan zijn, dat de Gedeputeerde in ieder geval ook als toezegging formeel kan laten vastleggen dat hij als we de motie aannemen, in Q4 ook terugkomt op die motie. Maar dat zal ook in de motie staan. En de motie van de VVD, daar staan we al onder, dus die steunen we uiteraard. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik begrijp dat de motie nu onderweg is. Ik schors even voor een of twee minuten, totdat de Gedeputeerde die motie ook heeft. Dan kan hij er gelijk op reageren.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren mag ik u verzoeken uw plaatsen weer in te gaan nemen. Inmiddels heeft de heer Ijpelaar zijn amendement omgebouwd tot een motie. Ik praat wat langzamer, want die ligt nu onder de printer. Of die komt nu uit de printer. De Gedeputeerde heeft volgens mij de motie inmiddels ontvangen. U bent zover? U kunt reageren? Aan u het woord.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Dank u wel voorzitter. Ik kijk even op mijn telefoon, want ik moet mijzelf even corrigeren over de hop-overs. Mocht ik de suggestie gewekt hebben dat je ergens overheen kunt springen, een hop-over is het aanbrengen van een hoge beplanting in de berm door waardoor vleermuizen, vlinders en vogels gestimuleerd worden om omhoog te vliegen en daardoor niet in aanraking komen met het verkeer. Dat is een hop-over. Er waren nog een paar openstaande vragen. Met name over de reductie in decibellen. Wat doet een wal versus een glazen scherm. Het is natuurlijk zo dat een lage aarden wal die ver van de bron is geplaatst uiteraard minder doet dan een glazen scherm dat dicht bij de bron wordt geplaatst. Voor deze specifieke situatie zouden we dat moeten laten berekenen, dus ik kan niet inzichtelijk maken hoeveel decibelreductie het nu is. Maar het moge duidelijk zijn dat een hoog scherm meer doet dan een lage wal. Nogmaals benadrukken, we hoeven dat niet te doen. Het is geen wettelijke verplichting. Uit onze berekeningen blijkt dat het niet nodig is. Ik heb gezegd dat we die grondwal sowieso gaan doen, maar ik zie de motie van de heer Ijpelaar en ik stel voor dat ik het woord daarover ook aan de Staten laat en, mocht die worden aangenomen, dat ik uiteraard daarop terugkom. GroenLinks vroeg nog hoe de stoffering en alles wat daarmee samenhangt rond flora en fauna, biodiversiteit is meegenomen. We hebben uitgebreid flora en fauna-onderzoek gedaan. Dat heeft ertoe geleid dat we met die hop-overs komen. Dat we kijken hoe we onze berm goed kunnen inrichten. Dat doen we conform onze leidraad dat het veilig moet zijn, maar ook een bijdrage levert aan de biodiversiteit. En zo zijn er eigenlijk meerdere aspecten gewoon naar voren gekomen. Dus het heeft heel zorgvuldig een plek gekregen in het project. De VVD, mevrouw Koopman, liet een plaatje zien over hoe de weg er nu uitziet. Het is inderdaad, zoals u ook al zei in de eerste termijn, hij ziet er nu zo uit, maar we hebben de intentie om een upgrade te geven, te verbreden en te verharderen. Zij heeft een plaatje meegenomen, ik heb hier een plaatje met 116 plaatjes erop en dat zijn de 116 ongevallen op deze weg, met vorige week nog een dodelijk ongeval op deze weg. En dat is de reden dat ik u echt met klem verzoek, eigenlijk indachtig de verkeersveiligheid, dan ook tegen die motie te stemmen. Die zou ik echt moeten ontraden, want dat

betekent dat we het PIP moeten aanpassen met alle gevolgen van dien en dat vind ik zeer onwenselijk.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja via u voorzitter. Uiteraard als er een verkeersongeval plaatsvindt, is dat er een teveel. Daarbij opmerkend dat bij de aantallen die u laat zien, dat daar niet in meegenomen is of bekend is hoeveel landbouwvoertuigen hierbij betrokken zijn, dus dat is misschien een beetje een dingetje. Kijk u ontraadt de motie hè van mij, maar misschien kunnen we het oplossen door als u misschien een toezegging zou willen doen in de richting van dat u in gesprek gaat met gemeenten, Cumula, LLTB en u nog een keer spreekt over die 700 meter die nu niet gebruikt mag worden. Of daar toch mogelijkheden zitten en dat u dan met een gespreksverslag naar PS terugkomt. Zou dat een toezegging van u kunnen zijn en dan kan ik de motie aanhouden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Mevrouw Koopman vraagt mij een toezegging te doen op hetgeen ik al heb toegezegd in de commissiedebatten. Wat ik ook gedaan heb, ik ben daar ter plaatse gegaan om met Cumula en LLTB en de gemeente daar precies hierover te praten. En daar hebben we informatie gewisseld, standpunten uitgewisseld. Dus ja ik zie daar de toegevoegde waarde niet van. Nee.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman-Lyon (VVD): Ja u ziet mij misschien nu een beetje lachen als een boer met kiespijn, want er blijkt na zo'n commissievergadering van 20 mei dat er nog steeds onenigheid is in de communicatie. Ik denk dat het heel belangrijk is dat je dan met elkaar om tafel gaat en naar een oplossing toewerkt. En die oplossing ligt er en dat is gewoon 700 meter weg die er al ligt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Mevrouw Koopman haalt volgens mij hier communicatie en de gewenste uitkomst van die communicatie door elkaar. Ja, goed.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Ijpelaar.

De heer Ijpelaar (CDA): Ja, ik hoor hier de Gedeputeerde zichzelf tegenspreken, want de Gedeputeerde zegt dat als deze motie wordt aangenomen dan moeten we het PIP heroverwegen, komt het PIP in gevaar, maar bij de beantwoording van zojuist heb ik hem expliciet gevraagd op moment dat dit een motie zou zijn, de motie VVD, komt het PIP dan in gevaar? Toen heb ik nog een beetje uitgelegd van wat zou ik nu willen als die motie wordt aangenomen. Dat was een heel prettig gesprek en nu zegt u: nee, het PIP komt in gevaar. Komt het PIP nu in gevaar op het moment dat u nog een keer om tafel moet en een alternatief plan moet presenteren aan de gemeente Leudal met landbouwverkeer over het huidige tracé, ja of nee?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: Als ik de indruk heb gewekt dat het met het aannemen van de motie het PIP op losse schroeven komt te staan dan klopt dat niet. Daarom is het juist de motie, maar

als we zouden moeten gaan doen wat u vraagt in die motie, namelijk een alternatief, dan moeten we het gaan aanpassen, maar de motie zelf leidt niet tot een wijziging van het PIP.

De voorzitter: De heer Van der Linden.

De heer Van der Linden (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, ik had het voorstel gedaan om de huidige weg zodanig in te richten dat zowel het landbouwverkeer als het fietsverkeer daar veilig over zou kunnen functioneren. U zegt eigenlijk van als we die motie aannemen, we die niet kunnen uitvoeren, maar over dit verhaal heb ik u nog niet gehoord. Misschien ben ik te vroeg, want ik dacht ik zal even aansluiten als dit verhaal het PIP wel kan redden en toch kan al het landbouwverkeer over die weg. Dan zijn we er ook uit. Maar toch even, hoe zit dat nu, kan als de huidige N280 veilig wordt ingericht, wat ons de aanpassing op het zuiden door die zuidelijke route bespaart, daar landbouwverkeer rijden en kunnen we dan het PIP ook uitvoeren?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Gaans-Gijbels: U haalt twee onderdelen door elkaar, noord en zuid. Het is wel zo dat tractoren nog steeds op de noordelijke route mogen blijven rijden. Het gaat sec over het gedeelte dan tot aan de turbotronde in het nieuwe plan. Daar mogen tractorvoertuigen op blijven rijden. Agrariërs moeten bij hun percelen kunnen, dat kan ook. Het gaat over dat laatste stukje en daarvan heeft de gemeente samen met de inwoners gezegd: wij willen daar geen landbouwvoertuigen. Die weg is dus nu ingericht als een 80km-weg. Die wordt mogelijk afgewaardeerd naar een 30km-weg. Daar gaan heel veel voetgangers en fietsers gebruik van maken en daarom vinden we het onwenselijk dat daar alsnog landbouwvoertuigen gaan plaatsvinden. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de beraadslaging van dit agendapunt en gaan wij over tot stemmingen. Allereerst over het Statenvoorstel en daarna over de moties. De 42 Statenleden die ingetekend zijn, zijn weer allemaal present. Daarom kunnen wij nu met de stemmingen gaan starten. Aan de orde is de stemming over G-22-016 Statenvoorstel inzake N280 Leudal - definitief PIP en MER, brief GS van 26-4-2022. U kunt nu gaan stemmen. Iedereen heeft zijn stem uitgebracht. Het voorstel is aangenomen met 40 stemmen voor en twee stemmen tegen. Gaan wij nu naar de gewijzigde motie 2863 van mevrouw Berghorst cum suis inzake Voorbereiden op budgetoverschrijden. Stemming is geopend. Iedereen heeft zijn stem uitgebracht. Deze motie is aangenomen met 40 stemmen voor en 2 tegen. Komen we bij de gewijzigde motie 2865 van mevrouw Koopman cum suis inzake Landbouwverkeer N280 Leudal. Stemming is geopend. Ik wacht nog op twee stemmen. Iedereen heeft zijn stem uitgebracht. Deze motie is met 19 voor en 23 tegen verworpen. Komen we bij de motie 2866 van de heer IJpelaar cum suis Geluidswerende voorzieningen N280 Baexem. Stemming is geopend. Iedereen heeft zijn stem uitgebracht. Deze motie is aangenomen met 30 stemmen voor en 12 stemmen tegen.

11.3 2e Gewijzigd G-22-021 Statenvoorstel inzake Brightlands - visie en rol provincie Limburg, brief GS van 16-6-2022 (GS DOC-00286307)

De voorzitter: Dan komen we bij het volgende agendapunt. Even ter herinnering voor u, we hebben nog twee agendapunten. Het Statenvoorstel inzake de Brightlands en er is een motie vreemd aan de orde van de dag ingediend door mevrouw Plusquin. Die komt daar nog achteraan. Gaan we nu over tot beraadslaging van het 2e Gewijzigd G-22-021 Statenvoorstel inzake Brightlands - visie en rol provincie Limburg, brief GS van 16-6-2022. Ik geef als eerste het woord aan mevrouw Palmen namens de fractie Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. De Brightlands Campussen. Ik heb de commissie op afstand digitaal gevolgd en ik proefde daar heel veel positiviteit. En die positiviteit heb ik ook wel, maar toch ook wel een kritische noot, want het voelt voor mij een beetje ook als het Maaslijndilemma. We weten dat het nodig is. Dat er goede dingen uit voortkomen en dat er al veel in is geïnvesteerd, maar waar ligt dat punt dat je denkt: zo is het goed geweest. Ik zei al dat er op de campussen goed werk wordt verricht en dat ze belangrijk zijn voor Limburg als kennisinstituut en voor research en development. Dat is evident. En dat de triple helix daarin werkt is ook wel gebleken en net zo evident. Een bescheiden vorm van steun door de Provincie, daar kan ik dan ook in meegaan. Daar zit het probleem niet. Bij mij rest vooral wel de vraag: doen we nog wel de goede dingen en hoeveel mag dat dan kosten? Scenario 3 zet in op actieve groei met een groei van 3.625 arbeidsplaatsen. Dat baart mij zorgen, want we weten allemaal dat die arbeidskrachten er niet zijn. Het verbaast mij ook oprecht na alle discussies die er spelen rondom economie en arbeidskrachten dat het woordje groei nog steeds zo tussen de oren zit. Wat is er mis met consolideren? Gewoon respecteren wat er is en het daarmee doen. Persoonlijk zet ik liever in op realistische bescheiden campussen die hun focus leggen op het vooruithelpen van de bestaande economie met al haar problemen. Dat lijkt mij beter dan steeds grotere campussen met veel bedrijvigheid waar noch de ruimte, noch de mensen voor beschikbaar zijn. Anders gezegd, zou scenario 2 niet beter zijn, ook gezien de krappe financiële positie richting de volgende periode en het aantasten van de immunisatiereserve? Hoe ziet de Gedeputeerde deze denkwijze? Dan Venlo.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Dank u wel voorzitter. Als ik het verhaal of betoog van mevrouw Palmen goed interpreteer, klopt het dan dat u zegt van die arbeidsmarkt is zo krap daar laten we het bij. En daarmee de activiteiten die Brightlands op verschillende vlakken, op maatschappelijk vlak, op duurzaamheidsvlak, dat dat het dan blijft en dat het dat dan is? Moet ik het zo interpreteren?

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel voorzitter. Ja, wat ik bedoel is gewoon wat kritischer kijken van wat ik zeg, doen we daar nog wel de goede dingen, want niet alles kan en moet. En ik heb natuurlijk niks tegen economische groei, al helemaal niet als die kwalitatief is, maar we hebben het hier al heel vaak over gehad. We hebben de ruimte, de mensen, de financiële middelen, dat begint steeds nijpender te worden. Dus mijn gedachte is dan van ja waarom dan nog die groei? Ik hoor graag wat de Gedeputeerde daarover wil zeggen zo meteen, want misschien zie ik het dan allemaal wel zo verkeerd. Ik vind het natuurlijk prima, hartstikke mooi als mensen aan het werk kunnen, maar in het overzicht stond dat scenario 3 aangeeft dat er een groei komt van 3.625 arbeidskrachten, maar die hebben we volgens mij helemaal niet. Er is overall krapte. Dat is een beetje wat ik bedoel te zeggen. Kritischer kijken naar wat er per se moet, want ik ben er uiteraard wel groot voorstander van wat daar gebeurt aan ontwikkelingen, zeker op het gebied van duurzaamheid. Ik weet niet of dat de vraag een beetje beantwoordt?

De heer Van der Valk (SP): Ja u geeft zeker antwoord. Ik wacht even de reactie van de Gedeputeerde af.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dan Venlo. Het is goed dat er voor de Greenport Venlo Campus een apart voorstel komt, maar desalniettemin ligt er nu wel een vraag om liquiditeitsproblemen te voorkomen en daarmee voel ik mij opnieuw ook weer met de rug tegen de

muur gezet. De start van de Floriade en het moeizaam op gang komen van het ontwikkelterrein ligt nog redelijk vers in mijn geheugen. Nu weer gedoe met een disfunctioneel gebouw en dat gaat weer ten koste van andere zaken. Lijkt mij geen goed huishoudboekje. Dat de Provincie aandeelhouder is, dat is een gegeven, maar ik zou met heel mijn hart wensen dat het niet zo was. Voorzitter, anders gezegd, ik ben er nog niet uit en daarmee rond ik af. Ik zie het belang van de campussen. Die moeten we ook voortzetten, maar wederom miljoenen voor een groeiend project vind ik enorm lastig en ik hoor dus graag wederom nogmaals van de Gedeputeerde een realistische kijk op zaken en hoe hij dat ziet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Palmen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van der Valk namens de SP-fractie.

De heer Van der Valk (SP): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, in de commissie FEB heeft de SP al aangegeven de Brightlands Campussen een warm hart toe te dragen. De triple helix-formule werkt. We hebben bij de werkbezoeken aan de vier campussen kunnen zien dat er hard wordt gewerkt aan innovaties om de huidige en toekomstige, maatschappelijke vraagstukken op het gebied van duurzaamheid, gezondheid en zeker sociale achterstanden mede te helpen oplossen en daarvoor innovaties aan te dragen. De samenwerking met de kennisinstituten, onderwijs en het bedrijfsleven is in vele aspecten nuttig gebleken. En ja, het opzetten en doorontwikkelen van dit soort constructen kost tijd en geld, maar successen en resultaten zijn aanwijsbaar. Jammer is dan ook dat daar een onheilstijding inzake de vastgoedsituatie bij de Venlose Brightlands aan vast zat. We vonden het dan ook verstandig dat dit element, het beruchte hoofdstuk 3 en de aanhangende paragrafen, eruit is gehaald. Dat maakt het voorliggende voorstel een stuk minder vervelend om te mogen lezen en te beoordelen. We kijken dan wel uit naar een voorstel hoe de zorgelijke situatie rondom het vastgoed in Venlo aangepakt zal worden. Voorzitter, ik gebruikte de geheel overigens genderneutrale term, grote broers en kleine zusjes als het gaat om de Brightlands-familie. En om in deze metafoor te blijven, als het kleine zusje de mazelen heeft, doet de grote broer even de afwas zodat moeders even met de kleine naar de huisarts kan. We zien de Brightlands Campussen dan ook als een organisch geheel dat zich uiteindelijk zeker kan en moet doorontwikkelen. Dan rijst automatisch de vraag op hoe en wanneer is deze ontwikkeling dan klaar? En welke rol heeft de Provincie daarbij? Voor de SP is het evident dat de ontwikkeling van de Brightlands Campussen voorlopig nog niet klaar is en dat de faciliterende rol van de Provincie daarbij een vanzelfsprekendheid is. Enerzijds omdat de Brightlands, zowel de al wat verder doorontwikkelde Health Campus en Chemelot Campus, als de nog in een pril stadium verkerende Smart Service Campus in Heerlen en de Greenport Campus in Venlo nog lang niet klaar zijn. Kortgezegd, we zijn er nog lang niet. Ook vanuit de inhoudelijkheid achten wij een ondersteunende rol van de overheid, in casu de Provincie wenselijk omdat het verstandig is om nog enige grip te houden op de innovatieagenda en de prioritering daarvan. Loslaten van deze faciliterende en mede-sturende rol herbergt het risico dat de Brightlands verworden tot, weliswaar een hoogwaardige, set bedrijfsverzamelgebouwen en -terreinen. Over de mate van invloed, betrokkenheid en welke keuze en welke financiële rol de Provincie speelt, gaat spelen, kun je discussiëren, maar voor 2023 en 2024 is nu wel een kapitaalinjectie nodig. En uit welk potje, via welk intern construct het uiteindelijk nodig is, is voor de SP minder interessant. Onder de streep blijft het gewoon nodig. Dan voorzitter, slechts een inhoudelijke vraag. Waar we het al vaker over hebben gehad, maar waar wij, naast wat marginale voorbeelden, nog niet echt een vinger achter hebben. En dat is het volgende. Hoe staat het met de doorsijpeling van het succes van de onderwijstak waarbij naast academisch- en hbo-niveau ook het lbo, het mbo en in het kielzog de SROI meeliften? En is daar dan ook een intensiveringsslag mogelijk. We denken daarbij bijvoorbeeld aan aansluiting aan de mbo Limburg Vakmanschapsagenda. Ik sluit af voorzitter. De SP vindt dat de Provincie de Brightlandsdoorontwikkeling moet blijven steunen, maar we kijken wel reikhalzend uit naar de uitwerking van een oplossing van de vastgoedproblematiek. Met name in Venlo en misschien zelfs

ook een beetje in Heerlen. Zowel de kortetermijnproblemen, het lekkende dak, als een structurele oplossing. De portefeuillehouder zal ons, nee moet ons meenemen in de route daarnaartoe. Tot zover mijn eerste termijn voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van der Valk. Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Wageningen namens D66.

De heer Van Wageningen (D66): Dank u wel. D66 wil graag verstandig omgaan met de provinciale middelen. En D66 wil positieve ontwikkelingen in Limburg mee mogelijk maken, waaronder nieuwe hoogwaardige, economische activiteiten en werkgelegenheid waar de mensen beter van worden. Vanuit dat uitgangspunt heeft D66 Limburg altijd van harte de campusontwikkeling ondersteund en nu is wel het juiste moment om te evalueren en besluiten te nemen over het vervolg. En we zien in het voorliggende voorstel dat de Chemelot Campus en de Maastricht Health Campus een aanzienlijke maatschappelijke meerwaarde hebben en financieel bijna op eigen benen kunnen staan. Ze hebben ook een eigen verdienmodel gevonden. Voor de Chemelot Campus is dat de maatschappelijke exploitatie van vastgoed en voor de Health Campus zijn dat inkomsten uit start-ups en uit intellectual property. Hoewel het niet strikt noodzakelijk is, is D66 er wel voor dat de Provincie bij deze campussen betrokken blijft. We trekken graag opnieuw lessen uit de Brainport Campus in Eindhoven, maar in dit geval dus wel hoe het niet moet. Dus als de overheid zich terugtrekt, gaan alle voordelen van de triple helix teloor en in Limburg kunnen we dit beter. D66 steunt dan ook de voorliggende voorstellen over deze campussen. We steunen ook de voorstellen over de Smart Services Campus in Heerlen. Deze campus heeft in zijn korte bestaan al een aanzienlijke maatschappelijke meerwaarde bereikt en daar erkenning voor gekregen. De campus heeft echter nog geen vaste financiële grond onder de voeten en D66 gunt dat deze campus wel. We gunnen met name de campus huisvesting die ze rendabel kan doorverhuren zodat het zowel voor de campus zelf als voor de start-ups en onderwijsinstellingen financieel aantrekkelijk is. Als de Provincie daar een rol in kan spelen dan zou D66 die van harte steunen en we zien er ook wel mogelijkheden voor. En misschien kan zelfs die € 4 miljoen die we nu voor groot onderhoud van de huidige huisvesting hebben gereserveerd nog een rol spelen bij het vinden van die oplossing. We moeten natuurlijk ook wel goed de lessen uit Venlo trekken. Daar kom ik zo meteen op, Venlo. Maar Venlo leert ons ook wat en dat is dat we niet als een vastgoedeigenaar van een probleem af moeten helpen ten koste van de campus. Wat de Greenport Campus betreft, D66 gunt de in ondernemerschap sterke regio Noord-Limburg aanvulling met een academisch milieu. Dat is al lange tijd zo. En de kansen daarop zijn en blijven wel aanwezig en D66 blijft de Greenport Campus dus wel positief bezien, maar dan moeten we er wel van overtuigd zijn dat dat inderdaad gaat werken. We zijn dat nu niet. Niet alleen dat het vastgoed misschien niet goed beheerd wordt, maar ook of die campus echt wel die meerwaarde gaat leveren die we ervan verwachten. Daarom is het goed dat we nu nog geen onomkeerbare besluiten over de toekomst van de Greenport Campus nemen en kunt u bevestigen dat er ruim € 6 miljoen provinciaal geld voor nodig is om zo meteen niet voor een voldongen feit te staan. Ik realiseer me dat dit een beetje een rotvraag is, want zelfs als het antwoord ja is, dan ziet het er niet zo heel goed uit natuurlijk: € 6 miljoen besteden om niet vooruit te komen. Ik ga er nu verder op in wat het voor D66 aantrekkelijk zou kunnen maken om wel door te investeren in de Greenport Campus. Dat zou zijn een goede visie waar in de maatschappij behoefte aan is en waar op Greenport in kan worden voorzien. Dus die visie ontbreekt nu eigenlijk wel. Het lijkt eerder in de visies dat de campus zelf het doel is. D66 ziet graag een realistisch plan over wat de campus gaat bijdragen aan de uitdagingen waar we voor staan. We zouden er ook van overtuigd raken als er heel sterke twee strengen in de triple helix zijn, onderwijs en bedrijfsleven, dan moet de overheid natuurlijk ook wel die goede derde streng zijn. Maar daar hebben we nog wel vraagtekens bij, want hoe belangrijk is die campus nu eigenlijk voor het bedrijfsleven en waar blijkt dat uit? Daar valt wel wat werk te doen. DSM wordt bijvoorbeeld in de stukken weer genoemd, maar die is inmiddels gefuseerd met Firmenich. En in de diffuse persberichten staat wel dat

ze in Delft onderzoek zullen blijven doen, maar de Limburgse campussen worden niet genoemd. Er is ook sprake van BASF maar dat moet dan wel wat geconcretiseerd worden wat nu echt hun bijdrage is en wat hun belang daarin is. We zouden ook overtuigd raken van een duidelijk pad naar een campus die niet blijvend afhankelijk is van de financiering door de overheid. Wat dat betreft zijn de berichten over Villa Flora natuurlijk niet goed. We zouden willen dat het vastgoed een verdienmodel voor Greenport wordt en niet dat een gebouw een blok aan het been wordt, blijft. Ik zal maar eventjes gewoon als voorzet geven, kijk de terugvaloptie is dat die Vastgoed BV failliet gaat. Dat is geen taboe voor D66. Dat betekent dat we een boedel hebben waar we dan zeg maar weer een claim op hebben als overheid. Het is hartstikke lelijk, maar niet een absoluut taboe. Dus als dat beter is, des te beter.

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

De heer Van Wageningen (D66): Ja. Er moet echt perspectief zijn op dat academisch milieu. Dat zou het ook voor D66 aantrekkelijk maken. Er zijn nu nog veel studenten die ergens anders wonen en die een deel van het onderwijs wel in Venlo volgen, komen ze goed in onze statistiekjes terecht, maar dat is niet echt een bijdrage aan het academisch milieu. En ik noem nog twee contra-indicatoren. Als zonder concreet plan geschermd wordt met potentiële tiny houses dan is voor dat ons een contra-indicator voor de levensvatbaarheid van de campus, want dat kan iedereen. Iedereen kan die rendabel maken met tiny houses. Een andere contra-indicator. Als er voor een campus die inzet op agrarische ontwikkeling geen concreet plan is voor samenwerking met de Wageningen Universiteit en Research Centre, dan is dat een contra-indicator voor de levensvatbaarheid van die campus. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Wageningen. Dan geef ik nu het woord aan de heer Loomans namens de Partij voor de Dieren.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Voorzitter, de wereld om ons heen verandert snel. We hebben niet alleen te maken met de gevolgen van de oorlog in Oekraïne, maar ook met een mogelijke terugkeer van corona, met eens stikstofcrisis, een biodiversiteitscrisis, een klimaatcrisis, een energiecrisis, een woningbouwcrisis, een vluchtelingencrisis, een personeelscrisis. Zo kan ik nog wel even doorgaan. We zitten al midden in een perfect storm, niet wetende wat nog gaat komen. Als volksvertegenwoordigers willen we natuurlijk keuzes maken die de Limburgers zo goed mogelijk door dit crisismijnenveld loodsen, maar daarvoor hebben we middelen nodig. Vooral geld. En zoals mijn collega-Statenleden ongetwijfeld weten, het beschikbare geld gaat schaars worden. Onlangs zijn wij geïnformeerd dat de provinciale inkomsten in de komende jaren flink dalen en dat er inmiddels al een fors deel van het overblijvende geld is besteed. Of we het nu willen of niet, we zullen in de komende jaren scherpe keuzes moeten maken met ongetwijfeld pijnlijke gevolgen. Niet alles kan. Vandaag moeten wij op basis van een Statenvoorstel een besluit nemen over de toekomst van de vier Limburgse Brightlands Campussen. We constateren dat ons verzoek in de commissie om per campus een apart Statenvoorstel te maken niet is opgevolgd. Jammer, want de onderlinge verschillen zijn groot. Zo lezen wij dat het goed gaat met de Brightlands Maastricht Health Campus en de Brightlands Chemelot Campus. Wij denken dat dit is omdat zij gestart zijn vanuit een aanwezig ecosysteem en kennisinfrastructuur, namelijk respectievelijk de Universiteit van Maastricht en Chemelot. Het heeft moeite en veel geld gekost, maar uiteindelijk levert dit indrukwekkende resultaten en zijn deze campussen al hard op weg om zelfstandig verder te kunnen. Ongetwijfeld een verrijking voor Limburg. Maar deze mooie resultaten kunnen niet worden doorgetrokken naar de zorgenkindjes Brightlands Campus Greenport Venlo en Brightlands Smart Services Campus Heerlen. Zorgenkindjes, zowel financieel als conceptueel. Brightlands Heerlen en Venlo zijn respectievelijk in 2015 en 2017 ontstaan vanuit een overgebleven gebouw waar een nieuwe bestemming voor werd gezocht. Hier zonder aanwezig ecosysteem van ondersteunende kennis en infrastructuur in gebouwen die ongeschikt of

oud zijn en dus veel onderhoud vragen. We zien dan ook dat deze campussen moeilijk van de grond komen en in de komende jaren, zonder garantie dat ze ooit op eigen benen zullen kunnen staan, nog forse investeringen gaan vragen van tientallen miljoenen euro's. De Partij voor de Dieren maakt zich dan ook grote zorgen over de plotseling noodzakelijke kapitaalinjectie van € 3,8 miljoen die nodig is om de exploitatietekorten van de campus Venlo te dekken. Is het echt eenmalig of krijgt de Provincie volgend jaar weer een rekening om die exploitatietekorten te dekken. Misschien kan de Gedeputeerde verklaren waar deze tekorten ineens vandaan zijn gekomen. Ook voor Brightlands Heerlen blijkt een aantal extra structurele subsidies noodzakelijk waaronder een van € 300.000 waarmee moeilijk vervangbare medewerkers gebonden kunnen worden. Dat je mensen betere arbeidsvoorwaarden kunt bieden als je subsidie structureel is lijkt me evident, maar om hoeveel mensen gaat het hier? En waarom zijn deze zo moeilijk te vervangen? Kan de Gedeputeerde dit toelichten? Het Statenvoorstel spreekt ook over overkoepelende kosten ter bevordering van het merk centrale aansturing en kansen tussen Brightlands campussen. Een investering geraamd op € 1,57 miljoen per jaar. Maar het verbaast ons dat geen van de onderliggende plannen is uitgewerkt. Is het niet verstandiger deze plannen eerst beter uit te werken en daar misschien later dit jaar een besluit over te nemen. Voorzitter om af te ronden, het Statenvoorstel leest alsof de Provincie zich voor de zoveelste keer in een bedrijfsmatig avontuur gestort heeft. Waarschijnlijk met de beste bedoelingen, maar zonder zich te realiseren hoeveel moeite en geld het gaat kosten om vier gezonde Brightlands Campussen te realiseren. Bij tegenvallers worden de gaten gevuld met belastinggeld zonder politiek te wegen of je hiermee wel verder moet gaan en welke alternatieven er zijn. En met alternatieven bedoelen we ook of er geen belangrijker doelen zijn om dit geld aan te besteden in deze perfect storm. De Partij voor de Dieren komt na het wegen van dit Statenvoorstel tot de conclusie dat de Brightlands Venlo en Heerlen in de categorie 'nice to have' vallen. Dat het financieren van deze noodlijdende campussen niet tot de provinciale kerntaken behoort en het onder de huidige financiële vooruitzichten niet verstandig is. We roepen de Gedeputeerde daarom op een exitscenario uit te werken voor deze campussen en het scenario voor Venlo op te nemen in het voorstel over Venlo dat wij later dit jaar nog gaan krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Loomans. Dan geef ik nu het woord aan de heer Smeets namens SVL.

De heer Smeets (SVL): Dank u wel voorzitter. Ja, we hebben Greenport Venlo eruit geknipt, maar we hebben het er eigenlijk continu over dus zo zie je maar. Maar op dit onderwerp gaan we nog zeker in het najaar wat vaker terugkomen. Voorzitter, tijdens de commissievergadering is er al veel gezegd over de Brightlandsvisie, in positieve zin maar er zijn ook kritische noten gekraakt. En veel van die kritische kanttekeningen richten zich inderdaad op Greenport Venlo. Zeer terecht heeft de Gedeputeerde Venlo vandaag losgekoppeld van het Statenvoorstel, maar ook weer niet helemaal. Er wordt ons vandaag gevraagd om in te stemmen met € 6,5 miljoen voor een noodzakelijke bijdrage aan het groot onderhoud in Venlo, hetgeen ten laste dient te gaan van de immunisatiereserve. Goed, laten we dit even parkeren en wat generieker inzoomen op de Brightlandsvisie. In de commissievergadering heb ik een toezegging van de heer Satijn gekregen voor de opbouw van een loketfunctie die campusoverschrijdend te werk zou moeten gaan. Dit loket dient onafhankelijk te opereren van de vier campussen en heeft tot doel om ondernemers, maar ook werkzoekenden, studenten en kennisinstellingen op adequate wijze door te verwijzen naar de voor hen meest geschikte bruiloftspartners. Een soort Gouden Gids. Dit ontbreekt er wat SVL betreft momenteel aan waardoor het risico kan ontstaan op suboptimalisatie omdat iedere campus voor zich natuurlijk graag partijen aan zich wil binden. Dit vanwege het feit dat iedere campus haar eigen broek dient op te houden. Je ziet bijvoorbeeld dat biomedische oplossingen zowel in Maastricht als op Chemelot gevonden kunnen worden. Geïnteresseerden in Brightlandsproducten en -processen dienen zo goed mogelijk te worden begeleid zodat zij, en ook de Limburgse kennis economie en dus Limburg als geheel, daarvan

optimaal kan profiteren. SVL is graag bereid om hierover in gesprek te gaan en we willen graag ons steentje bijdragen in welke vorm dan ook tot de totstandkoming van dit loket. En als wij die voorsprongspositie ten opzichte van andere regio's willen uitbouwen, raakt het ook de branding. Het merk Brightlands mag sterker in de markt worden gezet. Hierover spraken we ook al tijdens de commissievergadering. Voor te veel mensen is Brightlands een nog te abstract begrip op dit moment. Weleens van gehoord, maar wat gebeurt er nu eigenlijk allemaal. Waar we naar toe willen als stip aan de horizon is dat Brightlands de Apple van innovatie en de kenniseconomie wordt. Toonaangevend en van internationale allure zodat ondernemers, entrepreneurs, start-ups et cetera als vanzelfsprekend bij Brightlands uitkomen als the place to be voor hun proeftuinen, pilotplans, uitwerking van innovatieve ideeën en noem maar op. Daar is wat SVL betreft nog een wereld te winnen en in de visie tot 2030 mag een brede aandacht voor de branding van Brightlands dan ook niet ontbreken. Terug naar Greenport Venlo. In de tweede helft van dit jaar zullen wij kritisch moeten kijken naar de campus aldaar. Met name het vastgoed, maar ook de realisaties van de voorbije jaren, de gewijzigde koers en de businesscase baren ons zorgen. Het commitment van het bedrijfsleven lijkt te ontbreken. Allemaal signalen die roepen om stevig onderzoek naar de levensvatbaarheid van Greenport Venlo. En dat zal er wat SVL betreft komen. Echter nu ligt de vraag voor van € 6,5 miljoen. En de Provincie Limburg heeft mede het probleem van het vastgoed in Venlo gecreëerd. Om er even een mooie oneliner uit te gooien: als betrouwbare overheid, een term waarmee politici graag schermen als dat uitkomt, kunnen wij dan ook niet anders dan de beurzen trekken. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Smeets. Dan geef ik nu het woord aan de heer Ernst namens de fractie van de PVV.

De heer Ernst (PVV): Dank u wel voorzitter. Ja, Greenport Venlo. Je gaat je afvragen of je door moet gaan met innovatie op het gebied van voedselproductie als je hedenmorgen de discussie hoort waarbij het er nog wel eens op uit zou komen dat wij eerdaags in Nederland helemaal geen eigen voedselproductie meer hebben, maar dat terzijde. Ten aanzien van hetgeen aangegeven is in dit voorstel zijn dat voor een groot deel waarvan wij ons in eerdere fasen min of meer toe verplicht hebben door ons positief uit te spreken in de campusontwikkelingen. Waar bij ons voornamelijk het probleem ligt, is de wijze waarop een en ander gefinancierd wordt. De tekorten aan de vastgoedkant waren vorig jaar al bekend. Waarom is het bijramen daarvan niet opgenomen in een begroting? Waarom wordt er heel makkelijk de stap gezet naar de immunisatiereserve? Als je verder naar het voorstel kijkt, dan kun je natuurlijk prachtig zien zoals het er in eerste instantie uitzag en dat er flink gestreept is in bedragen. En zo zie je in een aantal overzichten ook nog staan: volgt. Dat betekent dat er nog het een en ander aan vragen in de pijplijn zit. Er wordt nu € 1,7 miljoen gevraagd voor reparatie en onderhoud. De vraag is hoelang houdt de reparatie. Hoelang gaat die € 1,7 miljoen mee? En wanneer komt de volgende rekening? En hoe hoog is die rekening dan? Op basis van de geluiden zou je zeggen dat de rekening in de buurt van de € 15 miljoen zou liggen. Dan zit er misschien nog wat ontwikkeling in en wat prijsstijgingen. En dan ga je straks voor een gebouw dat, als ik het goed heb, in de tijd dat het gebouwd is € 19 miljoen gekost heeft. Het aandeel van de gemeente meegerekend, kom je boven de € 20 miljoen uit in reparaties. Dat lijkt mij niet zo'n goede zaak. Ik zou zeggen van dan schrijf je dat gebouw dus af en gaat het tegen de grond. Gezien de huidige grondstofprijzen zal het misschien zelfs nog iets opleveren. Nogmaals, met de meeste bedragen hebben wij weinig problemen voorzien eerder gemeld, alleen de wijze waarom het gefinancierd wordt is voor ons op geen enkele manier acceptabel. Geen € 10 miljoen of bijna € 11 miljoen uit de immunisatiereserve. Dat gaat wat de PVV betreft niet gebeuren. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Ernst. Dan geef ik nu het woord aan de heer Lodewijks namens de VVD-fractie.

De heer Lodewijks (VVD): Dank u wel mijnheer de voorzitter. Via een motie en een brief heeft PS gevraagd om de campussen meer integraal te beschouwen in de zin van prestaties en economische en maatschappelijke betekenis voor Limburg. Daardoor is er, mede op basis van de Buck-studie, een goede en overzichtelijke basisrapportage verschenen. In combinatie met de discussie in FEB heeft dat geresulteerd in het onderhavige Statenvoorstel. In mijn reactie wil ik kort blijven stilstaan bij vijf onderwerpjes. De campussen in het algemeen, de rol van de Provincie, enkele korte opmerkingen per campus, Brightlands-overstijgende zaken en tot slot de financiën. De basisrapportage laat zien dat er een zichtbare bijdrage is geweest aan de provinciale beleidsdoelen wat betreft een bijdrage aan bedrijfsdynamiek, kennisinfrastructuur, een werkend economisch systeem, aansluiting op onderzoek en onderwijs en er zijn voorbeelden genoemd van bijdrage aan ontwikkeling van belangrijke transitieën in Limburg. Meer kwantitatief gezien, zien we dat in de afgelopen jaren het aantal bedrijven met 150% is toegenomen. Het aantal start-ups gegroeid is met 170% en het aantal scale-ups met 120% is toegenomen. Dat zijn mooie resultaten, maar er is nog wel werk aan de winkel om tot een werkend verdienmodel te komen. Het gegeven dat verschillende campussen zich in verschillende stadia bevinden is op zichzelf geen belemmering om het integraal te beschouwen. Wel moeten we blijven sturen op maatwerk per campus. Wij zijn het dan ook eens dat de toekomstige ontwikkeling van de Brightlands Campussen, de rol van de overheid zowel nationaal, provinciaal als gemeentelijk, van belang is. Langjarig commitment van de overheid voor de Brightlands is van belang, maar aan de andere kant, zoals ik al zei, moet er een concreet perspectief zijn op het op eigen benen kunnen staan van de onderscheidende campussen waarbij de rol van de Provincie op een aantal gebieden voorwaardenscheppend kan blijven. In algemene zin is onze fractie voorstander van het renderend blijven investeren in zowel vastgoed als in revolverendheid via fondsen. Om die rendementen vervolgens te gebruiken voor het verder ontwikkelen van business development, kennis en valorisatie. Subsidies mogen er wel zijn, maar bij voorkeur voor als kansrijk aangemerkte innovatieve kennisprojecten onder de voorwaarde van cofinanciering en beschikbare budgettaire ruimte. In de commissie FEB vroegen we om wat meer comfort te bieden bij de verwachte resultaten van de nieuwe focus van de Venlo campus. We zijn dan ook tevreden met het feit dat GS deze wens van de commissie heeft gehonoreerd om in dit najaar een verdiepende sessie te organiseren met de stakeholders rondom de Venlo campus en daarmee te komen tot een stabiele vastgoedsituatie met een sluitende begroting en daartoe ook de stakeholders wil uitnodigen. Enkele korte opmerkingen per campus. Wat betreft de Chemelot Campus, het voorstel om renderend te blijven investeren, het vastgoed nog niet af te stoten en de rendementen te herinvesteren in campusontwikkeling en kennisopbouw is onzes inziens een goede optie.

Het voortzetten van CHILL is prima, zeker als het erom gaat om de lessons learned uit deze samenwerking ook te implementeren in andere Brightlands Campussen. De Maastricht Health Campus. Deze campus heeft laten zien dat succesvol wordt gewerkt aan kennisontwikkeling en valorisatie. Ondersteuning van deze ontwikkeling is van belang. De Greenport Venlo en de Smart Services Campus zijn, zoals gezegd, jonge campussen. Hierbij valt op dat de afgelopen tijd wel een wisseling van focus en heroriëntatie nodig is geweest of op het moment plaatsvindt. Bij de Smart Services Campus lijkt die focus op valorisatie van kennis, datascience, brede welvaart en artificial intelligence goed te werken. Wel rest nog de vraag hoe GS de risico's inschat voor de Provincie ten aanzien van de vastgoedontwikkeling op deze Smart Services Campus en hoe u aankijkt tegen het verwerven van het vastgoed of het blijven huren. Daarnaast zijn wij zeer geïnteresseerd of er een andere locatie interessant kan zijn voor start-ups, die in een heel andere fase van financiering zitten en andere huren moeten betalen. Het blijkt immers dat via de opbrengsten van het vastgoed andere onderdelen van de campus kunnen worden gefinancierd. Mag ik hem even afronden?

De voorzitter: Gaat u nog even verder, maar probeert u wel naar een afronding te komen.

De heer Lodewijks (VVD): Ja, ik heb nog twee kleine onderwerpen. Wat betreft de Brightlands-overstijgende initiatieven, dat vind ik erg belangrijk want dit zou wel eens een spoor kunnen zijn dat op lange termijn van belang wordt. Dus na de komende periode en de campussen op eigen benen zouden kunnen staan, lijken deze activiteiten interessant. Dus het bijdragen aan het starten van startersprogramma's, het delen van best practices. In de commissie hebben we ook gewezen op de meerwaarde van een Brightlands office, waarbij ook arbeidsmarkt- en scholingsissues kunnen worden opgepakt. Tot slot de financiën. Het is duidelijk dat we iets moeten gaan doen aan de liquiditeitspositie van de Brightlands Campus Greenport Venlo. Het voorstel vraagt om € 10,5 miljoen en doet hierbij een beroep op de immunisatiereserve. € 6,5 voor de Venlo campus voor liquiditeitsproblemen en noodzakelijk kortetermijnonderhoudswerkzaamheden. En € 4 miljoen voor onderhoudswerkzaamheden voor de Smart Services Campus. Met betrekking tot de laatste heb ik de vraag waarom er een beroep wordt gedaan op de immunisatiereserve en het niet loopt via de meerjarige exploitatie. Dat het uit de immunisatiereserve gehaald moet worden ten opzichte van de andere drie is onzes inziens het meest praktische alternatief. We zijn daar niet altijd even blij mee, maar in dit geval is het een praktische oplossing voor een concreet probleem. Dank u wel. En dank u wel voor die extra minuut.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Lodewijks. Geef ik nu het woord aan de heer Kuntzelaers namens de Partij van de Arbeid.

De heer Kuntzelaers (PvdA): Dank u wel voorzitter. Het einde van de dag nadert en de scherpste ook een beetje. Is dalende in ieder geval. De toekomst van de Brightlands Campussen en daarmee ook eigenlijk de toekomst van het regionale economische beleid dat een kerntaak is van onze Provincie, want al jaren zijn de Brightlands Campussen natuurlijk het instrument dat wij inzetten om die regionale economische ontwikkeling aan te jagen. Het is dan ook de kern zoals wij die in ieder geval de afgelopen tien jaar als Provinciale Staten hebben uitgezet. Dat verdient in ieder geval voor de periode tot 2030 een mooi vervolg en dat gaan wij in ieder geval met zijn allen hopelijk vandaag dan ook vaststellen. Dat we aan de ene kant de doelen voor die vier campussen blijven najagen en ook aanjagen is uitstekend, maar er doemt wel telkens een interessant vraagstuk op op het moment dat er grote bedragen voor vastgoeddilemma's op tafel komen te liggen. En de vraag is dan ook eigenlijk, zijn dat dilemma's van de campussen of zijn dat losstaande problemen die eigenlijk niet direct aan de doelen te relateren zijn, maar waar we wel in ieder geval mee in de maag zitten dan wel oplossingen voor moeten creëren. Voor de Partij van de Arbeid is het logisch dat we vandaag natuurlijk instemmen met de noodzakelijke miljoenen en we begrijpen ook heel goed de roep die het eerst werd uitgesproken door de heer Lodewijks in de commissie om het vraagstuk van de Greenport nog separaat te behandelen, maar in ieder geval het acute probleem hier vandaag wel met elkaar op te lossen omdat we nu eenmaal deze verantwoordelijkheid op ons hebben genomen. En of dat een verstandige keuze was, dat zal nog moeten blijken, maar het vastgoeddilemma zit bij ons op dit moment en daar dienen we iets mee te doen. Bij het financiële vraagstuk sluit de Partij van de Arbeid zich aan bij wat de VVD zojuist uitsprak. We hebben wel opties gezien die de Gedeputeerde heeft voorgelegd, maar op dit moment is het misschien gewoon logisch om de immunisatiereserve dan maar aan te spreken. En dan kunnen we over alle andere opties met het vervolgdebat over de Greenport nog uitgebreid gaan soebatten, want ook daar zal dekking bij moeten komen. Tot zover voorzitter en we hopen op een snel resultaat.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Kuntzelaers. Dan geef ik nu het woord aan de heer Franssen namens LOKAAL-LIMBURG.

De heer Franssen (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel voorzitter. Voor wat betreft instemmen met de visie en inzet tot 2030 heeft de fractie LOKAAL-LIMBURG al in de commissie FEB aangegeven dat

we de visie voor de betreffende campussen onderschrijven en de belangen onderkennen, maar hierbij is Brightlands Campus Greenport Venlo echter geschrapt en de financiële paragraaf is ook gewijzigd. Dus spreken we in beginsel over de drie campussen inclusief financiën en over de financiële noodfinanciering van Campus Venlo. De status van de drie campussen is goed omschreven. In welk stadium ze verkeren, welke knelpunten en kansen er zijn, risicofactoren, noem maar op. Maar ook wordt de vraag gesteld hoe financieren we? Wat als we de geldkraan dichtdraaien? En deze vraag is in het bijzonder gericht op de Venlose campus. De jongste van de vier. Greenport Campus is in 2017 gestart onder minder goede omstandigheden dan Chemelot. Chemelot-Sittard is al een heel eind op stoom, maar niet met een geheel volwassen ecosysteem, maar dat is min of meer in zicht. In de Chemelot Campus is heel veel geld gestoken. Dat betekent minder publiek geld naar de campus en dat geldt ook voor Maastricht Health Campus. We krijgen een infosessie na het zomerreces die speciaal toegespitst zal zijn op de Campus Greenport Venlo en de rol van de Campus BV en de Vastgoed BV. In de afgelopen commissievergadering zijn er nogal wat vragen gesteld over de Venlose campus en de beantwoording daarvan is in verband met de in de commissie voorgestelde knip vooruitgeschoven, maar de acute kapitaalbehoefte heeft wel te maken met de gang van zaken met Villa Flora. Het triggert LOKAAL-LIMBURG hoe de problematiek zo kon ontstaan. Hoe had destijds gedacht kunnen worden een expositiegebouw om te katten naar de huidige vorm? Hoe kunnen we in de toekomst beter aan de bal blijven als 76% aandeelhouder, wat maakt dat na de reparatie het gebouw goed gaat functioneren in de huidige vorm. Er wat nemen we mee als leerproces in de andere gebouwen die er al zijn of ooit nog komen? Ook als het gaat om het verhalen van kosten. LOKAAL-LIMBURG wil daar na het zomerreces graag overtuigende en onderbouwde informatie over krijgen. De kapitaalvernietiging, de reeds ingezette doorontwikkeling van de campus in de richting van één campus met een ecosysteem, het aangetrokken onderwijs in samenhang met andere campussen, uit niets blijkt dat de campus van amper vijf jaar zich niet behoorlijk ontwikkeld heeft. Er is een vastgoedprobleem, geen campusprobleem. Al deze zaken maken dat LOKAAL-LIMBURG in ieder geval wel akkoord gaat met het voorgestelde bedrag van € 6,5 miljoen. Het onbruikbaar laten worden van de Villa Flora zonder alternatief leidt tot onzekerheid en verlies van het huurdersbestand waar binnen deze campus zo hard aan gewerkt is. Dat betekent een zware domper voor de kritische massa binnen het triple helix-construct. De voorgestelde inzet van vrij jaarrekeningresultaat en begrotingsresultaat 2020 heeft uiteindelijk hetzelfde effect als de immunisatiereserve aanspreken. Herzien of herprioriteren van beleidsintensiveringsmiddelen leidt tot vastlopen van beleidsvoering. Dus we worden gebeten door de hond of door de kat. Is werkelijk alles uit de kast gehaald om de immunisatiereserve te ontzien, is onze vraag aan het College. Dan hebben we nog de inzet resultaten uit het Ontwikkelingsbedrijf die niet zuiver is en ook prematuur omdat de grondexploitatie nog loopt. Voorzitter, het Ontwikkelingsbedrijf leegzuigen kan nooit de primaire doelstelling zijn, maar welke risico's lopen we als we putten uit eventueel terug te vorderen aandelenkapitaal? En als laatste, voorzitter, dus het is na het zomerreces voor ons erg belangrijk om de vervolginvestering samen met de nu geschrapte roadmap te bespreken en te bezien tot welke financiële gevolgen eventuele kapitaalvernietiging leidt. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Franssen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jetten namens de fractie van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Voorzitter, GroenLinks is het College en de collega's in de Staten erkentelijk dat wij in de vorige commissieronde gezamenlijk hebben aangedrongen op wijziging van het oorspronkelijke voorstel en dat het College daar gehoor aan heeft gegeven om de campus Venlo er voor een deel uit te knippen. Ik zal u uitleggen waarom. GroenLinks is, het zal u niet verbazen, voorstander van verduurzaming van de economie. Van daaruit zijn wij ook voorstander van kennisontwikkeling en innovatie die deze richting ondersteunen. Vandaar dat wij de ontwikkeling van onderzoek en kennisontwikkeling in combinatie met onderwijs op de Brightlands

Campussen van harte ondersteunen. Dat wordt voor GroenLinks anders als marktfalen ertoe leidt dat de overheid met belastinggeld vastgoed gaat ontwikkelen en beheert. Toch realiseren wij ons dat een zekere aanloopperiode nodig is, maar voor GroenLinks geldt dat dat niet voor de eeuwigheid is. De voorliggende visie dat de vier campussen zich moeten ontwikkelen tot zelfstandig draaiende entiteiten steunen wij dan ook helemaal. Tegelijkertijd snappen we dat voor de campus in Heerlen geldt dat deze volgens de rapporten nooit voldoende omvang heeft om dat doel te bereiken en dat daar overheidssteun, ook op het gebied van vastgoed, nodig zal zijn. Vanuit de specifieke problemen kunnen wij die steun billijken. Trek je nu of over een bepaalde periode je handen af van deze campus, dan valt deze om en is alle moeite voor niets geweest. Daarom steunen we de ontwikkelingen in Heerlen. De Chemelot Campus en de Health Campus in Maastricht zijn of gaan al naar die zelfstandigheid toe, dus die steunen we voluit. Voor de campus in Venlo ligt de situatie anders. Deze campus richt zich op innovatie en tuinbouwproductie en voeding en in het verlengde daarvan ook op gezondheid. Prima, want de agrarische sector, de tuinbouwsector is een zeer belangrijke economische drager voor Noord-Limburg. Qua kennisontwikkeling en innovatieve bedrijvigheid heeft deze campus voldoende potentieel, ook weer volgens de rapporten, om op termijn ook zelfstandig te draaien. Echter, deze campus draagt een forse last mee uit het verleden. Het vastgoed dat voor de Floriade tien jaar geleden is neergezet, kampt nu met een fors financieringsprobleem. Denk dan met name, het is al veel vaker genoemd, aan Villa Flora. Het markante gebouw waar we vorige week nog waren, heeft een kapot dak en verwarming en koeling, de warmte-koudeopslag is ook stuk. Om dit gebouw te repareren is een flinke investering nodig, zowel van de Provincie als van de Gemeente Venlo. En dan nog zal het nooit rendabel geëxploiteerd kunnen worden. Voorzitter, als inwoner van Arcen, deel uitmakend van de Gemeente Venlo, doet mij dit pijn. Zoals gezegd, innovatie en investeren in nieuwe bedrijvigheid met het vizier op duurzaamheid is GroenLinks uit het hart gegrepen. En zeker ook in deze regio hard nodig. Daarom zijn we ook blij met de knip die gemaakt is en wij zien met grote belangstelling, en wij zullen kritisch volgen, het voorstel dat in november naar de Staten komt over deze campus tegemoet. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Smeets voor u.

De heer Smeets (SVL): Ja sorry, kort vraagje uit de markt. U zegt dat u in de stukken de steun van het bedrijfsleven in Venlo leest. Als wij door het stuk lopen zien wij dat niet. Wij missen bijvoorbeeld het commitment van de grootste partner in de buurt van Venlo, BASF, dat lezen wij nergens terug. Dus mijn vraag aan u is: waar leest u in de stukken dat het commitment van het bedrijfsleven in Venlo zo groot is?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik heb een wedervraag voor het Statenlid. Waar heb ik gezegd dat het bedrijfsleven dit steunt. Ik heb gezegd dat de Gemeente Venlo mee-investeert.

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Smeets (SVL): Sorry voorzitter, ik dacht dat mevrouw de opmerking maakte dat er een grote steun was vanuit het bedrijfsleven. Oké, laat ik de vraag anders formuleren: vanuit de triple helix-gedachte, bent u het met me eens dat de steun vanuit het bedrijfsleven onontbeerlijk is om überhaupt een succes te maken van Greenport Venlo?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Volgens mij zijn alle campussen juist op de triple helix-gedachte gebaseerd, dus ja, het bedrijfsleven zal ook over de brug moeten komen.

De heer Smeets (SVL): Een laatste vraag ...

De voorzitter: Ga uw gang.

De heer Smeets (SVL): Marktfalen heb ik volgens mij wel goed gehoord hè? Dan had u het met name over het vastgoed. Wij willen het echt wel graag loskoppelen. Je hebt een vastgoedprobleem in Venlo, maar je hebt ook het conceptuele probleem in onze optiek. Is het concept überhaupt levensvatbaar? Is het voor u ook een vorm van marktfalen dat op dit moment het commitment van het bedrijfsleven ontbreekt? Puur kijkend naar het concept, even los van het vastgoed?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel voorzitter. Dat vind ik een moeilijke vraag omdat het probleem nu vooral in het vastgoed zit en als je het rapport van Buck leest, zij zeggen juist dat het potentie heeft om op een langere termijn ook op eigen benen te staan. Maar als je het bekijkt vanuit de triple helix, dan zou het bedrijfsleven daarin mee moeten doen. Vanuit de universiteit triple helix onderwijs zie je dat Universiteit Maastricht daar al volop in investeert. De Gemeente Venlo heeft in het coalitieakkoord hier al voldoende financiële middelen voor vrijgemaakt, nu de Provincie, maar het bedrijfsleven mag hierbij aansluiten.

De voorzitter: Dank u wel. Had ik goed begrepen dat u klaar was met uw betoog?

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Jetten, dan geef ik nu het woord aan mevrouw Depondt namens de CDA-fractie.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Voorzitter, ik denk dat we met recht kunnen stellen dat als we nu alle stukken bekijken, de rapportages, de analyses en alles wat over de campussen op tafel ligt, dat onze voorgangers de goede keuze hebben gemaakt om op die campusontwikkeling in te zetten. Niet vanwege de campus als zodanig, maar vooral om met name in te zetten op een rendement voor Limburg en de Limburgers. Niet alleen primair financieel, maar vooral ook maatschappelijk. Ik ben ook blij dat we dat ook in de periode als belangrijkste indicator voor onze rol blijven aanhouden. Wij delen ook de voorliggende visie, zoals hij is neergelegd, en vooral ook de lijn om uiteindelijk vanuit de Provincie veel meer naar de faciliterende rol te schuiven in plaats van zelf heel actief, zoals Buck dat ook zegt, in dat onderwijs en onderzoek te zitten. Dat is niet onze primaire rol, daar worden wij ook financieel niet naartoe gefinancierd. Daar hebben we departementen van onderwijs en zo voor, daar gaan onze belastinggelden ook naartoe, maar wij snappen ook dat de startmomenten waarop die rolshift kan plaatsvinden per campus kan verschillen, want hun leeftijd is ook niet hetzelfde. Wat betreft Maastricht en Chemelot, daar is al heel veel over gezegd, die zijn prima op weg. De voorstellen die daarover voorliggen delen wij ook. Die zijn wat ons betreft ook akkoord. Wat Heerlen betreft zien wij dat zij toch, nadat er wat issues waren over koers en richting, daar hebben we hier in deze ruimte nog een aantal keren over gesproken, goed op weg zijn en we hebben er ook geloof en vertrouwen in dat die ontwikkeling de campus ook zal gaan versterken en tot wasdom brengen. Voor wat betreft de vastgoedpositie hebben we wel wat vragen. Ik geloof dat de heer Van Wageningen en anderen daar ook al iets van zeiden, we zien bij Chemelot, en er is ook een veronderstelling bij Venlo, dat de uiteindelijke vastgoedpositie van de campus een wezenlijke financiële drager voor financiële

zelfstandigheid kan zijn. Dan moet je je ten principale afvragen of het dan zo verstandig is dat Heerlen blijft huren. Want met huren ga je dus nooit, denk ik dan, een zelfstandige financiële positie verwerven. Dus wij hebben op zichzelf niets tegen een reservering van die € 4 miljoen, want het is een reservering die effectief pas over een paar jaar aan de orde is. Maar de fundamentele vraag is wel: is dan het opknappen van het bestaande gebouw en dat blijven huren op de lange termijn de beste positie voor die campus, wetende dat er in Heerlen sowieso allerlei discussies zijn over waar onderwijsinstellingen wel en niet zouden moeten zitten. Dus een oproep om dat even in een wat breder perspectief te bekijken dan sec de huidige situatie: blijven we zitten of verkassen we. Nou, bij Venlo zijn heel veel vragen, dat is al uitvoerig aan de orde geweest. Ik was ook blij dat ons voorstel om dat te knippen is overgenomen, maar voor ons is dit nog wel een andere reden om het eerst over inhoud te hebben en dan over gebouwen en niet andersom. Want gebouwen faciliteren je beleidskeuzes en als je niet weet waar je beleidskeuzes liggen en waar je naartoe wil, waarom zou je dan besluiten over gebouwen nemen? Het een volgt het ander en niet andersom. Ook zouden wij u willen vragen om in het traject richting december, als daar een Statenvoorstel voor ligt, ook niet alleen de visie mee te nemen maar ook in financiële termen de € 23 miljoen die UM dan vraagt voor de realisatie van de visie, want die zit er nu bij de Voorjaarsnota ook niet in. En investeringen in nog een aantal Brighthouses, die ook bij die visie passen, zitten er bij de Voorjaarsnota ook niet in, ook al zijn ze renderend. Dus als wij bij de Voorjaarsnota een totaalbeeld willen hebben als wij de keuze maken, wat de financiële effecten dan zijn, dan is het wel raar dat die er uitgehouden zijn.

De voorzitter: Komt u tot een afronding, u bent door de tijd heen.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja. Misschien nog twee dingen. Ten eerste, er is al van alles gezegd over de lasten van Villa Flora <onverstaanbaar>. U weet dat wij vinden dat dat eigenaarslasten zijn. Als je thuis een huis bezit en je verhuurt dat aan een ander en vervolgens blijkt het dak kapot en doet de verwarming het niet, dan scheld je een beetje, je bijt in je buik, maar je betaalt de rekening en je zegt niet tegen de huurders <onverstaanbaar> het maar op. Dat is hier eigenlijk hetzelfde, wij stellen ook echt wel voor om dat uit het campusverhaal te knippen, de campus daar niet mee op te zadelen en het maar gewoon als een simpele verliespost in het eigen jaarresultaat te nemen.

De voorzitter: Tot slot.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Wij gaan ervan uit dat u dat ook meeneemt. Nog één puntje voorzitter. De positie van de Provincie in vastgoed, Chemelot Noord is een specifieke vraag, daarvan hebben wij in de commissie ook al gezegd dat wij daarmee akkoord zijn, maar ten principale denk ik dat vanuit een faciliterende rol het goed zou zijn als de Provincie die vastgoedposities wel houdt, al was het maar om de beleggers uit Verwegistan uit de buurt te houden die dan als eigenaar van gronden en gebouwen kunnen gaan bepalen wat er op onze gezamenlijke campussen gebeurt. Dat lijkt mij geen gezonde ontwikkeling. Voor de rest kunnen wij instemmen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Depondt. Dan geef ik tot slot het woord aan de heer Driessen namens Forum voor Democratie.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel voorzitter. We spreken vandaag over de Brightlands Campussen en wij zijn eigenlijk vanaf het begin heel erg voorstander van een innovatieve sector. In Limburg is het een heel goede oplossing om voor meer banen te zorgen, voor economische groei te zorgen en een centrum te ontwikkelen waarin verschillende partijen en verschillende organisaties samenkomen om tot een beter geheel te komen, wat individueel niet gelukt was. Dus het concept van de Brightlands Campussen is een uiterst positieve wending voor onze provincie. Maar,

aan deze Brightlands Campussen, en wij willen ze graag beschouwen als een investering, zitten risico's. En bij elke investering hoort ook een evaluatiemoment waarop we bekijken of die investering doet wat we willen, of we daar uithalen wat we willen en of we daar uiteindelijk een andere weg in moeten kiezen en we vinden het daarom dan ook heel belangrijk dat wij goed kijken naar wanneer wij uit deze investering stappen, wanneer zijn de doelen behaald en wanneer is een investering misschien niet heel rendabel. Wat ons betreft zijn er in Limburg absoluut twee Brightlands Campussen die goed renderen, die goed doen wat ze moeten doen en dat zijn Maastricht en Chemelot. Een resultaat van 50% op vrij risicovolle investeringen, want het College noemt het al jaren marktfalen, dus wij doen het en dan is het een vrij risicovolle investering, en als je dan een resultaat haalt van 50% op plekken waar ze goed draaien, renderen en doen wat ze moeten doen, die banen bezorgen, is dat vrij mooi. Er is echter in de campus Venlo een probleem met het vastgoed en of de bedrijven daar samenwerken en samen komen tot een stuk zoals we dat in het begin hadden bedoeld, lijkt het Forum voor Democratie niet heel erg de zaak op dit moment. Het lijkt eerder of we de erfenis van de Floriade aan het wegpoetsen zijn in Venlo. Als we in deze tijd en in deze economie vastgoed niet rendabel krijgen, of in ieder geval moeten afschrijven voor zo'n hoge prijs dat het lange tijd nog niet rendabel wordt, dan hebben we echt een heel groot probleem en moeten we daar met zijn allen opnieuw naar gaan kijken. Dan een tweede punt buiten deze campussen, of in ieder geval de financiering van deze campussen, wij zijn niet heel blij met de putting uit de immunisatiereserve en ik zou dan ook de Gedeputeerde willen vragen om te kijken naar alternatieven of dat binnen kaders opgelost kan worden of om met voorstellen te komen hoe we ander beleid daartegen kunnen ruilen, want ik denk dat ik een klein voorschot op volgende week mag nemen als ik kan zeggen dat onze immunisatiereserve voor de komende jaren er niet heel prachtig uitziet. Ik vind in ieder geval dat we ook bij de campussen daar best terughoudend in mogen zijn. Verder zijn we wel blij dat het stukje Venlo in ieder geval deels losgekoppeld is van vandaag, maar dat behoeft dan in de volgende vergadering wel heel veel debat. Want we moeten nog een keer goed naar die campus kijken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Driessen. Daarmee zijn we aan het eind gekomen van de eerste termijn van uw Staten. Ik schors de vergadering voor vijf minuten om even handen te wassen.

[SCHORSING]

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Ik verzoek iedereen zo snel mogelijk weer zijn plek in te nemen. En ik geef het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. En ook dank voor de mogelijkheid om even kort te schorsen. De twintig kopjes koffie voor het stikstofdebat hebben hun werk gedaan. En ik heb een aantal vragen voorzitter, die ik graag met uw Staten wil behandelen. Allereerst wil ik uw Staten bedanken voor het goedkeuren deze ochtend van de Brightlands-rapportage dat een belangrijk onderdeel is in het totale beeld dat we met elkaar aan het schetsen zijn over de toekomst ook van de campussen en hoe we dat met elkaar volgen. De opkomst is niet heel hoog, maar ik ga gewoon door.

De voorzitter: Ja, hoor, we hebben vijf minuten geschorst en die zijn voorbij.

Gedeputeerde Satijn: Mevrouw Palmen had een aantal vragen gesteld en gelukkig dat zij de commissievergadering op afstand kon volgen. En zij vroeg zich af wat er mis is met consolideren en zou scenario 2 zoals Buck die heeft uitgerekend niet beter zijn. En daarop is ons antwoord, en dat hebben we ook twee weken geleden in de campus met elkaar verhandeld, dat in ieder geval een aantal campussen nog niet voldoende robuust zijn om te kunnen consolideren. En dat was ook de

conclusie van de onderzoekers. En als we nu zouden stoppen of minder investeren zou in ieder geval het risico groot zijn dat een aantal van die, van die campussen terugvallen in hun ontwikkelgroei. Wat betreft de opmerking over de arbeidskrachten van mevrouw Palmen, dat realiseren we ons. Alleen, we moeten het ook met elkaar eens zijn dat er op dit moment ook heel erg veel nadruk ligt op de transitie van de arbeidsmarkt. Dus niet alleen over de tekorten, daar hebben we het ook met elkaar over in de bekende sectoren, voorzitter, maar dat we ook met elkaar werken aan transitie van die arbeidsmarkt en daar hebben de campussen een heel belangrijke rol in. En overigens is het niet zo dat de campussen alleen maar opplussen, opplussen, opplussen. Dan verwateren natuurlijk ook werkgelegenheid en arbeidspotentieel omdat die transitie plaatsvindt.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van mevrouw Palmen.

Gedeputeerde Satijn: Ja.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik zou toch willen vragen of u dat wat nader kunt duiden wat u dan bedoelt met die transitie. Want dat is mij niet helemaal duidelijk.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, als we bijvoorbeeld kijken naar Chemelot, waar natuurlijk een verduurzaming plaatsvindt van een traditionele industrie, zien we natuurlijk ook dat daar een heel grote behoefte is aan de arbeidsmarkt, maar ook in de onderwijsinstelling. Ik kom daar zo meteen bij de antwoorden voor de heer Van der Valk op terug. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de onderwijscomponent in de ontwikkeling die op de campussen plaatsvindt. Bijvoorbeeld via CHILL zie je dus dat daar mbo-, hbo- en wo-studenten met elkaar werken aan problemen. Duurzame oplossingen die ook door de industrie worden aangeboden qua oplossing, maar ook door het bedrijfsleven worden gevraagd. Die worden daar door dat soort teams, bestaande uit diverse groepen studenten bijvoorbeeld, ook opgelost. En daar vindt ook kruisbestuiving plaats, niet alleen over opleiding maar ook over ideeën. Dus wij zien dat daar echt een diversificatie gaat ontstaan in nieuwe arbeidsmogelijkheden en ook nieuwe arbeidskracht voor de toekomst. Dus dat zien we daar heel sterk gebeuren. Vandaar ook, voorzitter, en ik ga een beetje vooruitlopen op de antwoorden voor de heer Van der Valk, als hij me dat toestaat ... Hij zit vriendelijk te knikken. Daar zien wij heel veel mogelijkheden. Vandaar ook dat we het CHILL-initiatief zoals het heet, ook echt willen uitklappen naar andere campussen omdat dat in onze ogen echt werkt en daar een hele sterke rol ligt voor de campussen om de transitie die we met elkaar willen doormaken, dat kan daar echt plaatsvinden.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik hoor het antwoord maar toch ... Volgens mij lost daarmee het probleem niet op. Het maakt volgens mij niet uit of het via mbo, hbo van onderop dan naar boven komt of dat mensen van buitenaf invliegen, want dat is wat u probeert te zeggen, volgens mij. Want er zitten hier natuurlijk ook ontzettend veel buitenlandse studenten, maar ja, de problemen daaromtrent zijn overal hetzelfde. Dus ik zit er toch een beetje mee in mijn maag. We hebben de woonruimte niet en de Arbeidsinspectie zegt ook geen arbeidsmigranten. Dus waar u ze ook vandaan wilt halen, de ruimte is er niet. Maar ook de fysieke groei van de campussen, ook de financiële groei, daar heb ik gewoon heel veel zorgen over. Dus ik hoor uw antwoord, maar het stelt me niet gerust.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik heb wat minder gevoelens van onrust daarbij. En met name ook omdat we gewoon zien dat niet alleen ... Ik had het hier over één aspect van de campus, namelijk het opleidingsaspect, afgezet ten opzichte van opdrachten die worden verstrekt door het bedrijfsleven. Maar we zien natuurlijk ook dat daar bedrijven zelf ontwikkelen en zich aan het vestigen zijn. En die los van bijvoorbeeld CHILL ook bezig zijn met nieuwe ontwikkelingen. Zo weten we ook dat er op de Chemelotcampus bijvoorbeeld nu een van de producenten van het COVID-19-vaccin zit. Die zat er bij wijze van spreken twee jaar geleden niet. Dat heeft gezorgd voor een enorme omwenteling in ieder geval van dat deel van het bedrijf waar we het over hebben. En het heeft ook gezorgd voor werkgelegenheid. Dus ik heb daar wat minder onrust over. Ik zie ook niet helemaal gelijk de koppeling met de huisvesting van internationale werknemers. Dat zie ik wel bij andere takken van industrie op dit moment. Als we het bijvoorbeeld over VDL Nedcar hebben, vind ik dat daar een heel relevant thema, maar minder onrustig word ik daarbij, voorzitter, bij de campus.

De voorzitter: Tot slot, mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. Nee, arbeidsmigranten of gewoon migranten, dat is maar een voorbeeld. Ik snap dat dat niet helemaal een-op-een gerelateerd is. Goed, ik laat het daarbij. Ik kom daar misschien in de tweede termijn nog even op terug, want volgens mij praten we een heel klein beetje langs elkaar heen. En voelen we misschien over en weer niet helemaal goed aan wat we bedoelen. Dus ik kom daar zo nog even op terug. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder met uw betoog.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, graag. Want het laatste wat ik zou willen voor het weekend is dat mevrouw Palmen en het College elkaar niet goed begrijpen. Dus laten we het daar in een tweede termijn over hebben.

Ja, u vroeg ook aandacht natuurlijk voor Venlo. We hebben inderdaad hier een aantal collega's van u gehoord, voorzitter, die in ieder geval wat zorgen hebben rondom Venlo. We hebben daar ook met uw commissie vrij uitvoerig over gesproken. En ook op initiatief van mevrouw Depondt hebben we de knip aangebracht zoals die ook nu is uitgewerkt in het nieuwe Statenvoorstel.

Maar dan toch even dat we qua gevoel ook dicht bij elkaar zitten. Want we hebben het natuurlijk een aantal keren, ook met elkaar in commissieverband als het ging over de voortgangsrapportage, en ook de heer Van der Valk krijgt veel credits van mij vandaag, uitvoerig gehad in de voorgaande trajecten over hoe vindt nu de regie plaats vanuit dit huis op de bv waar dat vastgoed in zit. Hebben we daar voldoende sturing op? Daar hebben we in ieder geval een aantal keren op verhandeld. Daar heeft een directiewisseling plaatsgevonden. Maar laat één ding hartstikke duidelijk zijn, voorzitter, ook bij dit College en ook bij deze Gedeputeerde, doet het pijn in de buik, als ik het zo mag zeggen, als we geld moeten brengen naar een verlieslatende vastgoedexploitatie. Want dat is geld wat je inlegt in een verlies en dat geld gaat niet naar de inhoud toe. Dat gaat niet naar onderwijs toe, dat gaat niet naar onderzoek toe. En dat is juist wel de bestemming die dat wat ons betreft zou moeten hebben. Dus we vinden het ook heel erg goed, voorzitter via u, dat uw commissie ook het verzoek heeft neergelegd van laten we dat echt even separaat gaan bespreken met elkaar. Weliswaar na het reces, dat we ook even alle tijd hebben om met elkaar te bespreken welke scenario's liggen er voor, welke opties liggen er voor. Of het nu gaat over vervreemding, of het gaat over een kapitaalstorting en in alle varianten die daarmee te maken hebben. En voorzitter, we hebben uw Staten in de tussentijd ook al voorzien van een brief met daarin ook een tijdspad hoe we dat met elkaar gaan verhandelen om er uiteindelijk voor te zorgen dat we eind dit jaar, en dan niet alleen over vastgoed, maar dan vooral ook over de conceptuele visie van Greenport Venlo, daar verder over te spreken. En dan zou ik eigenlijk alle vragen c.q. opmerkingen die daarover gesteld zijn ook mee willen behandelen. Want ik snap dat dat pijn in de buik doet, dat geldt hier ook. Maar we gaan na het reces met elkaar daarover doorpraten

hoe we die situatie hopelijk structureel kunnen oplossen. Want wat mij betreft is het eens maar nooit meer.

Nou goed, dan de heer Van der Valk, zei ik zojuist al, die heeft de vraag gesteld over hoe het staat met de doorsijpeling van het onderwijs. Komt ook via mijn voorbeeld over CHILL, waar ik ook al een voorbeeld van heb gegeven. En we gaan dat dus uitklappen over meerdere campi, als ik dat zo mag zeggen. We zijn zeer grote voorstander van die ontwikkeling en we zien ook echt dat dat werkt. De vakmanschapsagenda voor Limburgse mbo-instellingen roept ook echt op tot de samenwerking met het mkb om hun toekomstige opleiding ook relevant te houden. En nogmaals, we zien daar echt een heel grote mogelijkheid om dat te matchen met CHILL als initiatief, voorzitter.

En wat ons betreft is het koppelen van opleidingen in deze provincie, mbo, hbo, wo, aan de doelstellingen die u en wij met elkaar gesteld hebben aan de campus, maar ook de opleidingen en de trainingsmogelijkheden die er zijn op de campi, een absolute voorwaarde.

De voorzitter: De heer Van der Valk heeft daar een vraag over.

De heer Van der Valk (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Dat klinkt goed in de oren. Maar zit daar dan ook nog een mogelijkheid of een kans voor het lbo? Want het mbo, daar ben ik inmiddels van overtuigd. Maar is het lbo daar ook nog aangehaakt?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, wat ons betreft wel. Wel zien we dat het voor het lbo nog niet vanzelfsprekend is dat ze naar de campus kijken. Maar daar zit ook weer een heel mooie rol, denk ik, voor de uitklapfunctie van CHILL. Maar ook bijvoorbeeld voor dat centrale initiatief. Of dat centrale loket, bij wijze van spreken. En de heer Smeets had het over ondernemers, maar dat geldt wat ons betreft ook voor opleidingen en voor ons onderwijsveld hier in Limburg. Want wij vinden het echt een absolute voorwaarde dat alle opleidingsinstituten in Limburg zich kunnen vinden in de doelstellingen van de campi en wederzijds.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, de heer Van Wageningen had een heel terecht punt tijdens zijn inleidende betoog toen hij zei: de triple helix is enorm belangrijk voor de campussen. Maar ook voor de regionale economie hier in Limburg. Maar ook, en dat zei hij in één teug, en daar sta ik volledig achter, dat de overheid daar een bijzonder grote rol in speelt. Als de overheid zich terugtrekt uit de triple helix, voorzitter, is dat vaak slecht nieuws. Dus adhesie vanuit deze kant voor zijn constatering daarin. Hij vroeg ook rondom de Venlose campus: 'Kunt u bevestigen dat er € 6 miljoen nodig is voor het voortbestaan van de campus Vastgoed?' Ja, dat kan ik bevestigen. Dat is zo. We hebben daar totaal € 6,5 miljoen voor die echt nodig zijn om de zaak overeind te houden. Hij stelde ook de vraag hoe belangrijk de campus is voor het bedrijfsleven, waar dat uit blijkt. Ik heb al zojuist aangegeven dat ik denk dat het goed is dat we dat met elkaar gaan verhandelen na het reces. Dat we nog eens een keer ook met de partners, want dat heeft u ook gevraagd, dat is niet alleen aan ons, maar kunnen we ook met de partners die de visie hebben opgesteld van gedachten wisselen over hoe zij dat zien. En ik denk dat daar een heel belangrijke vraag ligt. Die heeft u ook gesteld, van wat vindt u zelf van het bedrijfsleven? En ook de partners die al gecommitteerd zijn aan de campus. Dus wat dat betreft, voorzitter, en dan neem ik gelijk zijn opmerking, c.q. vraag mee, van ja, het is ook belangrijk dat die goede visie er komt. En ik denk dat we met zijn allen een nieuwe kans bieden ook aan het hoofdstuk 3, als ik het zo mag zeggen, om dat in het najaar samen goed in te vullen. En dan te beschouwen wat dan de conclusie zou kunnen zijn.

Ja, voorzitter. De heer Loomans had het over zorgenkindjes. En uw collega boven in de commissie had het daar ook al over. Daar zijn we het fundamenteel in die zin niet mee eens. We zien echt wel dat er een vastgoedprobleem zit in Venlo, dat ontkennen we ook niet en daar heb ik zojuist van gezegd, dat ik daar ook pijn van in de buik heb, bij wijze van spreken. Maar we vinden het geen zorgenkindjes. Maar we vinden het eerder jonge campussen die ook een ontwikkeltijd nodig hebben. En ik heb ook een aantal van u in de commissie gesproken, maar ook daarbuiten en ook hier. En er zit natuurlijk wel echt ontwikkelverschil in de campussen. En ik vind dat we dan ook de initiatieven, zoals ze ook in Venlo plaatsvinden, maar ook in Heerlen, toch wel erg tekortdoen als we ze hier neerzetten als zorgenkindjes. Zo zouden wij dat niet willen betitelen. Maar er is nog wel een ontwikkelingsstadium wat voor hen ligt. Laat dat duidelijk zijn. Waarin ze in ieder geval nog niet de tijd en misschien ook niet de financiële steun hebben gehad die de andere campussen die u als, laten we zeggen niet-zorgenkindjes betitelt, die dat wel hebben gekregen.

U vroeg ook rondom Venlo of dat echt eenmalig is. Ja, we komen natuurlijk eind van het jaar, ik heb dat zojuist ook al verhandeld, na het reces nog echt met elkaar in gesprek over hoe de situatie er nu uitziet en welke richting we met elkaar gaan kiezen als het gaat om het vastgoedprobleem, als ik het zo mag zeggen. Maar aan de andere kant ook de nieuwe visie zoals we ook hebben aangegeven op de vragen van de heer Van Wageningen welke kant dat opgaat. Dus wat dat betreft gaan we dan ook met elkaar verhandelen. Ik blijf herhalen, voorzitter, ook het College heeft buikpijn van geld wat in verlieslatende vastgoedexploitaties moet worden gestort. Dit moet echt wat ons betreft naar de inhoud toe gaan.

Ja, ik zit even te kijken naar de vragen van de heer Loomans. Ja, u heeft ook gevraagd van is het niet goed, en ik hoor de heer Driessen dat ook zeggen, om het met elkaar eens te hebben over exit-scenario's. En de heer Driessen koppelde dat volgens mij iets meer aan de investering dan aan de campus zelf als initiatief. Ja, voorzitter, ik vind praten over exit, terwijl je met elkaar constateert en ik trek het even los van de vastgoedproblematiek, dat een campus toch ontwikkeltijd nodig heeft. Daar moet je dan echt fundamenteel met elkaar over wisselen, ook in dit parlement. Want dan ga je met elkaar ook het gesprek aan over welk perspectief we nog met elkaar zien. En op welke wijze willen we dat inhoud en vorm geven?

Voorzitter, dan de heer Smeets. Die had het over de loketfunctie waar we het in ieder geval in de commissie over gehad hebben.

De voorzitter: Misschien kunnen we nog eerst even op het vorige punt een vraag toestaan van de heer Loomans.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik heb even gewacht tot de heer Satijn klaar was met wat hij dacht wat al mijn vragen waren. Maar om misschien nog even te reageren op zorgenkindjes: bent u het met mij eens dat er flinke verschillen zijn in de campussen omdat Chemelot en Maastricht echt gelieerd zijn aan plekken waar in Maastricht een universiteit is en een universitair ziekenhuis. Waar dus gewoon heel veel mensen zitten, professoren, specialisten, die een voedingsbodem hebben waar ideeën uit voortkomen en die in de campus verder ontwikkeld kunnen worden. Vergelijkbaar met Chemelot, waar een heel groot aantal bedrijven zijn die een heel duidelijke doelstelling hebben voor 2050 en waar men ook heel veel moeite wil doen om te proberen die processen een andere vorm te geven naar 2050. Terwijl, als ik naar Heerlen ga kijken, dan heb ik een gebouw waar wat bedrijfjes komen zonder visie, zonder overkoepelend doel. Maar we hopen maar dat als ze bij elkaar gaan zitten dat het 1 plus 1 is, 2,1 uitkomt of misschien 3. En in Venlo hetzelfde. Er zitten wel heel veel bedrijven omheen. Maar wat ik ook bij de bedrijfsbezoeken niet helder heb gekregen, is: hoe is nu de interactie tussen de bedrijven en de campus en is er bij de bedrijven wel de behoefte aan een campus?

De voorzitter: Ik denk dat de vraag duidelijk is. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik snap de worsteling van de heer Loomans wel. Maar ik wil ook daar tegenoverstellen, flexie vanuit onze kant als u mij dat toestaat, is dat Maastricht Health campus en de Brightlands Chemelot campus ook echt ondertussen een expliciet verdienmodel hebben. Het is echt na tien jaar lang fors investeren gelukt, we hebben alleen al € 226 miljoen bijgedragen aan de Brightlands Chemelot campus, om te komen tot een vastgoedmodel wat uiteindelijk zo is dat het een, laten we zeggen een episch centrum is geworden van onderzoek en bedrijfsleven, wat goed is. En waar ook opleidingen en onderzoeksinstituten zich gevestigd hebben. En waar bijvoorbeeld bij de Maastricht Health campus sprake is van een instituut. En daar speelt natuurlijk het ziekenhuis, als ik het zo mag zeggen, en alle gelieerde partijen die daar recent kwamen natuurlijk ook een belangrijke rol, dat men daar natuurlijk echt op participatie zit en ook een IP-inkomsten heeft. Door de deelnames die men kan doen in dat gebied, en die zitten met name dan ook voor een groot deel op medisch vlak, heeft men natuurlijk door de deelnames een uitstekende positie om in de toekomst geld te gaan verdienen met een mogelijke exit van een bedrijf. En daar zouden we ook wel kritisch op zijn als het gaat over de monitor van de Maastricht Health campus, dat ze voldoende posities creëren om uiteindelijk ook exits te kunnen realiseren en daarmee een deel van hun campus weer verder te ontwikkelen. En mogelijk ook te financieren of uit te keren als dividend aan de aandeelhouder waarvan wij er één zijn. Dus je ziet ook dat Maastricht Health campus en de Brightlands Chemelot campus erin geslaagd zijn, in de jaren dat zij bestaan, om een heel duidelijk verdienmodel voor zichzelf te organiseren. Die andere twee zijn daar nog niet in geslaagd. Dat is volgens mij het grote verschil. Los van het feit of je het eens bent met de inhoudelijke lading van de vier campussen in dit geval.

De voorzitter: De heer Loomans.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Toen u het net had over het aparte document wat we nog gaan krijgen over de campus Venlo, toen had u het ... bij de mogelijkheden noemde u ook vervreemding. Ik zou dat exitscenario noemen. Betekent dat dat u bereid bent om in dat document ook op zijn minst in kaart te brengen wat het zou betekenen als wij zouden willen stoppen met die campus?

De voorzitter: De Gedeputeerde

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, daar bij vervreemding had ik het over de vastgoedpositie. Niet over de campus als geheel.

De voorzitter: Tot slot de heer Loomans.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Als ik mij niet vergis is men rond 2011 met dat hele plan van de campussen begonnen. In een andere wereld met een andere financiële positie vanuit de Provincie. Stel dat de campussen er niet waren en we zouden vandaag het idee krijgen dat wij een aantal campussen zouden beginnen. Zou u, de financiële positie van de Provincie kennende, opnieuw vandaag de dag aan het avontuur beginnen? Of zou u zeggen: 'Wij hebben andere prioriteiten?'

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik snap die vraag. Ik heb diezelfde vraag van de heer Loomans gekregen rondom het vliegveld. Ik vind dat een prikkelende vraag. Maar dan zeg ik altijd: dan ben ik blij dat ik een enorm wijs parlement tot mijn beschikking heb die de keuze mag maken.

De voorzitter: Tja, wat kun je daar nu tegen hebben? Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ik was al bij de heer Smeets aangekomen over de loketfunctie voor de ondernemers. Daar heb ik een toezegging op gedaan, voorzitter, dat wij dat een heel goed idee vinden en ook belangrijk om dat verder uit te werken. Dat geldt ook voor de branding voor het centrale loket. Ik wil toch even bij uw Staten in herinnering brengen dat we met name ook dat centrale office willen gebruiken om de naamsbekendheid, en de heer Smeets heeft dat denk ik correct geduid in zijn bijdrage, maar ook verder in het doel wat hij daarmee heeft bedoeld, van de Brightlands campus natuurlijk meer bekend te maken. Ook hier in Limburg maar ook daarbuiten. Want als we het hebben over de veranderende rol van de overheid, in dit geval van de Provincie Limburg, dan heeft het voorstel natuurlijk behelsd om aan te geven dat we van initiator naar een facilitaire rol gaan als Provincie. Dus dat betekent fors minder bijdragen vanuit dit huis dan in de afgelopen tien jaar. Maar juist met de bedoeling om de positie van de campus te versterken. Maar ook daar waar zij mogelijk andere middelen moeten gaan weghalen. Dan heb ik het met name over Den Haag, Brussel of nog uit andere initiatieven zoals het Groeifonds waar bijvoorbeeld de Brightlands campus in Heerlen succesvol is geweest daar waar het gaat om de AI Coalitie. En dan is een versterking van het merk echt noodzakelijk. En ik ben de heer Smeets en zijn partij in ieder geval dankbaar voor de steun op dat gebied.

En de heer Ernst komt wat betreft het College niet met een opmerkelijke bijdrage, dat wil zeggen dat hij niet blij is met de dekking van het voorstel. Want dat hadden we al gewisseld met elkaar in de commissie. Daar is toen ook gevraagd, voorzitter, door uw Staten, althans de handschoen is neergelegd, of het College nog eens kan kijken naar alternatieven. Nou, die hebben we geprobeerd te duiden in het voorstel zoals het ook is aangepast. En ja, wij vinden het wel belangrijk om aan te geven dat zeker ook de stand van zaken op dit moment is dat een ander voorstel dan dit wat er nu ligt en wat ik ook heb gezien dat u bijvoorbeeld het initiatief bij MMA hebt genomen om bijvoorbeeld gebruik te maken van de egalisatiereserve. Andere initiatieven zijn op dit moment lastig definieerbaar. En ik snap dat dat bij u niet tot tevredenheid leidt als het gaat om de vraag die u ook in de commissie heeft gesteld.

U stelt ook de vraag van ja, de kosten waren vorig jaar al bekend, waarom is dat niet opgenomen in de begroting? Nou ja, goed, de aandeelhouders hebben eerst onderzocht wat echt de oorzaak was van die additionele kapitaalsbehoefte. We hebben ook met u gewisseld in de stukken, maar ook met de commissie besproken, dat een onderdeel van bijvoorbeeld dat centrale office ook gebruik kan maken van elkaars kwaliteiten als campus. Vandaar ook dat er vorig jaar gebruik is gemaakt van de kennis van bijvoorbeeld de Brightlands Chemelot campus over hun vastgoedpositie, om een advies te vragen over hoe het nu in Venlo zou moeten gaan. Dat hebben we ook aan u meegedeeld. Dus die kennis zetten we ook in om te bezien of we de campus in Venlo op een andere wijze zouden kunnen inrichten, vastgoedtechnisch, dan op dit moment het geval is, voorzitter.

De voorzitter: De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ja, dank u, voorzitter. Dat verhaal klopt wat u zegt. Maar los daarvan, is er geconstateerd dat er verliezen zijn, dat staat in mijn optiek los van onderzoek hoe die ontstaan zijn. Feit is dat er verliezen zijn die gedekt moeten worden. Wat daar omheen is: prachtig. Kijken waar het vandaan komt. Hoe gaan we het oplossen voor de toekomst? Nu staat daar, ik pak een meetlat, € 4,5 miljoen verlies, een jaar geleden bekend, dat ligt er gewoon. Dat had dus gewoon begroot kunnen zijn.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter. Op zich zou dat zo kunnen zijn. Ik zeg er wel bij dat er natuurlijk als aandeelhouder geen zwart-witmoment is waarop je zegt van hier is er een verlies, zal ik maar zeggen. Dan krijg je eerst signalen dat het niet goed ging in de Vastgoed BV en dat er behoefte was aan additionele kapitaalsbehoefte. Dat is feitelijk wat hier ook voorligt. En wij vinden het toch als eerste echt als taak om als aandeelhouder bij de directie aan te geven: waar ligt dat aan en kom eens met alternatieven, alvorens wij doorlopen naar Provinciale Staten met een verzoek om een bijdrage zoals we dat vandaag hier met elkaar bespreken. Dus in die zin is het wel volgtijdig zo geweest dat we eerst als aandeelhouder hebben gezegd dat we het wel van belang vinden om te weten wat nu precies de oorzaak is. Waar hebben we het over en wat gaan we dan ook additioneel vragen aan de Staten. En dat is ook het moment waarop we hier staan. Overigens hebben we dit al eerderesignaleerd, want we hebben het er natuurlijk al bij de voortgangsrapportage over gehad, dat dit verlies eraan zat te komen. Alleen wij vonden het ook belangrijk als wij naar u toestappen en zeggen van nou ja, goed, we hebben slecht nieuws, dat we u alternatieven kunnen bieden, maar ook dat we u kunnen uitleggen waarom datgene gebeurd is wat er gebeurd is, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Ja, ik ben blij dat dat verder uitgezocht gaat worden. Goed om de oorzaak te weten. Ik zou u wel willen vragen om ook in dat Statenvoorstel in december voor ons een uitsplitsing te maken van wat nou inderdaad die eigenaarslasten zijn, maar ook wat de verliezen zijn en wat eigenlijk gewoon de normale reguliere negatieve cashflow in de eerste jaren van een vastgoedexploitatie is. We hebben de neiging om dat een verlies te noemen. Maar een negatieve cashflow in de eerste acht jaar is iets anders, want dat verdient je een keer terug. En zeker ook in relatie tot rendementen in de toekomst en of je die wel of niet inzet. Kunt u die uitsplitsing, en dat kan ook na de vakantie, dan ook op tafel leggen?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, ja. Dat gaan we doen. Maar we gaan dat ook uitgebreid met elkaar verhandelen, mevrouw Depondt. We hebben dat ook in de brief aangegeven dat we op een aantal momenten, of na het reces, ik wil zeggen volgend jaar, dat gaat er niet van komen. Maar in ieder geval na het reces met elkaar echt over de vastgoedpositie gaan praten. Dus dit zijn echt relevante thema's die we met elkaar dan ook echt te bespreken hebben. Dat is een goede toevoeging, voorzitter.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel. Ik zit even te kijken, de heer Ernst. Hoelang houdt deze reparatie en wanneer komt de volgende rekening? Ja, dat is een terechte vraag. Ik heb al in het begin aangegeven dat dat pijn in de buik doet, als je geld moet uitgeven aan dit soort zaken. En het is ook onderdeel van het proces wat we na het reces met elkaar ingaan. Van wat vinden wij met elkaar nu echt belangrijk als het gaat om de gebouwen die er nu staan. Overigens wil ik ook even zeggen, voorzitter, er wordt heel erg sterk gerefereerd aan de Villa Flora. We hebben ook in het stuk staan, we nemen het uw Staten niet kwalijk dat dat onopgemerkt is gebleven. Wellicht dat dat natuurlijk niet alleen aan de Villa Flora ligt. We hebben natuurlijk ook echt te maken gehad met een aantal andere posten. Maar goed, de vastgoedpositie was en is in ieder geval op dit moment kwetsbaar en dat gaan we met elkaar verhandelen.

Dan de heer Lodewijks, voorzitter, die vroeg nog hoe groot wij de risico's inschatten voor het vastgoed en dan met name in Heerlen.

De voorzitter: Op het vorige punt nog, mijnheer Ernst?

De heer Ernst (PVV): Ja, terug op de € 1,7 miljoen. De vraag was hoelang die houdt, wanneer komt de volgende rekening en hoe hoog is die?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik heb niet zoveel verstand van WKO's en ook niet van daken. Kijk, deze reparatie moet nu plaatsvinden. Ik vind het goed dat u die vraag stelt, want het geeft de kwetsbaarheid van de situatie aan. En daarom heb ik ook mijn beantwoording bij de heer Ernst feitelijk beëindigd door te zeggen dat we het daar echt met elkaar over moeten hebben. Hoe kwetsbaar is de vastgoedpositie en daar is dit een onderdeel van. Maar ik wil het ook over het totaal hebben met uw Staten voor de campus. En verder heeft mevrouw Depondt dat ook in de Statencommissie gezegd, dat het niet moet zijn dat we dat achter ons aan blijven slepen in de toekomst. En het een succesvolle, een mogelijk succesvolle, ontwikkeling van een campus hindert. Dus dank voor de suggestie. Ik kan de vraag niet beantwoorden, maar het geeft wel de kwetsbaarheid van de situatie aan, voorzitter, die daar is.

Even zien. Dan de heer Lodewijks. Ik zie nog dat ik dertien minuten heb. Dat gaan we denk ik redden, voorzitter. Hoe schat GS de risico's in voor vastgoed? Hoe kijkt u aan tegen het aanschaffen van vastgoed? Ja, die vraag werd een aantal keer gesteld. Ook over de € 4 miljoen voor de reservering. Kijk, we willen echt met in ogenschouwing nemend en goed ziend wat er natuurlijk in Venlo speelt, ook echt een heel goede keuze maken, als ik het zo mag zeggen. Het is natuurlijk ook heel terecht dat er door uw Staten wordt gevraagd, van ja, en mevrouw Depondt kwam erop terug, is het toekomstbestendig door alleen te blijven huren? Nou ja, dat is ook echt een vraag die we met elkaar gaan verhandelen. We zijn natuurlijk wat de situatie Heerlen aangaat, enorm afhankelijk van de eigenaar van het gebouw die het gebouw te koop heeft staan, had staan. Dat varieert nogal. En de positie die wij mogelijk hebben om dat te kunnen verwerven. Maar we zullen u daarin meenemen in dat traject. Dat verandert nog wel. Maar we willen er vooral de goede keuze voor de campus uiteindelijk voor maken. Dus die kwetsbaarheid zit er in Heerlen nog een beetje in, als ik het zo mag zeggen, als het gaat over huur dan wel koop. Maar we vinden het wel belangrijk dat ook die campus uiteindelijk zich goed kan ontwikkelen naar de toekomst. Of dat nu op deze locatie is of elders. Dat is met elkaar te bezien en dat hangt ook weer af van de gebouwde situatie ter plekke, waar nogmaals op dit moment wordt gehuurd en waar een andere eigenaar is dan de Provincie. Maar dat is een goede vraag die in ieder geval voor de campus in Heerlen enorm belangrijk is. Ook in ogenschouw nemend dat, mevrouw Depondt refereerde daar ook al aan, de regio en de stad Heerlen natuurlijk ook ambities en plannen hebben voor onderwijs c.q. campushuisvesting. En daar zullen we elkaar ook stevig op moeten vasthouden. Met name ook met de regio en niet dat wij als Provincie mogelijk solitair gaan terwijl de regio een andere richting kiest. Overigens is daar wat ons betreft geen sprake van want er vindt goed overleg plaats met de stad Heerlen.

Ja, goed, de vraag werd ook gesteld over financieel-technisch, waarom loopt dit niet via de meerjaren-exploitatie? Dat ging over de € 4 miljoen reservering. Ja, de campus heeft helaas op dit moment niet de financiële middelen om hier een reserve op te bouwen. En dat heeft weer te maken met het verdienmodel wat er nog onvoldoende is, voorzitter.

Dan kom ik bij de heer Kuntzelaers uit van de Partij van de Arbeid. Zijn dit vastgoeddilemma's van de campussen, niet direct gerelateerd aan de campusdoelen? Ja, dat hangt af van de opzet van de campus. Als je BCC vergelijkt met Maastricht. De vastgoeddilemma's an sich kun je los beschouwen van de campusdoelen. Maar ik heb ook wel uitgelegd: bij twee andere campussen zou ook het vastgoed een mogelijk verdienmodel kunnen zijn. Dus dat is wat we met elkaar te wegen hebben. De heer Franssen van LOKAAL-LIMBURG schetst ook het beeld rondom Venlo. Daar hebben we

volgens mij al genoeg over gewisseld en we gaan ook met u na het reces in gesprek hoe we kunnen voorkomen dat we datgene met elkaar nog een keer gaan verhandelen, wat we vandaag met elkaar verhandelen als het gaat om de noodreparatie, zoals u dat terecht noemt. U stelde ook de vraag of alles uit de kast getrokken is om de immunisatiereserve te ontzien. Het antwoord is wat ons betreft ook zeker: ja. We hebben het daar ook in de commissie over gehad, ook de bezwaren die er zowel bij PVV, SVL en in beginsel ook bij de Partij van de Arbeid zaten, van ja, goed, is het nu echt nodig om de immunisatiereserve hier aan te spreken? Het antwoord is: 'Ja.' We hebben ook gekeken naar de beleidsmiddelen, maar we zitten aan het einde van deze Statenperiode, dus de beleidsmiddelen die u aan het begin van deze periode heeft vastgesteld zijn bijna uitgeput, dus daar konden we geen herprioritering meer doen. En dan rest je niets anders dan datgene wat we hebben voorgesteld en ook secundair in het aangepaste Statenvoorstel. Dus dat is wat er ligt en wij vinden dat we ons best hebben gedaan, mijnheer Franssen.

Even zien. Dan mevrouw Depondt van het CDA. We hebben het natuurlijk net al even gehad over Heerlen, hoe we dat bezien. Ik denk dat we daar elkaar goed scherp op moeten houden wat uiteindelijk voor de campus in Heerlen het mogelijk beste model zal zijn. Zowel wat betreft de ambities van de regio, de stad, maar ook het verdienmodel van de campus. U zei ook: de bijdrage in UM is nog niet meegenomen in de Voorjaarsnota. En volgens mij refereert dat ook een beetje aan een stuk wat in dagblad De Limburger gestaan heeft. Heb ik dat goed over de additionele vraag van de Universiteit Maastricht over de gebiedsdoorontwikkeling? Als ik dat niet goed begrepen heb dan ga ik dat nu van mevrouw Depondt horen, denk ik.

De voorzitter: Mevrouw Depondt.

Mevrouw Depondt-Olivers: Nou, het staat ook in de brief van de UM, dat zij € 69 miljoen inschatten als kosten om, even vrij vertaald, het groeiplan uit te voeren. Tenminste, daar ga ik maar even van uit dat het daarbij blijft. Maar het gevraagde aandeel van de Provincie staat niet in de bedragen in de Voorjaarsnota. Met inderdaad een terechte opmerking van het College dat dat allemaal niet duidelijk is. Maar van de andere kant: als je het nu helder wilt hebben wat je als Provincie tot 2030 eventueel kwijt bent, vindt u dan niet dat het dan wat handiger was, zonder het al toe te kennen, om het dan maar ook gelijk mee te nemen in de cijfers? Vooral omdat we ook een besluit over dat vastgoed moeten gaan nemen. En vastgoedbesluiten moeten volgen op beleidskeuzes en niet andersom.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: In dat laatste heeft mevrouw Depondt, als dat zo zou zijn, natuurlijk gelijk. Alleen, wij hebben als Provincie aangegeven, ik spreek met UM, dat we in de doorontwikkeling, als ik het zo mag zeggen, van het regulier onderwijs, want dat zit er ook bij, eigenlijk geen rol te willen spelen. We willen echt een rol spelen op de campus, de campusontwikkeling, campusorganisatie, dat soort zaken. De vraag van UM was ook additioneel mee te financieren in het regulier onderwijs. En daarbij hebben we, gelet op de rol die we wilden kiezen om meer te faciliteren, besloten om daarin niet mee te gaan. Dus dat is ook de reden dat die er niet in zit.

De voorzitter: Nog een vervolgvraag.

Mevrouw Depondt-Olivers (CDA): Daar kunnen we dan na de zomer op terugkomen wat dat dan betekent voor de ontwikkeling van de campus en dus uiteindelijk ook voor de keuzes die ten aanzien van de gebouwen nog gemaakt moeten worden, neem ik aan.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dat is zeker zo. En dat is ook het onderdeel van het gesprek dat we dan gaan voeren, want daar spreken we ook met alle partners. Daar zal ook de UM aanschuiven. En

ik kan me zomaar voorstellen dat de UM de wens die zij heel sterk hebben over de betrokkenheid van de Provincie, voor die additionele € 10 miljoen, als we dat delen door drie partners, er even van uitgaande dat het drie partners zijn, wat er bovenop komt. Die zullen ze daar zeker ook op tafel leggen. En dan zullen we met elkaar moeten wegen of wij dat inderdaad een ontwikkeling vinden waar we met zijn allen achter gaan staan. Of dat we echt zeggen, nee, de Provincie pakt zijn rol richting die campusontwikkeling. En laat de UM de rol pakken richting het regulier onderwijs. Maar dat gaan we na het reces weer met elkaar bespreken, als onderdeel van de totale visie van Greenport Venlo.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, laatste opmerking die ik had was een vraag die de heer Driessen had gesteld voor de alternatieven voor het gebruik van immunisatiereserve. Daar had ik al van gezegd dat we dat ook op initiatief van de commissie FEB nog een keer bekeken hebben en daar aan het aangepaste Statenvoorstel nog wat mogelijke denkrichtingen hebben meegegeven. Dus het antwoord is dat de alternatieven daar vermeld zijn en buiten die geen enkele anders dan bijvoorbeeld ook de egalisatiereserve. Wat uiteindelijk feitelijk op hetzelfde punt uitkomt dat je dan toch gaat spreken over het opplussen dan wel verminderen van de immunisatiereserve, voorzitter. Dus dat is vestzak broekzak, als ik het zo mag zeggen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde van de eerste termijn van de Gedeputeerde Staten. Dan kijk ik even of er behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Palmen. Ja.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik had beloofd nog wat nadere duiding te geven. Want dat we elkaar niet begrijpen of u misschien mij niet, dat komt misschien ook wel omdat ik het niet genoeg heb uitgelegd. Wat ik bedoel is, en ik denk dat dat ook is wat mijnheer Loomans net bedoelde, dat we van alle kanten zien dat het niet meer kan. We hebben de fysieke ruimte niet meer, het stroomnet zit op slot en er zijn geen arbeidskrachten. En dat zien we niet alleen hier op dit dossier, maar dat zie ik heel vaak als we hier dossiers bespreken, dat er altijd wordt ingezet op groei en meer bedrijvigheid en meer werkgelegenheid en vestigingsklimaat. En dat klinkt allemaal hartstikke mooi als je ook de randvoorwaarden hebt, maar die zijn er niet meer. Dus heel concreet is dan mijn vraag, waarom zetten wij in op dat groeiscenario 3 en dat gaat dan ook niet alleen om arbeidsplaatsen maar ook het gehele plaatje, terwijl we eigenlijk al weten dat het qua fysieke ruimte niet kan, qua financiële ruimte niet kan, qua arbeidspotentieel niet kan. Dat is eigenlijk wat ik probeerde te zeggen. En ik probeer dan maar gewoon met gezond verstand verstandige dingen te doen. Dan is consolideren misschien beter. Kritisch kijken wat we nu precies willen van zulke campussen. Wat moet er echt wel en wat kan misschien ook later of hoeft niet per se en dan doen we volgens mij meer verstandige dingen. Ik zie dat mijn tijd op is. Excuses. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Palmen. Ik kijk even naar de heer Van der Valk. Ja.

De heer Van der Valk (SP): Ja, dank u voorzitter. Ja, in tegenstelling tot mevrouw Palmen zien wij nog wel groeimogelijkheden. Maar vooral in het welzijnsaspect en niet zo zeer in het welvaartsaspect, maar dat terzijde. Ik wil nog even terugkomen op de beantwoording rondom de mbo-deelname. Nou, prima. Ik kan het alleen niet terugvinden in de voortgangsrapportage. Er wordt wel een algemeen studentenoverzicht gegeven over heel Limburg. Mbo, hbo en wo. En een algemene weergave van de studenten bij de Brightlands campussen. Maar dat niet opgesplitst in de drie niveaus. Dus dat zou mooi zijn als dat opgenomen wordt. Maar dat laat ik even aan de experts over. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van der Valk. Nee, nog niet helemaal, mevrouw Palmen heeft nog een vraag.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Als ik nog een vraag mag stellen, in ieder geval. Dank u wel, voorzitter. Ik ben het wel met mijnheer Van der Valk eens, hoor. Ik ben zeker niet tegen de campussen. En ook niet tegen de goede dingen die daar gebeuren. En de triple helix. Maar ook dan aan u de vraag. U kent de problematiek ook. Hoe kunnen we die groei dan bewerkstelligen? Ik denk dan maar even heel praktisch. Als er dan een gebouw bij moet. Hoe gaan we dat bouwen, welke mensen gaan dat bouwen, welke mensen gaan daar werken, hoe krijgen we de stroomvoorziening daar?

De Voorzitter: De vraag is duidelijk.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Waar krijgen we het van betaald? Dat is wat ik bedoel.

De voorzitter: De heer Van der Valk.

De heer Van der Valk (SP): Ja, even afpellend denk ik dat er qua ruimte nog volop mogelijkheden zijn. Sterker nog, voor de Brightlands Chemelot campus ligt er gewoon een uitbreidingsplan. GREX Noord ligt daar klaar. Als we kijken naar de Heerlen campus. Die heeft in principe niet zoveel huisvesting nodig. Dus daar zie ik het probleem ook niet opdoemen. Nou, Venlo is een ander verhaal. Daar gaan we op een ander moment over praten hoe we dat op gaan lossen. Dus, ja, ik denk ... en trouwens Maastricht idem dito, die kunnen ook best nog wel wat hebben in ruimtelijke fysieke zin. Als het gaat over de arbeidsmarkt, dan denk ik dat als je het goed promoot, bijvoorbeeld met behulp van zo'n loket en meer bekendheid geeft, dat er nog zeker heel veel mensen bereid zijn om daar hun werkzaamheden te gaan verrichten.

De voorzitter: Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel. 'Let's agree to disagree' zou ik dan zeggen. Dank u wel.

De heer Van der Valk (SP): Dat is fijn

De voorzitter: Dank u wel. En dank u wel mijnheer Van der Valk. Dan kijk ik even naar de heer Van Wageningen. Gaat u gang.

De heer Van Wageningen (D66): Ja, dank u voor de beantwoording. En we kijken uit naar de verdere behandeling in Venlo, van de behandeling van de Greenport campus in december. Ik heb daar nog één aanvullende vraag over. Want in dat dossier zijn ook stukken ter beschikking gesteld aan ons, maar wel vertrouwelijk. En ik vraag me af of u kunt kijken of de vertrouwelijkheid daarop moet blijven, want dat zou heel mooi zijn als we er ook gewoon openlijk over zouden kunnen praten. Ik denk met name aan een visie van de heer Kip op de toekomstmogelijkheden van campussen, die hebben we vertrouwelijk gezien. Maar inmiddels ligt de vinger al zo duidelijk op de zere plek, dat het misschien niet meer nodig is om het vertrouwelijk te houden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even naar de heer Loomans. Ja, gaat uw gang.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, de Gedeputeerde maakte zich net met een leuk politiek antwoord makkelijk af van mijn vraag of we vandaag de dag nog aan

Brightlands campussen zouden beginnen. Maar dat neemt niet weg dat de Partij voor de Dieren zich serieuze zorgen maakt of we als Provincie in de komende tijd wel voldoende geld beschikbaar hebben voor onze kerntaken. Ik constateer dat de Gedeputeerde optimistischer is over Venlo en de Heerlen campussen dan dat wij dat zijn. En als de Gedeputeerde graag denkt in kansen dan vragen wij ons af wat er zou gebeuren als de ICT data- en Arte Visual Intelligence-bedrijven uit Heerlen nu eens verhuisd zouden worden naar Chemelot of Maastricht. Wij denken dat dat een additionele voedingsbodem voor allerlei innovaties zou kunnen zijn tegen uiteindelijk lagere kosten. En voor Venlo zouden wij er voorstander voor zijn als de bedrijven in de regio van de campus, waarvan de Gedeputeerde beweert dat dat allemaal het ecosysteem van de campus is, dat die bedrijven dat commitment voor deze campus ook laten zien door mee te participeren in die campus. Dus ook financieel. En het zou daarom heel fijn zijn als de Gedeputeerde wil toezeggen dat hij in dat komende halfjaar dat hij dat nieuwe Statenvoorstel gaat maken over Venlo, eens nader zou willen onderzoeken. Laat het maar zien. 'Put your money where your mouth is' zou ik zeggen. En zijn die bedrijven daar dan uiteindelijk niet toe bereid, dan zijn wij er in ieder geval voorstander van dat dat exitscenario, wat de Gedeputeerde weigert uit te werken, toch een keer op tafel komt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even naar de heer Smeets. Niets. Dank u wel. De heer Ernst. Gaat uw gang.

De heer Ernst (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij vinden het vooral spijtig dat de koppeling eigenlijk nog steeds in het stuk is tussen een gedeelte vastgoed en het idee Brightlands, waardoor wij niet onze optimale steun uit kunnen spreken voor de ontwikkelingen die er voor de rest gaande zijn. En ook de koppeling van de € 10,5 miljoen is wat ons betreft ... Zou u daar ook een uitsplitsing kunnen maken? En het zou voor ons wel een mogelijkheid kunnen zijn als de € 6,5 miljoen voor Venlo bijvoorbeeld uit een egaliseringsreserve zou komen. En de € 4 miljoen, die een reservering betreft voor Heerlen, voorlopig ten laste van de immunisatie zou gaan. Met de mogelijkheid om dan te zoeken naar een andere financiering. Dus wat ons betreft, zoals het er nu ligt, kan het helaas onze steun niet wegdragen, puur vanwege het gebruik van de immunisatiereserve voor het gedeelte Venlo € 6,5 miljoen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar de heer Lodewijks. Geen behoefte aan. Dank u wel. De heer Kuntzelaers? Geen behoefte aan. Dank u wel. De heer Franssen? Ook niet. Dank u wel. Mevrouw Jetten? Ook niet. Mevrouw Depondt? Niet. Dank u wel. De heer Driessen? Ook niet. Daarmee zijn we aan het eind van de tweede termijn van uw Staten. Ik kijk even of de Gedeputeerde meteen kan antwoorden. Zo te zien kan hij dat. Aan u het woord.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dank. Ik heb in de tussentijd geen koffie gedronken, dus dat helpt. Ja, dank, mijnheer Van der Valk, ook voor uw aanvullende vraag van kunnen we ... Of feitelijk was uw constatering in de voortgangsrapportage dat u de breakdown tussen de opleidingsonderdelen c.q. opleidingsniveaus niet kon terugvinden. Dat klopt ook. Daartoe zijn de systemen bij de campussen niet ingericht om dat zo bij te houden. Maar ik ga in ieder geval wel voor u na of dat kan via de campussen. Dus ik ga u daar nog niets op toezeggen. Maar ik ga dat wel even onderzoeken. **Dus ik zeg u toe dat ik het ga onderzoeken of het mogelijk is om daar een breakdown in te krijgen. Mochten daar extra kosten aan verbonden zijn of dat dat op een andere manier geregistreerd moet worden, dan stem ik dat even met u af of dat dan voldoende voor u is om dat zo te bezien.** De heer Van Wageningen had een vraag over de betrouwbaarheid van de stukken. Daar wil ik even naar kijken. Want er zijn natuurlijk ook andere partijen bij betrokken. Ik kan me ook zomaar voorstellen dat op het moment dat wij in het najaar het er met elkaar over hebben, dat we dan gewoon elementen vanuit de onderzoeken en de informatie die daar ligt, meenemen om het gewoon openbaar te kunnen

wegen. **Ik kom daar even bij u op terug.** Dan zullen we ook de consultatie met de andere partijen moeten doen.

En daar waar het ging om de opmerking van de heer Loomans, voorzitter, en daar sluit ik mee af. Het is natuurlijk inderdaad belangrijk dat aandeelhouders en of er nou bedrijven ... En dat geldt ook voor Venlo, er zijn ook bedrijven bij betrokken, die participeren al mee en met agiostortingen in de campusorganisatie. Dus er vindt gewoon vanuit BASF een beweging plaats van een agiostorting en zij zijn aan het onderzoeken, als onderdeel van de nieuwe visie, maar daar komen we in het tweede deel van dit jaar op terug, of ze ook al hun Europese onderzoeksfaciliteiten onder kunnen brengen in Venlo. Nou dat betekent dan misschien in concreto geen agiostorting, maar betekent wel een reële vulling weer van de campusgebouwen die er zijn. Dus op de een of andere manier zorgt dat voor inkomsten en betrokkenheid van het bedrijfsleven. Dus volgens mij vindt dat op dit moment plaats, maar dat zal ook onderdeel zijn van de gesprekken die wij na het reces met elkaar gaan voeren. En natuurlijk, voorzitter, en daar wil ik mee afsluiten, de heer Loomans had natuurlijk wel gelijk dat de actie van de Gedeputeerde inderdaad een kleine politieke hop-over was.

De voorzitter: Dank u wel. Daarmee komen we aan het einde van de beraadslaging over dit Statenvoorstel en gaan wij over naar de stemmingen. Ik wacht even een enkel moment totdat iedereen de zaal weer bereikt heeft. Is er daar nog iemand misschien? Ik schors even voor één minuut, zodat iedereen de zaal kan vinden.

Dank u wel, mijnheer Claassen. Dat scheelt weer tijd. Altijd fijn als mensen zo actief ondersteunen. Wij gaan over tot stemming. U kijkt even. Ik vermoed dat er een stemverklaring aan komt. Dat heb ik goed ingeschat. Gaat uw gang.

De heer Loomans (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, wij hebben inderdaad als Partij voor de Dieren een stemverklaring. Wij betreuren het dat dit Statenvoorstel eigenlijk, laten we het dan netjes zeggen, over drie campussen gaat met op korte termijn een aantal zaken voor de vierde campus. Want we hadden het graag anders gezien. Maar aangezien wij eigenlijk in de campussen van Chemelot en Maastricht alle vertrouwen hebben dat het helemaal goed gaat komen, betekent dat we nu met pijn in het hart toch tegen het Statenvoorstel zullen stemmen omdat wij weinig vertrouwen hebben in de andere twee campussen. Dus met deze opmerking, dat wij graag onderscheid maken tussen twee campussen aan de ene en twee aan de andere kant, zien wij op dit moment geen andere mogelijkheid. Misschien dat als alle andere partijen ons nu zouden volgen, dat de Gedeputeerde het voorstel terugneemt en er dan een gewijzigde versie komt, met misschien wel vier varianten. Dank u wel.

De voorzitter: Ik heb zo'n donkerbruin vermoeden. De heer Ernst.

De heer Ernst (PVV): Ja, dank u voorzitter. Van ons ook de stemverklaring. Wij kunnen dit voorstel in deze vorm helaas niet steunen. Ondanks onze positieve grondhouding ten opzichte van het idee campus. Puur vanwege de dekking van die € 6,5 miljoen voor Venlo.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Palmen.

Mevrouw Palmen (Fractie Palmen): Ja, dank u wel, voorzitter. Met dezelfde pijn in het hart kom ik tot dezelfde conclusie. Ik omarm de campussen. Ik zou daar heel graag mijn bijdrage aan willen leveren. Maar niet in deze vorm. Dus ik ga helaas ook tegen stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond. Geen andere stemverklaringen meer. Dan gaan wij nu over tot stemming. Dan moet ik het even wel juist formuleren.

Aan de orde de stemming over gewijzigd G-22-021 Statenvoorstel inzake Brightlands-visie en rol Provincie Limburg en de brief GS van 16-06-2022.

De stemming is geopend.

Er zijn 37 stemmen uitgebracht en laten er ook 37 Statenleden in de zaal aanwezig zijn. Dus dat klopt. Het Statenvoorstel is met 28 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

12 Moties vreemd aan de orde van de dag

De voorzitter: Tot slot komen wij bij agendapunt 12. Er is één motie ingediend door mevrouw Plusquin. Motie 2864 inzake aanpak verdrinkingsgevallen wild bij de N564 langs de Zuid-Willemsvaart. Mevrouw Plusquin heeft een vijftal minuten om de motie toe te lichten. Daarbij is geen interruptie mogelijk.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Het is een ... Dit gaat niet van mijn spreektijd af als ik onverstaanbaar ben, toch? Voorzitter, acht jaar geleden is er landelijke ophef ontstaan nadat er acht wilde zwijntjes werden doodgeschoten aan de wal, nadat ze eerst door de brandweer uit de Zuid-Willemsvaart werden gehaald. En het bleek geen incident. Er verdrinken met zeer grote regelmaat veel grote en kleine dieren in de Zuid-Willemsvaart ondanks dat er fups, dat zijn fauna uittreedplaatsen, zijn aangebracht. Immers, als een dier bij die laatste fup te water gaat komt het er ook niet meer uit door de steile damwanden. Overigens is er ook een menselijk slachtoffer te betreuren die daar niet meer uit is gekomen. En dat was een reden voor de Partij voor de Dieren om in 2017 samen met onder andere GroenLinks, de SP, de PVV, 50PLUS en de VVD een motie in te dienen om als Provincie Limburg het voortouw te nemen om een oplossing te zoeken tegen deze verdrinkingen. En helaas is deze motie niet uitgevoerd, onder andere omdat de Provincie zich heeft teruggetrokken uit het gebiedsproces, en ondertussen blijven dieren verdrinken. En er zijn ook mensen te water geraakt die zonder hulp niet aan wal zouden zijn gekomen, voorzitter.

En als je dan denkt dat het niet erger kan, dat kan wel. Provincie Limburg heeft aan de wegzijde de fups afgesloten met hekken, zodat de dieren die te water gaan er niet meer uit kunnen komen en van uitputting verdrinken. Dus nog meer slachtoffers. De reden zou zijn de aanrijding op de naastgelegen weg. Maar de dieren migreren en foerageren vooral tijdens de schemer. Dan is er nauwelijks verkeer. En vandaar dat wij nogmaals een motie indienen om aan het einde van dit jaar met een echte oplossing te komen tegen het nodeloze verdrinken van dieren in de Zuid-Willemsvaart. Want nu verdrinken er ook echt veel meer dieren dan dat er aangereden worden.

De voorzitter: Dank u wel. De motie heeft u inmiddels eerder al bereikt. En Gedeputeerde gaat er nu op reageren.

Gedeputeerde Gabriëls: Dank u wel, voorzitter. Ja, het klopt wat mevrouw Plusquin zegt. Er verdrinken daar vele dieren. En ik denk dat we opnieuw moeten gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn. Misschien bij Rijkswaterstaat. Misschien met andere mogelijkheden van afhekken of wat dan ook, of misschien wel in het Nationaal Plan Landelijk Gebied. Of Natura 2000 want dat is ook een verbindingzone tussen twee Natura 2000-gebieden in de buurt. Dat we daar opnieuw moeten gaan kijken, onderzoeken, of we daar dan meteen ook ... We moeten het onderzoeken naar wat kan. Er is nu niet bekend wat we nog meer kunnen doen om ervoor te zorgen dat die dieren daar niet verdrinken. Dus we moeten dat opnieuw onderzoeken.

De voorzitter: Toelichtende vraag van u nog.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, de motie vraagt om voor het einde van dit jaar met oplossingen te komen. En die oplossingen zijn natuurlijk ook wel eerder onderzocht. Die zijn bekend. En ik zou ook nog willen vragen om dan met grotere haast de hekwerken aan die wegzijde weg te halen. Om daar in ieder geval ook niet mee te wachten tot eind 2022.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Gabriëls: Ik moet even nagaan en daarom dat ik ook zeg dat dit een zeer sympathieke motie is. De strekking wat er in staat kunnen we gewoon overnemen. Kijk, als u vraagt om een ecoduct, ja, dat gaat geld kosten. Dus de oplossing meteen ook erbij doen, weten we niet. Maar ik wil heel graag ook niet dat daar dieren verdrinken. Dus ik wil er alles aan doen om te kijken wat mogelijk is. En als daar ook bij hoort dat de omheiningen en zo daar weg moeten, als dat kan, en als die door Rijkswaterstaat daar zijn neergezet, dan moeten we daar het gesprek aangaan. Ook met Rijkswaterstaat spreken. Misschien met de gemeente opnieuw spreken. Maar hoe dan ook moeten we er denk ik voor zorgen met zijn allen dat daar geen dieren verdrinken.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Dat is heel fijn. Wij hebben vernomen dat die hekken zijn neergezet door Provincie Limburg, op verzoek van Rijkswaterstaat. Dus ik hoop dat we die in ieder geval eerder kunnen weghalen. En wij brengen de motie in stemming.

De voorzitter: Dat is geen reden voor u om aan te houden? Nee? Dan breng ik hem nu in stemming. Aan de orde is het stemmen over de motie vreemd aanpak verdrinkingsgevallen wild bij de N564 langs de Zuid-Willemsvaart. Motie met nummer 2864. De stemming is nu geopend. Alle stemmen zijn uitgebracht. De motie is aangenomen met 33 voor en 4 tegen.

13 Sluiting

De voorzitter: Dames en heren daarmee zijn wij aan het eind van de beraadslaging over twee dagen. Ik dank iedereen voor de belangstelling en zeker ook de mensen die het vanuit thuis of andere plekken hebben gevolgd, alsmede ook de vertegenwoordigers van de pers. En ik wens u voor straks allemaal wel thuis. Vergadering gesloten.

(Einde van de vergadering om 18.37 uur)

De notulen van de vergadering van 24 juni 2022 zijn door Provinciale Staten goedgekeurd in hun vergadering van 30 september 2022.

De plv. griffier,

De voorzitter,

Dhr. S.F.P. van den Bighelaar MSc

Dhr. E.G.M Roemer